

הצעת תקציב

לשנות הכספים 2017-2018

ודברי הסבר

מוגשים לכנסת העשרים

ביטחון - נושאים לא מסווגים

חוברת
ל

ירושלים - תשרי התשע"ז – אוקטובר 2016

הצעת תקציב

לשנות הכספים 2018-2017

ודברי הסבר

ביטחון – נושאים לא מסווגים

חוברת
ל

תוכן

3.....	הצעת תקציב בחלוקה לתחומי פעולה
7.....	הצעת תקציב בחלוקה לתכניות
13.....	פרק א' - תיאור מערכת הביטחון
15.....	פרק ב' - דגשים מרכזיים בהצעת התקציב
30.....	פרק ג' – ניתוח הצעת התקציב וביאורים לתקציב
36.....	פרק ד' - כוח אדם בצה"ל ובמערכת הביטחון
46.....	פרק ה' - ניתוח מגדרי של הצעת התקציב
50.....	פרק ו' - הסבר מפורט של הצעת התקציב
50.....	0109 – מטכ"ל אחר
60.....	0203 - קרן לב"י
61.....	0301 – 2901 קריית ההדרכה
62.....	0802 - מכללות
64.....	1400 - פרויקטי מנהלת מרחב התפר ו"שעון חול"
65.....	1401 - מעברים
67.....	1500 – 1600 אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה
90.....	1703 - אגף תקשוב וניהול מערכות מידע
93.....	1705 – 1710 - הקרן והאגף לקליטת חיילים משוחררים (חיימ"ש)
96.....	1707 - תמיכות
98.....	1709 - היחידה להתיישבות
99.....	1900 – אמו"ן - אגף מבצעים לוגיסטיים ונכסים
101.....	1901 - ביטוח ותביעות
103.....	1902 - רשות לפינוי מוקשים (רלפ"מ)
104.....	2000 – אגף מינהל ומשאבי אנוש (אמ"ש)
106.....	2001 - משלחות ונספחויות
109.....	2903 - מנהל מעבר צה"ל לנגב

הצעת תקציב

בחלוקה לתחומי פעולה

לשנות הכספים 2017-2018

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2017-2018

(באלפי ש"ח)

2017

תחום פעולה	תאור	הוצאה	הוצאה מותנית בהכנסה	הרשאה להתחייב	כמות כ"א
15	משרד הביטחון	15,388,147	(-346,183)	579,676	2,602
0109	מטכ"ל אחר	55,787	(-)2,800	750	9
0203	קרן לב"י	-	(-)95,000	201	-
0301	קרית ההדרכה	14,000	-	-	-
0802	מכללות	32,103	(-)1,100	19	9
1400	מכשול ומרכיביו	291,638	-	175,993	113
1401	מעברים	241,441	(-)65,000	-	86
1500	משפחות והנצחה	1,655,807	(-)9,543	95,191	-
1600	שיקום נכים	3,426,952	(-)25,707	84,814	4
1703	אגף התקשוב וניהול מערכות מידע	145,592	(-)1,880	91,474	-
1705	יח' חיימ"ש	5,334	(-)5	-	-
1707	תמיכות	2,960	-	-	-
1709	היחידה להתיישבות	60,376	-	-	-
1710	חיימ"ש עצמאי	13,599	-	810	33
1900	אמו"ן	185,293	(-)8,448	125,424	-
1901	ביטוח ותביעות	16,500	(-)52,276	-	4
1902	רשות לאומית לפינוי מוקשים	27,000	-	-	9
2000	אמ"ש	997,512	(-)6,961	-	2,292
2001	משלחות ונספחויות	159,977	(-)373	-	43
2203	הובלה וביטוח	190,036	(-)3,091	-	-
2600	גמלאות קבע	7,847,231	(-)74,000	-	-
2801	הוצאות חירום אזרחיות	-	-	-	-
2901	עיר הבה"דים	19,008	-	5,000	-

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2017-2018

(באלפי ש"ח)

2018

תחום פעולה	ביצוע בפועל 2015	כמות כ"א	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה
15	14,704,510	2,611	562,513	(-)351,305	15,469,134
0109	49,415	9	550	(-)2,800	55,401
0203	6,287	-	201	(-)95,000	-
0301	402,760	-	-	-	-
0802	21,091	9	19	(-)1,100	30,797
1400	937	113	150,324	-	354,464
1401	263,819	86	-	(-)65,000	312,552
1500	1,601,291	-	97,589	(-)6,643	1,614,984
1600	3,331,157	4	98,432	(-)25,722	3,467,721
1703	154,872	-	80,463	(-)1,880	148,888
1705	(-)5,089	-	-	(-)5	5,712
1707	2,022	-	-	-	2,964
1709	(-)65,575	-	-	-	34,730
1710	12,242	33	810	-	13,065
1900	199,205	-	134,124	(-)18,448	168,730
1901	(-)3,843	4	-	(-)52,282	16,500
1902	25,174	9	-	-	27,000
2000	940,221	2,301	-	(-)6,961	1,008,388
2001	163,201	43	-	(-)374	160,057
2203	214,334	-	-	(-)3,091	190,310
2600	7,356,315	-	-	(-)72,000	7,855,853
2801	(-)22	-	-	-	-
2901	17,429	-	-	-	1,018

הצעת תקציב

בחלוקה לתכניות

לשנות הכספים 2017-2018

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2017-2018

(באלפי ש"ח)

2017

תכנית	תאור	הוצאה	הוצאה מותנית בהכנסה	הרשאה להתחייב	כמות כ"א
15	משרד הביטחון	15,388,147	(-)346,183	579,676	2,602
0109	מטכ"ל אחר	55,787	(-)2,800	750	9
0109/05	רכש והוצאות מנהל	55,787	(-)2,800	750	9
0203	קרן לב"י	-	(-)95,000	201	-
0203/20	שוטף ואחזקה	-	(-)95,000	201	-
0301	קרית ההדרכה	14,000	-	-	-
0301/02	בינוי	14,000	-	-	-
0802	מכללות	32,103	(-)1,100	19	9
0802/04	רכישות	32,103	(-)1,100	19	9
1400	מכשול ומרכיביו	291,638	-	175,993	113
1400/02	בינוי	166,554	-	-	71
1400/20	שוטף ואחזקה	125,084	-	175,993	42
1401	מעברים	241,441	(-)65,000	-	86
1401/20	שוטף ואחזקה	241,441	(-)65,000	-	86
1500	משפחות והנצחה	1,655,807	(-)9,543	95,191	-
1500/30	הנצחה	141,418	(-)3,753	91,312	-
1500/34	אלמנות ויתומים- תגמולים	587,845	-	-	-
1500/35	משפחות שכולות- תגמולים	604,460	(-)250	-	-
1500/36	אלמנות ויתומים- רווחה והטבות נוספות	154,764	(-)2,500	-	-
1500/37	משפחות שכולות- רווחה והטבות נוספות	167,320	(-)3,040	3,880	-
1600	שיקום נכים	3,426,952	(-)25,707	84,814	4
1600/15	תגמולים - נכים	1,802,379	(-)3,007	-	-
1600/31	שיקום	1,048,956	(-)22,700	66,544	-
1600/33	טיפול רפואי	575,618	-	18,269	4
1703	אגף התקשוב וניהול מערכות מידע	145,592	(-)1,880	91,474	-
1703/05	רכש והוצאות מנהל	145,592	(-)1,880	91,474	-

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2017-2018

(באלפי ש"ח)

2018

תכנית	ביצוע בפועל 2015	כמות כ"א	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה
15	14,704,510	2,611	562,513	(-)351,305	15,469,134
0109	49,415	9	550	(-)2,800	55,401
0109/05	49,415	9	550	(-)2,800	55,401
0203	6,287	-	201	(-)95,000	-
0203/20	6,287	-	201	(-)95,000	-
0301	402,760	-	-	-	-
0301/02	402,760	-	-	-	-
0802	21,091	9	19	(-)1,100	30,797
0802/04	21,091	9	19	(-)1,100	30,797
1400	937	113	150,324	-	354,464
1400/02	937	71	-	-	229,242
1400/20	-	42	150,324	-	125,222
1401	263,819	86	-	(-)65,000	312,552
1401/20	263,819	86	-	(-)65,000	312,552
1500	1,601,291	-	97,589	(-)6,643	1,614,984
1500/30	105,506	-	89,310	(-)853	110,369
1500/34	721,922	-	-	-	593,231
1500/35	773,863	-	-	(-)250	596,320
1500/36	-	-	-	(-)2,500	154,758
1500/37	-	-	8,278	(-)3,040	160,307
1600	3,331,157	4	98,432	(-)25,722	3,467,721
1600/15	1,724,800	-	-	(-)3,022	1,787,794
1600/31	1,044,010	-	81,932	(-)22,700	1,104,308
1600/33	562,348	4	16,500	-	575,619
1703	154,872	-	80,463	(-)1,880	148,888
1703/05	154,872	-	80,463	(-)1,880	148,888

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2017-2018

(באלפי ש"ח)

2017

תכנית	תאור	הוצאה	הוצאה מותנית בהכנסה	הרשאה להתחייב	כמות כ"א
1705	יח' חיימ"ש	5,334	(-)5	-	-
1705/05	רכש והוצאות מנהל	5,334	(-)5	-	-
1707	תמיכות	2,960	-	-	-
1707/05	רכש והוצאות מנהל	2,960	-	-	-
1709	היחידה להתיישבות	60,376	-	-	-
1709/02	בינוי	60,376	-	-	-
1710	חיימ"ש עצמאי	13,599	-	810	33
1710/23	תפעול ומנהל	13,599	-	810	33
1900	אמו"ן	185,293	(-)8,448	125,424	-
1900/02	מתקן שהייה למסתננים	-	-	-	-
1900/05	רכש והוצאות מנהל	185,293	(-)8,448	125,424	-
1901	ביטוח ותביעות	16,500	(-)52,276	-	4
1901/05	רכש והוצאות מנהל	16,500	(-)52,276	-	4
1902	רשות לאומית לפינוי מוקשים	27,000	-	-	9
1902/05	רכש והוצאות מנהל	27,000	-	-	9
2000	אמ"ש	997,512	(-)6,961	-	2,292
2000/04	רכישות	30,094	-	-	-
2000/07	כ"א	967,419	(-)6,961	-	2,292
2001	משלחות ונספחויות	159,977	(-)373	-	43
2001/05	רכש והוצאות מנהל	74,789	(-)373	-	-
2001/07	כ"א	85,188	-	-	43
2203	הובלה וביטוח	190,036	(-)3,091	-	-
2203/04	רכישות	190,036	(-)3,091	-	-
2600	גמלאות קבע	7,847,231	(-)74,000	-	-
2600/14	גמלאות	7,847,231	(-)74,000	-	-
2901	עיר הבה"דים	19,008	-	5,000	-
2901/02	בינוי	19,008	-	5,000	-

הצעת תקציב הביטחון לשנות הכספים 2017-2018

(באלפי ש"ח)

2018

תכנית	ביצוע בפועל 2015	כמות כ"א	הרשאה להתחייב	הוצאה מותנית בהכנסה	הוצאה
1705	(-)5,089	-	-	(-)5	5,712
1705/05	(-)5,089	-	-	(-)5	5,712
1707	2,022	-	-	-	2,964
1707/05	2,022	-	-	-	2,964
1709	(-)65,575	-	-	-	34,730
1709/02	(-)65,575	-	-	-	34,730
1710	12,242	33	810	-	13,065
1710/23	12,242	33	810	-	13,065
1900	199,205	-	134,124	(-)18,448	168,730
1900/02	5,874	-	-	-	-
1900/05	193,331	-	134,124	(-)18,448	168,730
1901	(-)3,843	4	-	(-)52,282	16,500
1901/05	(-)3,843	4	-	(-)52,282	16,500
1902	25,174	9	-	-	27,000
1902/05	25,174	9	-	-	27,000
2000	940,221	2,301	-	(-)6,961	1,008,388
2000/04	35,641	-	-	-	30,068
2000/07	904,580	2,301	-	(-)6,961	978,320
2001	163,201	43	-	(-)374	160,057
2001/05	75,532	-	-	(-)374	74,750
2001/07	87,669	43	-	-	85,307
2203	214,334	-	-	(-)3,091	190,310
2203/04	214,334	-	-	(-)3,091	190,310
2600	7,356,315	-	-	(-)72,000	7,855,853
2600/14	7,356,315	-	-	(-)72,000	7,855,853
2901	17,429	-	-	-	1,018
2901/02	17,429	-	-	-	1,018

פרק א' - תיאור מערכת הביטחון

מערכת הביטחון במדינת ישראל כוללת 3 אורגנים:

דרג מדיני - שר הביטחון

שר הביטחון הינו הממונה מטעם הממשלה על מערכת הביטחון. לידו פועלים יועצים, ויחידות מטה, המסייעים לו לנהל את מערכת הביטחון בשם הממשלה. בנוסף לשר הביטחון, הדרג המדיני במשרד הביטחון כולל את סגן שר הביטחון.

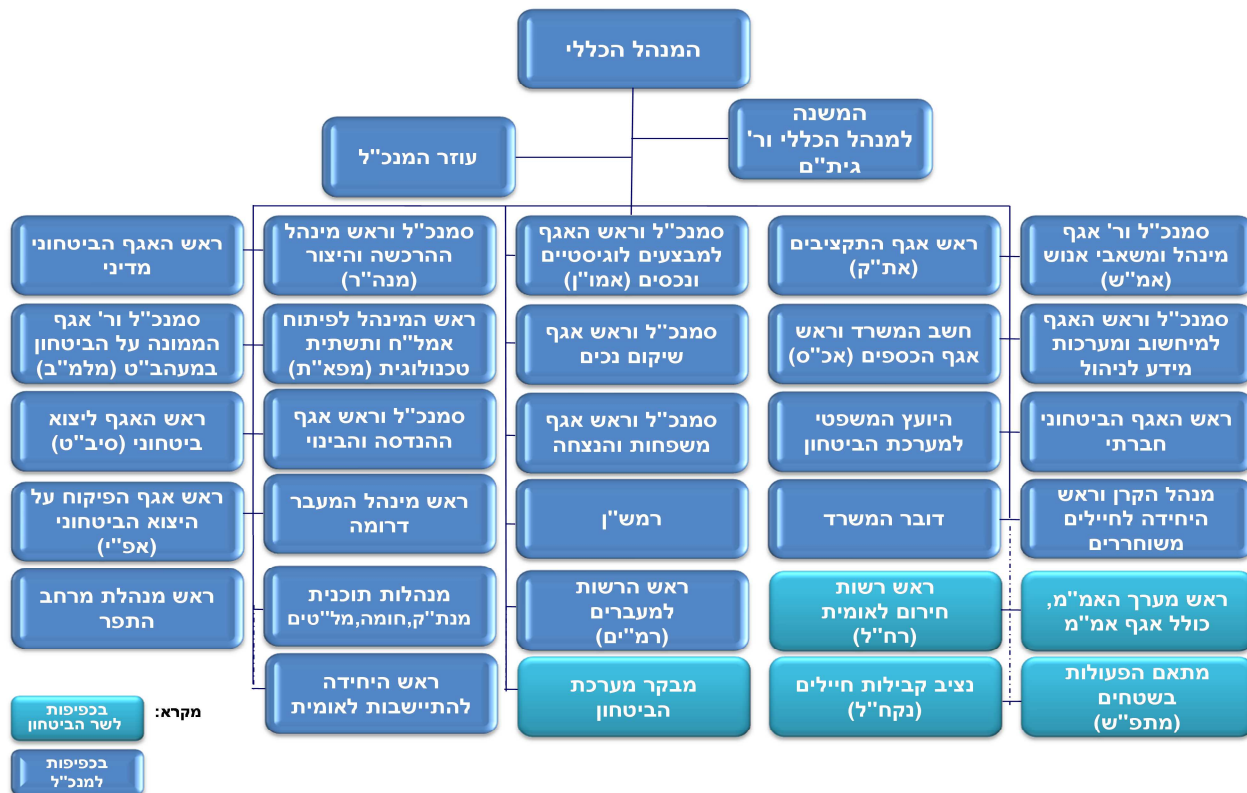
מערכת צבאית - צבא הגנה לישראל

צבא הגנה לישראל הוא צבאה של מדינת ישראל. צה"ל פועל בכפיפות לרשויות השלטון האזרחי הדמוקרטי ולחוקי המדינה. בראש המערכת הצבאית עומד המטה הכללי של צה"ל (המטכ"ל) ובראשו הרמטכ"ל, שהוא דרג הפיקוד העליון בצבא. מטרת צה"ל היא להגן על קיומה של מדינת ישראל ועל עצמאותה, ולסכל מאמצי אויב לשבש את אורח החיים התקין. חיילי צה"ל מחויבים להילחם, להקדיש את כל כוחותיהם, ואף לחרף את נפשם להגנת למדינת ישראל, אזרחיה ותושביה.

המערכת אזרחית

המערכת האזרחית כוללת את משרד הביטחון, יחידות הסמך והתאגידים הביטחוניים. בראש מערכת הביטחון האזרחית עומד המנהל הכללי של משרד הביטחון אשר כפוף לשר הביטחון. מטרת משרד הביטחון, כפי שמוגדרת על ידי משרד הביטחון, הינה להגשים את יעדי הביטחון הלאומי, אשר בתחום אחריותו, ולבנות את בניין כוח צה"ל, תוך חיזוק יכולת ההרתעה והעצמת יתרונו האיכותי בשדה הקרב.

עץ מבנה – משרד הביטחון

* גופים נוספים הכפופים לשר הביטחון הם: ראש המטה של שר הביטחון, המזכיר הצבאי של שר הביטחון, עוזרי שר לנושאים שונים, מתאם הפעולות בשטחים, מבקר מערכת הביטחון ונציב קבילות החיילים.

** חשב המשרד ור' אגף כספים כפוף מנהלית למנכ"ל משרד הביטחון ומקצועית לחשבת הכללית במשרד האוצר.

פרק ב' - דגשים מרכזיים בהצעת התקציב

1. יעדי תקציב הביטחון

לתקציב הביטחון שלושה יעדים מרכזיים:

- א. מוכנות – הכנת הצבא למלחמה. התקציבים המופנים למוכנות נועדו לממן בין השאר רכש של חלקי חילוף, שמירת כשירותן של הזרועות על ידי אימונים, מלאי תחמושת וכיו"ב.
- ב. התעצמות – השקעה במלאי ההון הביטחוני העתידי. מטרתה לתת מענה לאיומים נחזים, קיימים ועתידיים באמצעות מחקר ופיתוח, וכן להצטייד באמצעים שיעמדו לרשות המערכת בטווח של מספר שנים.
- ג. פעילות שוטפת וביטחון שוטף – אלו מתבטאים בעלויות התחזוקה, בפעילות הביטחון היומיומית של מערכת הביטחון וכן בהוצאות השכר, הגמלאות ואגפי השיקום והמשפחות.

2. הצעת תקציב הביטחון לשנים 2017-2018

- א. במסגרת אישור תקציב המדינה ובהתבסס על החלטת ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי ב/153 מיום 11 באוגוסט 2016, בסיס תקציב הביטחון בשנים 2017 ו-2018 יעמוד על 52,181,103 ו-54,006,641 אלפי ש"ח בהתאמה (סעיפי תקציב 15 ו-35 בתקציב המדינה).

תקציב הביטחון לשנים 2017-2018 בחתך מטבעות

תקציב מקורי 2018		תקציב מקורי 2017			
מיליוני \$	מיליוני ש"ח*	מיליוני \$	מיליוני ש"ח*		
54,007		52,181		סה"כ תקציב נטו**	
16,461		18,494		הוצאה מותנית בהכנסה	
8,910.3	2,284.7	8,887.5	2,284.7	סיוע אמריקאי MOU – רכש בארה"ב	מתוכה:
3,179.7	815.3	3,171.5	815.3	סיוע אמריקאי MOU – המרה לשקלים	
2,225		2,935		פרוייקטים משותפים	
2,146		3,500		הכנסות אחרות***	
70,468		70,675		סה"כ תקציב ברוטו	

* ההמרה ממט"ח למטבע מקומי נעשתה על פי שע"ח תקציבי של 3.89 ש"ח לדולר בשנת 2017, ו-3.9 ש"ח לדולר בשנת 2018.

** המע"מ בגין הסיוע האמריקאי נכלל בתקציב נטו, ועומד על 17% בשנים 2017-2018.

*** ההכנסות האחרות בשנת 2017 כוללות עודפים בגין מט"ח סיוע.

ב. תקציב זה אינו כולל את סך ההשתתפות החיצונית בגין מעבר אמ"ן ותקשוב ופרוייקטי שוה"ם 3 המתקצבת מחוץ לסעיף 15 (סעיף 51):

(1) תקצוב מעבר אמ"ן ותקשוב – חלקו של האוצר לשנים 2017-2018 יעמוד על סכום של כ-632 ו-548 מיליוני ש"ח בהתאמה, חלקה של רמ"י יעמוד על סכום של 594 ו-518 מיליוני ש"ח לשנים 2017 ו-2018 בהתאמה. חלקו משרד הביטחון מתקצב בסעיף 15 כחלק מהצעת תקציב זו; תקציב ההרשאה להתחייב בשנים 2017 ו-2018 יעמוד על 3,300 ועל 8,000 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) תקצוב פרויקטי שוה"ם 3 – מוקצה סכום של 2,179 מיליוני ש"ח בשנת 2017 וסכום של 1,588 מיליוני ש"ח בשנת 2018 (מתוך הכנסות רמ"י). תקציב ההרשאה להתחייב בשנים 2017 ו-2018 יעמוד על 3,850 ועל 2,050 מיליוני ש"ח בהתאמה.

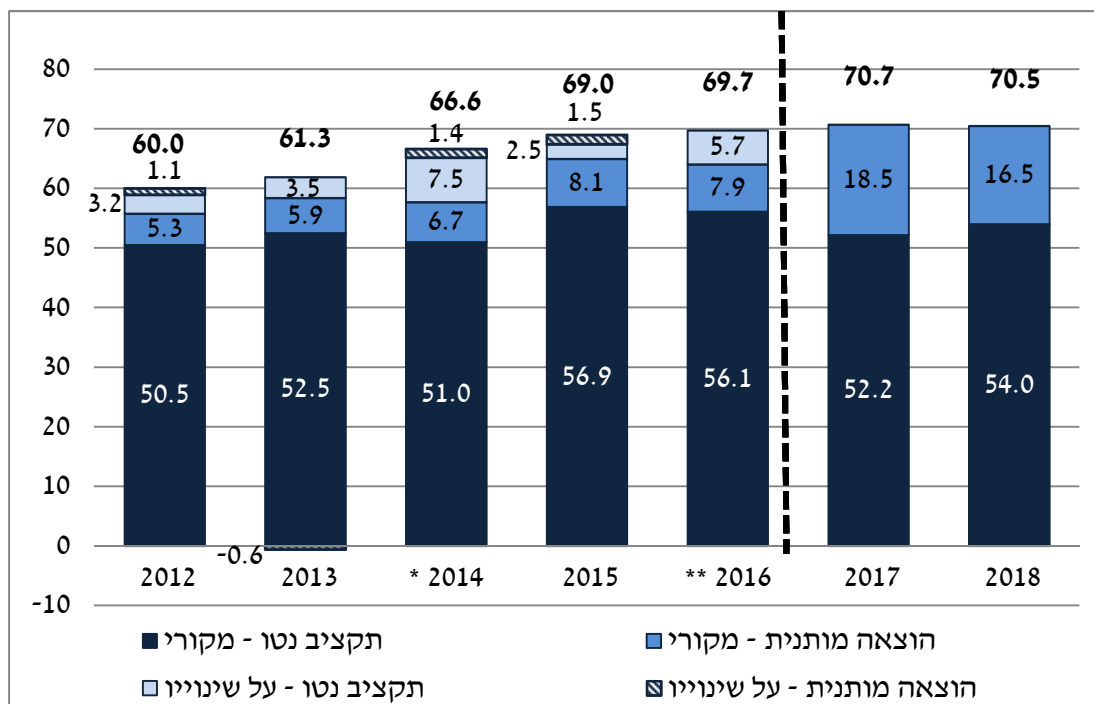
ג. בשנים 2017 ו-2018 תועמד הרשאה להתחייב בגובה של 35.864 ו-34.368 מיליארדי ש"ח בהתאמה, כאשר מימוש ההרשאה ותוספות למסגרת ההרשאה להתחייב בהתאם למסוכם בין המשרדים.

3. התפתחות התקציב על פני זמן

להלן גרף המציג את התפתחות תקציב הביטחון משנת 2012 עד לשנת 2018, המציג את התקציב המקורי והתקציב על שינויים (שינויים שאושרו על ידי הכנסת במהלך שנת התקציב), בחלוקה לתקציב הוצאה נטו ותקציב הוצאה מותנית בהכנסה:

התפתחות תקציב הביטחון – 2012-2018

(מיליארדי ש"ח – במחירים שוטפים)

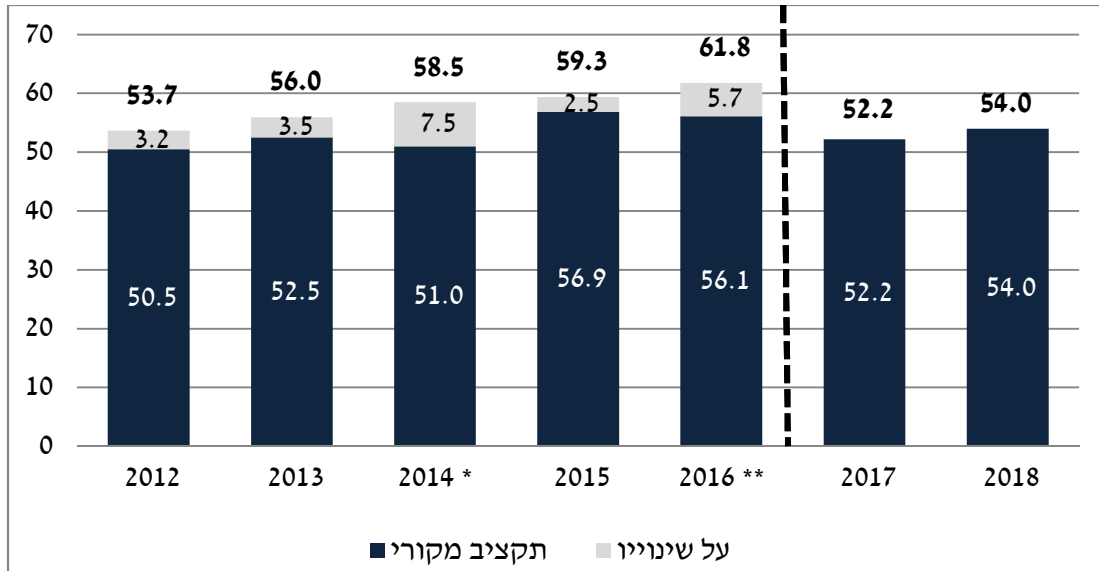

* הסכום כולל שיפוי בגין עלויות צוק איתן בסך 7 מיליארד ש"ח.
** תקציב על שינויים – תחזית.

להלן גרפים המציגים את התפתחות התקציב בנפרד עבור תקציב הוצאה נטו ובנפרד עבור תקציב הוצאה מותנית בהכנסה:

התפתחות תקציב ההוצאה נטו – 2018-2012

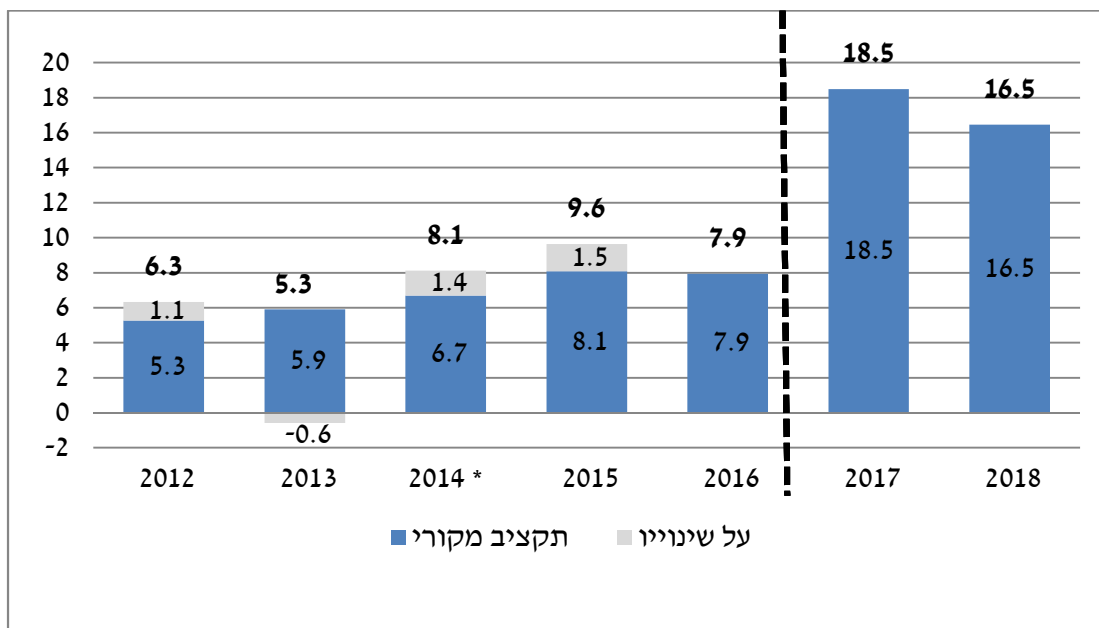
(מיליארדי ש"ח – במחירים שוטפים)

* הסכום כולל שיפוי בגין עלויות צוק איתן בסך 6.25 מיליארד ש"ח.
** תקציב על שינוי – תחזית.

התפתחות תקציב ההוצאה מותנית בהכנסה – 2018-2012

(מיליארדי ש"ח – במחירים שוטפים)

* הסכום כולל שיפוי בגין עלויות צוק איתן בסך 0.75 מיליארד ש"ח.

באירועים חריגים ניתנות תוספות בגין עלויות לחימה. לדוגמה, בגין מלחמת לבנון השנייה בשנת 2006 שופתה מערכת הביטחון בסך של 8.2 מיליארד ש"ח למימון הוצאות החימה, בגין מבצע "עופרת יצוקה" בשנים 2008-2009 שופתה מערכת הביטחון בסכום של 2.45 מיליארד ש"ח ובגין הוצאות החימה של מבצע "צוק איתן" שופתה מערכת הביטחון בסכום של כ-7 מיליארד ש"ח (מתוכם 6.25 מיליארדי ש"ח בתקציב הוצאה בשנת 2014).

במהלך השנים 2017-2018 צפויות תוספות נוספות לבסיס תקציב הביטחון בהתאם לעמידת משרד הביטחון ביעדים האמורים בסיכום התקציב.

החל משנת 2017 כלל מענק הסיוע האמריקאי נרשם כהוצאה מותנית בהכנסה. חלק מהגידול בהוצאה המותנית בהכנסה והקיטון בתקציב נטו נובע מהעברת הסיוע האמריקאי ייעודי מתקציב נטו להוצאה המותנית בהכנסה (כפי שיפורט בהמשך).

4. סיכום תקציבי לתקציב הביטחון לשנים 2020-2015

לשם הנהגת תכנית רב שנתית לצה"ל לחומש הקרוב (לשנים 2016 עד 2020) תוך הסדרת מנגנוני שקיפות ובקרה, הגברת ההתייעלות ומיקוד התקציב בליבת העיסוק של מערכת הביטחון, נחתם ביום 24 בנובמבר 2015 בין משרד האוצר ומשרד הביטחון סיכום תקציבי לתקציב הביטחון לשנים 2020-2015 (להלן – הסיכום התקציבי). כמו כן, ביום 19 במאי 2015 נחתם בין משרד האוצר ומשרד הביטחון סיכום עקרונות לאופן יישום הסיכום התקציבי.

ביום ה-11 באוגוסט 2016 אימצה הממשלה בהחלטה מס' 136/ב את עקרונות הסיכום התקציבי בכפוף לשינויים עליהם הוחלט בסיכום העקרונות לאופן יישומו. להלן עיקריו:

א. מתווה התקציב לשנים 2017-2020

(1) בסיס תקציב הביטחון לשנים 2017-2020 יעמוד על סכום של 56 ועוד 3 מיליארד ש"ח במחירי 2015, כלומר בסך הכול יעמוד בסיס התקציב על סכום של 59 מיליארד ש"ח במחירי 2015. מעבר לסכומים הנ"ל, יתווסף לבסיס תקציב הביטחון החל משנת 2017, מדי שנה, סכום של 375 מיליוני ש"ח עד לשנת 2020 (כך שבסיס התקציב בשנת 2020 יעמוד על 60.5 מיליארד ש"ח).

(2) כמו כן, מעבר לסכומים לעיל, בשנים 2016-2020, לטובת יישום מודל הקבע, הקטנת מצבת אנשי הקבע המובהק בצה"ל והפחתת עלויות הפנסיה והשכר בצה"ל, יתווסף סכום של 300 מיליוני ש"ח באופן חד פעמי בכל שנה ועל בסיס עמידה ביעדים. במידה ולא תעמוד מערכת הביטחון ביעדים הנוגעים לנושאי היקף כ"א וגובה תקציב השכר והגמלאות, יקוזזו הסכומים האמורים שיתווספו בשנה העוקבת.

(3) סכומים אלו יוצמדו החל משנת 2016 (קרי, הסיכום נחתם במחירי 2015) באופן הבא:

(א) שכר - מדד שכר ממשלה מרכזית.

(ב) מטבע חוץ - על בסיס שע"ח התקציבי.

(ג) קניות - מדד מחירי הצרכן.

ד) גמלאות - מדד מחירי הצרכן.

ה) דמי קיום חיילי חובה - מדד מחירי הצרכן.

4) הסכומים האמורים לתקציב 2016 ואילך אינם כוללים תקציב בגין פרויקטי שוה"ם, צה"ל לנגב (למעט נתח משרד הביטחון), הגדר המזרחית (שלב א'), מים כלכליים, נגזרות תקציביות המפורטות בהסכמי הפרטת תע"ש (למעט שנת 2015), קיצור שירות החובה, והסכמים בין משרדיים חדשים, ככל שיחתמו.

ב. התאמת בסיס התקציב, שינויים מבניים ופינוי מקורות

1) מט"ח סיוע

במסגרת בניית התקציב לשנת 2017 ואילך הועבר מט"ח הסיוע לתקציב ההוצאה המותנית בהכנסה. גג תקציב הביטחון נטו הופחת במלוא סכום ההעברה, למעט המע"מ המתקצב במסגרת התקציב נטו. יובהר כי השינוי מתבצע בכפוף לכללי החשבונאות הלאומיים וכמתחייב בחוק.

2) בלו

לאור בקשת משרד הביטחון למתן פטור מבלו על דלק לסוגיו השונים (סולר ובנוזין), ובשים לב להתנגדות משרד האוצר, הוקם צוות משותף עם רשות המיסים אשר בוחן את הבקשה. ככל שיינתן פטור כאמור, גג תקציב הביטחון נטו יופחת במלוא הסכום אשר לגביו התקבל הפטור.

3) ארנונה

במסגרת הסיכום התקציבי, סוכם כי משרד הביטחון ומשרד האוצר יפעלו להקמת קרן ייעודית בגינה יועבר תשלום בסך 0.55 מיליארד ש"ח, למעט תביעות, לרשויות המקומיות עפ"י החלטת שר הפנים ושר האוצר למימון כלל תשלומי הארנונה וההיטלים של מתקני משרד הביטחון וצה"ל במקום העברתם ישירות למשרד הביטחון. הסכום בגין תביעות יסוכם בין הצדדים. האמור מותנה בתיקון פקודת מיסי העירייה ומיסי הממשלה (פיטורין) 1938 בחוק ההסדרים למשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ג-1994.

כחלק מהתכנית הכלכלית לשנים 2017-2018, נקבע בהחלטת ממשלה מס' 1841 מיום 11.8.2016 כי תוקם קרן לצמצום פערים ברשויות המקומיות, החל משנת 2017. הקרן תוקם במשרד הפנים. תקציב הקרן יופנה במלואו לרשויות המקומיות. החלטת הממשלה קובעת כי החלוקה תביא בחשבון בין היתר ולפי העניין את המדד החברתי כלכלי ומדד הפריפריאליות המתפרסמים על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, גודל האוכלוסייה ברשות המקומית ומצבה הפיננסי של הרשות.

בהתאם לכך, בסיס תקציב הביטחון הופחת, החל משנת 2017, בסך של כ-0.24 מיליארד ש"ח בגין ההפרש בין חיובי הארנונה שהיו משולמים באם אותם ערים וישובים בגינם משולמים תשלומי ארנונה לא היו מוכרזים כערי ויישובי עולים. מתבצעת בחינה על ידי משרדי האוצר, הביטחון והפנים להסדרת תחום הארנונה במשרד הביטחון.

(4) שיקום ומשפחות
 יישום עקרונות המלצות הוועדה הציבורית לבחינת אמות המידה לזכאות לסיוע מאגף שיקום נכים ומאגף משפחות והנצחה במשרד הביטחון (להלן - ועדת גורן). כמו כן, אישרה הממשלה את מסמך העקרונות המשותף בכל הנוגע להמלצות ועדת גורן שנחתם על ידי מנכ"ל משרד רה"מ, מנכ"ל משרד הביטחון ויו"ר ארגון נכי צה"ל ביום 1 בינואר 2013.

(5) מחקר ופיתוח
 משרד הביטחון ומשרד האוצר יפעלו להקמת קרן תקציבית ייעודית, אשר תמומן בין היתר ממקורות התעשיות הביטחוניות, לצרכי מחקר ופיתוח. בנוסף, נקבע סף להוצאה השנתית על המו"פ בבסיס התקציב ובקרן הייעודית. הצדדים יעשו מאמץ להגדלת השתתפות התעשיות המו"פ במסגרת הקרן הייעודית. ככל שתוקם הקרן כאמור, משרד האוצר יתקצב סכום של 100 מיליון ש"ח, מעבר לסף שנקבע, החל משנת 2016, לטובת הגדלת המו"פ. תהליך הקמת הקרן יימשך בשנת 2017.

(6) התייעלות
 יישום צעדי התייעלות שמטרתם להוביל לפינוי מקורות בסך 0.5 מיליארד ש"ח לפחות בשנה.

ג. נושאי כוח אדם

(1) החלת מודל קבע חדש שעקרונותיו: הצעת גילאי קידום ופרישה לקצינים בקבע, כך שגיל הפרישה הממוצע לקצינים יעמוד על 43 בשנת 2024, הוספת שער יציאה ארגוני נוסף לקצינים מהמערכת לאחר 14 שנות ותק, העלאת גיל הפרישה לנגדים כך שיעמוד בממוצע על 53 בשנת 2032, קביעת מכסות פרישה, הסדרת היקף שיאי כ"א לפי אוכלוסיות וסוג העסקה, מענה להעלאת שכר הקבע הראשוני, הגבלת היקף האל"מים ומעלה החל משנת 2016 והיקף רס"נים בכירים החל משנת 2023 ואילך.

(2) מעבר לניהול ההוצאה על שכר וגמלאות על ידי קביעת מתווה תקציבי רב שנתי להוצאות אלו, וקביעת מגבלה לקצבה החודשית ברמת הפרט כך שפנסיית הגישור לא תעלה על הפנסיה תקציבית, ותופחת בהדרגה לרמה ממוצעת של 12,000 ש"ח צמוד למדד שכר ממשלה מרכזית, תוך קביעת מנגנונים להבטחת ירידת הפנסיה לרמה הנ"ל.

(3) הסדרת מנגנון תשלום 12 משכורות מבוטחות בממוצע של פורשי אותה שנה כך שבתקופת הגישור תתבצע השלמה עד לגובה הפנסיה התקציבית (לה היה זכאי הפרט לו היה מבוטח בהסדר פנסיה תקציבית), ובגיל הפרישה על פי חוק תבוצע הזרמה לקרן הפנסיה עד לרמה של תשלום הפנסיה התקציבית.

(4) קיצור שירות החובה לגברים ל-30 חודשים החל ממגויסי יוני 2020, והגדלת דמי קיום לחיילי חובה ב-50% החל משנת 2016 (תוספת לבסיס תקציב הביטחון).

(5) נקבע כי המשרדים יפעלו למימוש הפעלת מעטפת משא"ן התומכת את מעבר יחידות צה"ל דרומה, בהיקף של עד 1.3 מיליארד ש"ח ממקורות משרד האוצר.

(6) נקבע כי ימומש הסכם שכר הנגדים משנת 2013.

ד. שקיפות ובקרה

מתן שקיפות מלאה למשרד האוצר בקבלת נתוני תקציב הביטחון וכוח אדם, וכן צפייה בזמן אמת בנתוני התקציב למשרד האוצר. נחתם נוהל שקיפות בין-משרדי ביום 20 באפריל 2016 המסדיר את המידע ואופן העמדתו לעיון משרד האוצר.

5. התכנית הרב שנתית של מערכת הביטחון - תר"ש 'גדעון'

התכנית הרב-שנתית תר"ש 'גדעון' גובשה בהתאם להשתנות האיומים בגבולות והטלתה בעולם הערבי. התרחיש הבסיסי אליו מתכונן צה"ל הוא מלחמה רב-זירתית, ולכן נדרשת היכולת לתקוף במקביל במספר חזיתות. גורמי האיום המרכזיים לתר"ש הם חיזבאללה וחמאס, המציבים אתגר תת-קונבנציונאלי משמעותי לכוחות צה"ל. איום ייחוס נוסף אליו נערך צה"ל הוא איום מאיראן. האפשרות להתמודדות עם איום זה מחייבת את צה"ל ליצירת מענה מודיעיני ייעודי. כמו כן, קיימת אפשרות להגעה להתקוממות עממית והתגברות בפעילות החבלנית העוינת תוך זמן קצר באזור יהודה ושומרון.

במהלך שנת 2015 התקיים בצה"ל תהליך ארוך ומשמעותי לקביעת התכנית רב שנתית תר"ש 'גדעון', לשנים 2016-2020. התהליך נחלק לשני שלבים מרכזיים:

- א. שלב העיצוב - במסגרתו הוקמו על ידי הרמטכ"ל צוותי עבודה שהתמקדו בנושאי ליבה המחייבים בחינה. בוצעו הערכות מצב נושאיות וכן מופו עיקרי האתגרים לצה"ל בתחומים שונים ומגוונים. המסקנה העיקרית משלב זה הייתה כי על צה"ל לבצע שינוי עמוק במגוון תחומים - באופן נחוש ומהיר.
- ב. שלב התכנון - עם סיום שלב העיצוב, תחת דירקטיבה ברורה של הרמטכ"ל, החל תהליך מעמיק מול כלל גופי צה"ל אשר עסק בניתוח האתגרים, במענה הנדרש ובסדר העדיפויות.

התכנית הרב-שנתית של צה"ל לשנים 2016-2020 מתבססת על אסטרטגיית צה"ל אשר מהווה מצפן להפעלת הכוח ולבנינו ומתווה את העקרונות למימוש ייעודו של צה"ל - להגן ולנצח באופן מקצועי ויעיל.

מטרות תכנית תר"ש 'גדעון' הן, בין היתר, לשפר את האפקטיביות המבצעית של צה"ל ולהתאימו לאתגרי העתיד. התכנית הרב-שנתית נותנת מענה לצורך העמוק בהשתנות צה"ל וצפויה לעסוק בנושאים הבאים: מוכנות צה"ל לחירום, ניהול המשאבים הקיימים המוקצים לכל גוף בצה"ל, מבנה וארגון צה"ל, ניהול כ"א בצבא ועוד.

בתאריך ה-20 באפריל 2016 אישרה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי ("הקבינט") את התכנית הרב-שנתית של מערכת הביטחון לבניין הכוח של צה"ל לשנים 2016-2020 (תר"ש 'גדעון'), המתבססת על הסיכום התקציבי בין משרד האוצר למשרד הביטחון והסכם הסיוע הביטחוני הקיים בין ישראל לארה"ב.

6. הפיקוח והבקרה האזרחיים על תקציב הביטחון

א. הבקרה על תקציב הביטחון

- (1) בחוק יסודות התקציב קיים פרק ייחודי העוסק בתקציב הביטחון (פרק ג', סעיפים 18 ו-19), אשר מבחין בין משרד הביטחון למשרדים אחרים וקובע כללים ייחודיים לגבי ניהול התקציב. בין היתר, משרד הביטחון מחויב בהודעה לכנסת רק בדיעבד על ביצוע שינויים תקציביים עד לסכום מסוים (באמצעות פניות רבעוניות). הנ"ל נובע מאופי הפעילות הייחודי של משרד הביטחון.
- (2) תהליכי הבקרה והשקיפות השתפרו והורחבו בשנים האחרונות הן ע"י גורמים שונים בממשלה - משרד האוצר, ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-הביטחוני), מבקר המדינה, המועצה לביטחון לאומי – והן ע"י הכנסת באמצעות ועדת חוץ וביטחון (וועדות המשנה שלה) והוועדה המשותפת לתקציב הביטחון. בסוף שנת 2014 עבר תיקון לחוק יסודות התקציב המגביר את הבקרה על ביצוע שינויים תקציביים בתקציב הביטחון. התיקון לחוק מחיל, בין היתר, בקרה חדשה לפיה שינוי תקציבי העולה על 50% מהתכנית המקורית מחייב אישור מראש של משרד האוצר והוועדה המשותפת לתקציב הביטחון.
- (3) בחוק נקבע שהעברות של סכומים מעל 50 מיליוני ש"ח או 50% מהתקציב המקורי דורשות אישור מראש מהוועדה המשותפת. לגבי העברות בסכומים נמוכים יותר, בהעברות הנוגעות לנושאים המסווגים נדרשת הודעה לוועדה, ואילו בנוגע להעברות בנושאים הלא מסווגים נדרש אישור מראש של הוועדה להעברות בסכומים הגדולים מ- 5 מיליוני ש"ח. בנוסף, החלטת ממשלה 485 לעיל קבעה, כי העברות של סכומים מעל 35 מיליוני דולר יאושרו מראש על ידי הוועדה המשותפת.
- (4) החל משנת 2005 חשב משרד הביטחון וסגנו הינם מינויים של החשב הכללי במשרד האוצר. חשב משרד הביטחון הינו חבר הנהלה במשרד הביטחון. לחשב ולעובדיו גישה זהה למערכות המידע התקציביות, כפי שקיימת לאגף התקציבים במשרד הביטחון.

ב. תקציב הביטחון הלא מסווג

בהחלטת ממשלה מספר 485 מיום ה- 12 בספטמבר 2006 נקבע כי תקציב הביטחון יחולק לנושאים מסווגים ובלתי מסווגים, וכן נקבעו קריטריונים מחמירים יותר בנושא בקרה תקציבית. כתוצאה, החל משנת 2007 נחלק תקציב משרד הביטחון המוגש לאישור הכנסת לשני חלקים: נושאים מסווגים ונושאים שאינם מסווגים. תקציב הנושאים הלא מסווגים מוגש לידיעת כלל חברי הכנסת במסגרת חוברות התקציב, ואילו תקציב הנושאים המסווגים גלוי רק לחברי הוועדה המשותפת לעניין תקציב הביטחון. כלל תקציב הביטחון (לרבות הנושאים הלא מסווגים) מאושר על ידי הוועדה המשותפת.

ג. שקיפות תקציבית

ביום 8 בינואר 2012 התקבלה החלטת ממשלה 4088 המגדירה מהלכים לשיפור השקיפות והבקרה על תקציב הביטחון בתחום התקציב והשכר. בהמשך לכך הועמד מסוף תקציב לרשות משרד האוצר המאפשר צפייה ישירה בזמן אמת בתקציב משרד הביטחון.

בנוסף, ביום 8 ביוני 2014 כינס מנכ"ל משרד רה"מ את צוות יישום נוהל שקיפות ובקרה בו הוחלט על הגברת השקיפות והבקרה והוחלט כי המידע המועבר לחשבת הכללית, בהתאם לנהלים הקיימים, יועבר לאנשי אגף התקציבים במשרד האוצר המורשים לקבלו.

כחלק מאימוץ הסיכום התקציבי, ביום 11 באוגוסט 2016 התקבלה החלטת הממשלה ב/136 המרחיבה את מהלכי השקיפות ובקרה על תקציב הביטחון בתחום התקציב והשכר משנת 2012. לפי החלטת הממשלה, משרד הביטחון יאפשר למשרד האוצר גישה ישירה לכלל הנתונים במערכת התקציב של משרד הביטחון, ובכלל זה הצגת נתוני מערכת תקציב בזמן אמת, בהתאם לעקרונות שנקבעו בנוהל השקיפות הבין-משרדי מיום 20 באפריל 2016.

ד. שקיפות בתחומי השכר והגמלאות

- 1) תשלומי השכר והגמלאות של אנשי הקבע משולמים ע"י מרכז מופת בצה"ל ולא באמצעות מל"מ. גמלאות משרתי הקבע נקבעות בהתאם לחוק שרות הקבע והגמלאות, וקביעת הזכויות לקצבה לפורשים הזכאים לפנסיה נעשית ע"י אגף כוח אדם בצה"ל.
- 2) בהחלטה 4088 הוחלט, בין השאר, על הגברה של הבקרה האזרחית על תחום השכר והגמלאות בצה"ל. זאת באמצעות שיתוף פעולה בין החשב הכללי במשרד האוצר, אגף כוח אדם בצה"ל ואגף התקציבים במשרד הביטחון. כמו כן, בהתאם לנוהל הבקרה והשקיפות, כאמור לעיל, ההנחיות בתחום השכר נכתבות בשיתוף אגף כוח אדם והחשב הכללי.
- 3) ב-25 במרץ 2012 הפיץ מנכ"ל משרד רה"מ את הנהלים ליישום הצעדים לשיפור השקיפות והבקרה על תקציב הביטחון, כאשר יישום כל הנהלים ייבחן על ידי מנכ"ל רה"מ כל 3 חודשים, ולאחר מכן בתום שנה מהחלטת הממשלה. כמו כן, במידה וקיימות מחלוקות בין הצדדים בנוגע ליישום הנוהל והתאמתו את החלטת הממשלה 4088, ייבחן מנכ"ל משרד ראש הממשלה את הנוהל.
- 4) במסמך העקרונות מיום 19 במאי 2016 לאופן יישום סיכום הביטחון מיום 24 בנובמבר 2015, הוחלט כי משרד האוצר יאשר את אופן חישוב פנסיית הגישור על כלל רכיביו.
- 5) בהחלטה ב/136, נקבעו מספר מנגנוני שקיפות ובקרה חדשים בתחום השכר:
  - א) משרד הביטחון יעביר מדי חודש למשרד האוצר את כלל הנתונים לגבי החודש הקודם בנושא שכר, גמלאות וכוח אדם. נתוני פרט מזהים יקודדו, כפי שנהוג נכון להיום.
  - ב) משרד הביטחון יאפשר למשרד האוצר גישה ישירה לכלל הנתונים במערכת תקציב של משרד הביטחון, ובכלל זה הצגת נתוני מערכת תקציב בזמן אמת.
  - ג) יוקם צוות בין משרדי שיקבע את אופן העברת המידע ומבנה הקבצים שיועברו על ידי משרד הביטחון לאגפים השונים במשרד האוצר, כך שיוכל לתת מענה לצרכי האגפים השונים במשרד וכפי שיקבעו מנהלי האגפים. במסגרת הצוות ייקבע אופן הבקרה שיערוך אגף החשב הכללי על כלל תשלומי השכר והגמלאות, לרבות פנסיית הגישור.

ה. בקרה על תהליך קבלת החלטות בפרויקטים רב-שנתיים

- (1) במסגרת אישור התר"ש וכן במהלכו מאשרים משרד הביטחון והממשלה פרויקטים אסטרטגים ארוכי טווח בעלות של מאות מיליוני ש"ח עד מיליארדי ש"ח בשנה ובפריסה רב שנתית. לאישור פרויקטים אלו השפעה, בין היתר, על המחויבויות התקציביות העתידיות של משרד הביטחון.
- (2) במסגרת החלטת הממשלה מספר 87 מיום ה- 25 במרץ 2003 נקבע, כי כל תכנית פיתוח או הצטיידות חדשה במערכת נשק, מערכת תומכת לחימה וכיוצא בזה, בסכום העולה על 700 מיליוני ש"ח (בתקציב רב שנתי) או 300 מיליוני ש"ח (בתקציב שנתי) במטבע מקומי כולל המרות, או הגדלת תכנית כאמור בשיעור העולה על 30%, יהיו טעונים אישור מראש של ועדת משנה של ועדת שרים לביטחון לאומי בראשות ראש הממשלה וחבריה שרי הביטחון, האוצר, המשפטים והחוץ.
- (3) בהמשך להחלטה מספר 87 כאמור לעיל, קיבלה הממשלה את החלטה מספר 984 מיום 1 בדצמבר 2009, בדבר הקמת ועדת שרים לנושא תכניות פיתוח והצטיידות במערכת הביטחון. ועדת השרים הורכבה מראש הממשלה, שר הביטחון, שר האוצר, שר החוץ, השר לענייני מודיעין השר לנושאים אסטרטגיים ושר בלי תיק.
- (4) בהחלטת ממשלה 4088 מיום ה- 8 בינואר 2012 הורחבו סמכויות ועדת השרים להצטיידות וכן נקבע סף תקציבי נמוך יותר לאישור פרויקטים בוועדה - 500 מיליוני ש"ח (בתקציב רב שנתי) או 200 מיליוני ש"ח (בתקציב שנתי) וכן הורחבה את הבקרה הממשלתית על יישום וניהול הפרויקטים. ביום ה- 13 במאי 2013 החליטה הממשלה, במסגרת התכנית הכלכלית לשנת 2013-2014, על העברת סמכויות ועדת השרים להצטיידות לוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני). ביום ה- 28 ביולי 2013 במסגרת החלטת ממשלה מס' 637 הוקמה מחדש ועדת השרים להצטיידות והוחזרו לה כלל סמכויותיה.
- (5) ביום ה- 31 במאי 2015 במסגרת החלטת ממשלה מס' 41 שאישרה את מינוי ועדת שרים לענייני ביטחון לאומי החליטה הממשלה להעביר את סמכויות ועדת השרים להצטיידות לוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי.

7. הוועדה לבחינת תקציב הביטחון (ועדת לוקר)

במסגרת דיון ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי מיום ה- 31.10.13 בנושא תקציב הביטחון לשנים 2013-2014 החליטה ועדת השרים על הקמת ועדה ציבורית לבחינת תקציב הביטחון על כלל מרכיביו. ביום ה- 22.5.2014 הוועדה מונתה כוועדה ציבורית בראשותו של אלוף (מיל') יוחנן לוקר. על הוועדה היה לבחון ולגבש המלצות ביחס לגודלו והרכבו הרצוי של תקציב הביטחון, לנוכח המענה המבצעי הנדרש מצה"ל וממשרד הביטחון. בתאריך ה-21 ביולי 2015 הגישה הוועדה את המלצותיה לראש הממשלה שעיקרן נגעו לנושאים הבאים:

א. עדכון תפיסת הביטחון והפעלת הכוח;

ב. היקף תקציב הביטחון ועוגני תקציב מתחייבים;

- ג. ממשקי משרד הביטחון עם הדרג המדיני, צה"ל, משרד האוצר והמטה לביטחון לאומי, לרבות בנושאי שקיפות, תהליכי התכנון, הפיקוח והבקרה;
- ד. ניהול משאבי מערכת הביטחון ותהליכי ההתייעלות (לרבות השימוש במשאבים לאומיים ומגבלות תכנון);
- ה. ניהול כ"א בצבא – משך שירות החובה, היקף מערך הקבע וההוצאה על שכר (לרבות אזרוח משימות), דיפרנציאליות שכר, ומודל סיום השירות;
- ו. תנאי הזכאות מאגפי השיקום והמשפחות;
- ז. מבנה וייעוד צה"ל.

בהמשך לעבודת הוועדה נערך מו"מ בין משרד האוצר למשרד הביטחון אשר בסופו של דבר הוביל לסיכום עקרונות התקציב לתקציב הביטחון לשנים 2015-2020.

8. מעבר צה"ל לנגב

א. העתקת יחידות אמ"ן ותקשוב לנגב

במטרה לפנות קרקעות במרכז הארץ לצורך בניית יחידות דיור באזורי הביקוש ולקדם את הפיתוח והצמיחה של הנגב באמצעות העברת משאבים ממשלתיים איכותיים לנגב ולאפשר שיפור משמעותי בתשתיות מערכת הביטחון, התקבלו בשנים האחרונות החלטות הממשלה הבאות:

החלטת ממשלה מס' 4415 מיום 20 בנובמבר 2005 (תכנית לאומית אסטרטגית לפיתוח הנגב), החלטה ממשלה מס' 1529 מיום 1 באפריל 2007 (העברת אגד מחנות הדרכה לצומת הנגב), החלטה מס' 3976 מיום 24 באוגוסט 2008 (ועדת היגוי עליונה להעתקת מחנות צה"ל לנגב), החלטה מס' 3161 מיום 17 באפריל 2011 (העתקת מחנות אמ"ן ותקשוב לנגב), החלטה מס' 546 מיום 14 ביולי 2013 (עדכון התכנית הלאומית לפיתוח הנגב לאור יישום המהלך להעתקת מחנות צה"ל לנגב) והחלטה מס' 2392 מיום 4 בינואר 2015 (פינוי שטחי צה"ל מאזורי ביקוש והמשך מעבר אמ"ן ותקשוב לנגב).

לצורך יישום החלטה 3161 יוקצו מקורות תקציביים בסך כולל של 19 מיליארד ש"ח (12 מיליארד ש"ח להעתקת אמ"ן ו-7 מיליארד ש"ח להעתקת תקשוב) ע"י הגורמים הממנים כמפורט להלן:

(1) משרד הביטחון – 4 מיליארד ש"ח

(2) משרד האוצר – 9 מיליארד ש"ח

(3) רשות מקרקעי ישראל – 6 מיליארד ש"ח

בהחלטת ממשלה 2392, עודכן המתווה התקציבי להעברת מחנות אמ"ן ותקשוב לנגב לעומת המתווה המופיע בהחלטת ממשלה 3161 מיום ה-17 באפריל 2011, והוטמעו בנוסף עלויות מימון נוכח נקיטה במימון בשיטת PFI (Private Finance Initiative).

ב. העתקת יחידות אמ"ן

(1) עיקרי הפרויקט – העתקת מרבית יחידות חיל המודיעין למתחם ליקית בסמוך לפארק התעשייה בעומר. מהלך העתקת הבסיסים מהווה שדרוג התשתיות הצבאיות ביחידות אלה, הן בתשתיות הבינוי והן בתשתיות הטכנולוגיות. המהלך אמור לתרום לפיתוח הנגב כזירה הטכנולוגית המובילה בישראל, לסינרגיה בין יחידות המודיעין השונות ולשיפור יכולות המודיעין של מדינת ישראל.

(2) סטאטוס הפרויקט – הפרויקט נמצא בשלב תיקוף האפיון וכתיבת המכרזים.

ג. העתקת יחידות תקשוב

(1) עיקרי הפרויקט – העתקת מרבית היחידות הטכנולוגיות של אגף התקשוב ובית התוכנה של ח"א למתחם הפארק הטכנולוגי בצמוד לאוניברסיטת בן-גוריון בבאר שבע. מהלך העתקת הבסיסים מהווה שדרוג התשתיות הצבאיות ביחידות אלה, הן בתשתיות הבינוי והן בתשתיות הטכנולוגיות. כאמור, המהלך אמור לתרום לפיתוח הנגב והפיכתו לזירה טכנולוגית מובילה, לסינרגיה בין יחידות התקשוב השונות של היבשה והאוויר ולשיפור יכולות המחשוב והשליטה של צה"ל.

(2) סטאטוס הפרויקט – המכרז הופץ, כעת נמצא בשלב הבהרות ובקשות לשינויים מצד המציעים.

ד. קריית ההדרכה

(1) עיקרי הפרויקט – העתקת 7 בסיסי הדרכה (בית ספר למקצועות הלוגיסטיקה, בית הספר לרפואה, בית הספר למשאבי אנוש, בית הספר למשטרה צבאית, בית הספר לחימוש, בית הספר לתקשוב ובית הספר לחינוך) לקריית ההדרכה אחת שתמוקם בצומת הנגב. קריית ההדרכה מהווה שינוי מבני וארגוני משמעותי ביותר בצה"ל לאור תפיסה הדרכתית ומבנה התומכים בעקרון הסינרגיה. כמו כן, המהלך צפוי להוביל לפיתוח אזורי ולתרום למיקוד צה"ל בפעילות ליבה נוכח אזורות תפקידים בהם אין לצבא יתרון יחסי.

(2) סטטוס פרויקט – במהלך שנת 2016 הסתיים אכלוס הקריה.

(3) תקציב הפרויקט – ביום 5 במרץ 2008 נחתם סיכום תקציב להקמת קריית ההדרכה במסגרתו סוכם על הקצאת 2 מיליארד ש"ח לטובת ההקמה ו-100 מיליון ש"ח מידי שנה לטובת תפעול.

ה. מעטפת לאנשי הקבע העוברים דרומה

במסגרת החלטת הממשלה 3161 נקבע, כי תגובש תכנית לצורך מתן תמריצים לעידוד מעבר אנשי הקבע ומשפחותיהם לנגב. בהמשך לכך, ביום ה- 26 בפברואר 2013 הטיל מנכ"ל רה"מ על משרד האוצר ומשרד הביטחון להציג תכנית עם פריסה תקציבית רב שנתית. מסגרת תקציבית בסכום שלא יעלה על 1.3 מיליארד ש"ח הועמדה לטובת הנושא, פרטי התכנית בתהליך גיבוש בין המשרדים.

9. מהלך שוה"ם – פרויקטי שיווק והעברת מחנות

א. שוה"ם 3

(1) במסגרת החלטה 3161 מיום 17 באפריל 2011 הוחלט על פינויים המלא של מחנות אמ"ן ותקשוב וכן של מחנות נוספים במרכז הארץ. לצורך פינוי הקרקעות במלואן באופן המאפשר שיווק, נדרש מהלך משלים להעתקת יחידות נוספות משטחי מחנות אלו. בהמשך לעבודת מטה ממושכת שבוצעה ע"י משרד הביטחון, משרד האוצר ומשרד ראש הממשלה לבחינת פינוי כלל המחנות ממרכז הארץ ומאזורי הביקוש, בתאריך ה-4 בינואר 2015 התקבלה החלטת ממשלה מס' 2392 לפינוי מחנות צה"ל מאזורי הביקוש והמשך מעבר אמ"ן ותקשוב לנגב. לצורך מימושה, ב-11 במרץ 2015 נחתם הסכם שוה"ם 3 בין רמ"י, משרד האוצר, מנכ"ל רוה"מ ומשהב"ט.

למהלך זה יתרונות רבים למשק, שכן הוא מאפשר שיווק של כ-60,000 יחידות דיור באזורי ביקוש. המהלך כרוך בשיפור תשתיות, איחוד וייעול של בסיסים, ושינוי תפיסת ההפעלה בצה"ל.

(2) להלן עיקרי החלטת הממשלה למימוש מהלך שוה"ם 3:

(א) מסגרת התקציב עבור העתקת המחנות עומדת על כ-14 מיליארד ש"ח; לצורך מימון חלק מהפרויקטים בשיטת PFI (Private Finance Initiative) יועמדו כ-4 מיליארד ש"ח נוספים.

(ב) עיקר המחנות שיפוננו: צריפין, תל השומר, שלישות ראשית רמת גן, סירקין, שדה דב, וטירה 148, כאשר לכל מחנה נקבע מועד לפינוי.

(3) להלן עיקרי הפרויקטים למימוש מהלך שוה"ם 3:

(א) אופק רחב – מחנה רב זרועי באזור רמלה העתיד לאכלס בעיקר יחידות מזרוע היבשה, אגף כ"א ואגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה.

(ב) מרכז הספקה אחוד – איחוד של 17 מרכזי הספקה הקיימים כיום ל-3 מרכזים אזוריים של אגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה (צפון – נטפים, מרכז – בית נבאללה, דרום – משמר הנגב).

(ג) שדה דב – פינוי מחנה שדה דב.

(4) במהלך שנת 2016 החל לפעול צוות המעקב והבקרה לסיכום שוה"ם 3 בהשתתפות נציגי משרד הביטחון, צה"ל, משרד האוצר ורמ"י, במסגרתו מתבצע מעקב שוטף על ביצוע הסיכום. נכון למועד זה בוצעו התקשרויות עם מתכננים והחלו עבודות בשטח במחנות חצור, ג'וליס ועמליה.

ב. שוה"ם 1

ב – 17 בדצמבר 2013 נחתם הסכם שוה"ם 1 בין משרד האוצר, רמ"י ומשרד הביטחון לפינוי קרן הקריה (36 דונם), חלק ממתחמים 4 ו-5 במחנה צריפין (421 דונם), ומחנה פאלנורד. עד כה ובהתאם ללוחות הזמנים שנקבעו בהסכם פונו מחנה פאלנורד, המתחמים במחנה צריפין, וכ-11 דונם מהשטחים בקרן הקריה (מתחמים א' ו-ב' בהסכם); נותר לפינוי מתחם ג' בשטח של כ-25 דונם.

ג. שוה"ם 2

ב – 16 ביוני 2014 נחתם הסכם שוה"ם 2 בין משרד האוצר, רמ"י ומשרד הביטחון לפינוי מחנה שדה דב (כ-760 דונם) עד שנת 2017. בהתאם לסיכום, פונה כשלב ראשון שטח של כ-20 דונם. במסגרת הסכם זה הוקצתה למשהב"ט מקדמה עבור עלויות ההגירה של מחנה שדה דב. יתרת מימוש הסכם שוה"ם 2 הוטמעה בהסכם שוה"ם 3 שנחתם לאחר מכן.

10. הפרטת תעש

בתאריך 23 בדצמבר 2013 התקבלה החלטה מח/2 של ועדת השרים לענייני הפרטה בנושא הפרטת תעש. ההחלטה כללה מספר רבדים הנוגעים להפרטה הצפויה של תעש: ראשית, הוחלט על הקמת חברה ממשלתית שתהיה בבעלות מלאה של המדינה ותיקרא תעש מערכות. לתעש מערכות יועברו כל הנכסים וההתחייבויות של חברת תעש כך שכל אחזקות המדינה בתעש מערכות יימכרו למשקיע פרטי במקשה אחד. הליך המכירה ינוהל ע"י רשות החברות כמקובל בהליכי מכירה פרטית של מניות המדינה בחברות ממשלתיות, ותאגידים ממשלתיים לא יורשו להשתתף בהליך המכירה. בנוסף, הוחלט על הקמת חברה ממשלתית נוספת בבעלות המדינה שתיקרא תומר ואליה תועבר פעילות ההנעה הרקטית של חטיבת גבעון, פעילות סלבין וכל הנכסים, ההתחייבויות והזכויות הקשורים בפעילויות אלו. כמו כן יועברו 330 עובדים מחטיבת גבעון ו-50 עובדים מחטיבת סלבין לחברת תומר. תבוצע הפרדה פיזית בין מתקני תעש מערכות לבין מתקני משרד הביטחון ומתקני תומר. חברת תומר תישאר בידי המדינה. כמו כן, הושג סיכום בין-משרדי בנושא קרקעות תעש ונחתם הסכם בין משרד הביטחון למשרד האוצר במטרה לקדם את הפרטת תעש ואת העברת מפעלי תעש ומתקניה ממתחם רמת השרון לרמת בקע בנגב עד לשנת 2020 ולא יאוחר משנת 2022. ההסכם כולל הקמת צוות היגוי להסדרה סטטוטורית ולאינטגרציה בראשות משרד הביטחון ובהשתתפות נציגים נוספים: משרד האוצר, משרד ראש הממשלה, המשרד לאיכות הסביבה ועוד גופים ממשלתיים, שיפעל להסדרה סטטוטורית של המקרקעין הבאים: מתחם רמת בקע, מתחם נצרת עלית, מתחם חלופי לטירת הכרמל ושטח אליהו במתחם רמת השרון. כמו כן, יהיה אחראי צוות ההיגוי למעקב אחר שלבי הביצוע בגין פינוי המתחמים. במטרה שלא לפגוע ביכולת הייצור ובמוקדי ידע ייחודיים החיוניים לביטחון המדינה ולאינטרסים מיוחדים למדינה בתעש מערכות, נחתם הסכם רכש בין משהב"ט לחברת תעש מערכות שמטרתו לתמוך ביכולתה הכלכלית והתעשייתית של חברת תעש מערכות ולהבטיח המשך קיומם של תחומי פעילות מסוימים. במסגרת ההסכם משהב"ט מתחייב לרכש בשנים 2014-2018 במגוון תחומי פעילות.

11. ועדת גורן

ביום ה-12 במאי 2009 התקבלה החלטת ממשלה מספר 198 על הקמת ועדה ציבורית לבחינת אמות המידה לזכאות לסיוע מאגף השיקום ואגף משפחות שכולות (להלן- ועדת גורן). ביום 18 בנובמבר 2009 מונתה הוועדה בראשות השופט בדימוס אורי גורן. ועדת גורן הגישה את הדו"ח המסכם של עבודתה בחודש דצמבר 2010, עיקר המלצותיה כדלקמן:

- א. מיקוד הזכאות לסיוע מאגף שיקום ומשפחות בלוחמים, ובחיילי חובה ומילואים – העברת אנשי קבע שחלו או שנחבלו בנסיבות שאינן ייחודיות לשירות צבאי אל המוסד לביטוח הלאומי.
- ב. רידוד הטבות בתחום הרכב – ביטול זכאות לרכב לנכי 50% ומעלה שפגיעתם אינה קשורה בגפיים, תדירות החלפת רכב בכל 4.5 שנים בניגוד לכל 3.5 שנים כפי שנעשה כיום.
- ג. ביטול הכרה בנכה צה"ל לנכה מפעילות מבצעית שנפטר שלא עקב נכותו.
- ד. העברת נפגעי משרד החוץ, משמר הכנסת לטיפול המוסד לביטוח לאומי.
- צעדים אלו מאפשרים לשפר את המענה הניתן לאלו שנפגעו במסגרת הגנה על המדינה, ומובילים לחיסכון תקציבי משמעותי המוערך בכ-1.6 מיליארד ש"ח בעשור.

בהמשך לכך, בהחלטה מספר 4088 מיום ה-8 בינואר 2012, שעניינה שינוי בסדר העדיפויות בתקציב המדינה לשנת 2012 (להלן – החלטה 4088), אשר אושרה בממשלה פה אחד, הוחלט לאמץ את מסקנותיה של ועדת גורן. בפועל, מסקנות הוועדה לא אומוצו. במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון הוחלט על יישום המלצות ועדת גורן (בהתאם להחלטת שרי האוצר והביטחון). בהחלטת הממשלה מס' ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 נקבע כי יבוצעו תיקוני החקיקה ליישום עקרונות ועדת גורן. כמו כן, אושר מסמך העקרונות המשותף בכל הנוגע להמלצות ועדת גורן שנחתם על ידי מנכ"ל משרד רה"מ, מנכ"ל משרד הביטחון ויו"ר ארגון נכי צה"ל ביום 1 בינואר 2013. (להרחבה בנושא שיקום ומשפחות - ראו דברי הסבר לתחומי פעולה 1500 / 1600).

12. חברת שביט

- א. בתאריך ה-27 ליולי 2015 התקבלה החלטת ממשלה בדבר הקמת חברת שביט. החברה תהיה חברה ממשלתית מוגבלת במניות, כאשר המדינה תהיה בעלת המניות היחידה בחברה.
- ב. מטרת החברה היא ניהול מערך התמלוגים מהתעשיות, הספקת שירותים מנהליים למשרד הביטחון לצורך הפעלת סמכויותיו לפי חוק הפיקוח על יצוא ביטחוני, הספקת שירותים מנהליים למשרד הביטחון כעזר בהפעלת סמכויותיו לניהול מערך הספקים לפי תקנות חובת המכרזים, הפעלת מתקן ומערך בדיקות התאמה ביטחונית עבור משרד הביטחון, וגופים אחרים המונחים ע"י מלמ"ב לפי הנחיות שירות ביטחון הכללי והקמת ומהפעלת מתקנים מסווגים עבור משרד הביטחון לצורך שימוש גורמים המבצעים עבודות מסווגות עבור משרד הביטחון.
- ג. המקורות למימון פעילות החברה לא יעלו על סכום של 25 מיליון ש"ח ממקורות המשרד מהמקורות המשמשים היום למימון הפעילות המתוארת, וכן מהכנסות מגופים שייעזרו במתקני ושירותי החברה.

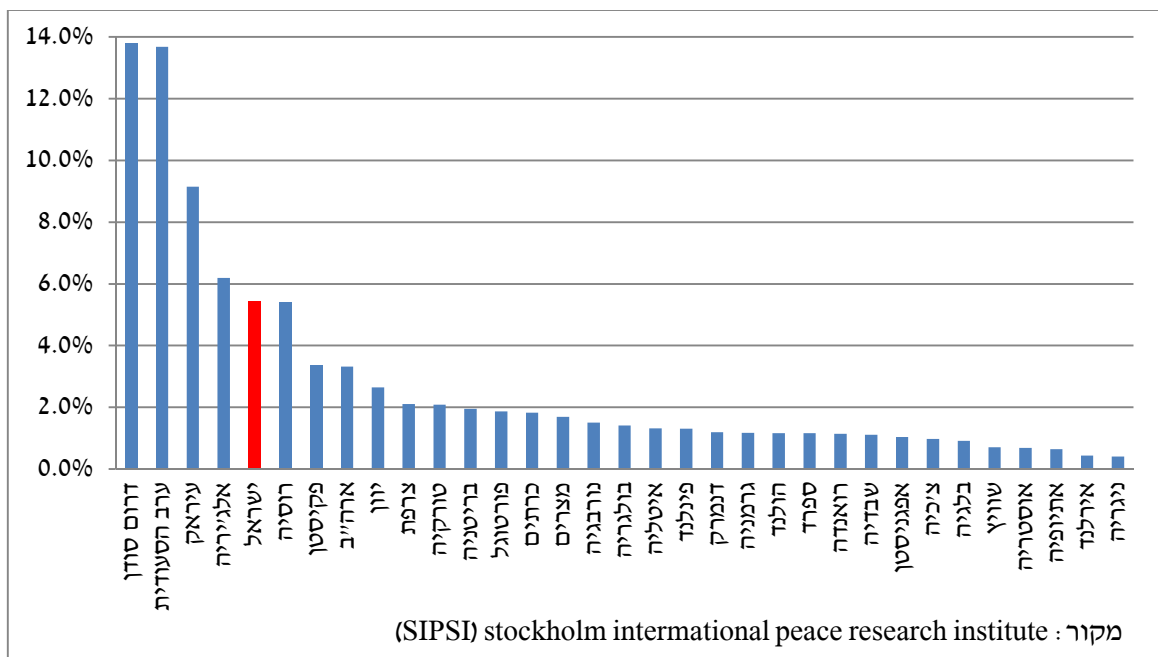
פרק ג' – ניתוח הצעת התקציב וביאורים לתקציב

1. הוצאות הביטחון

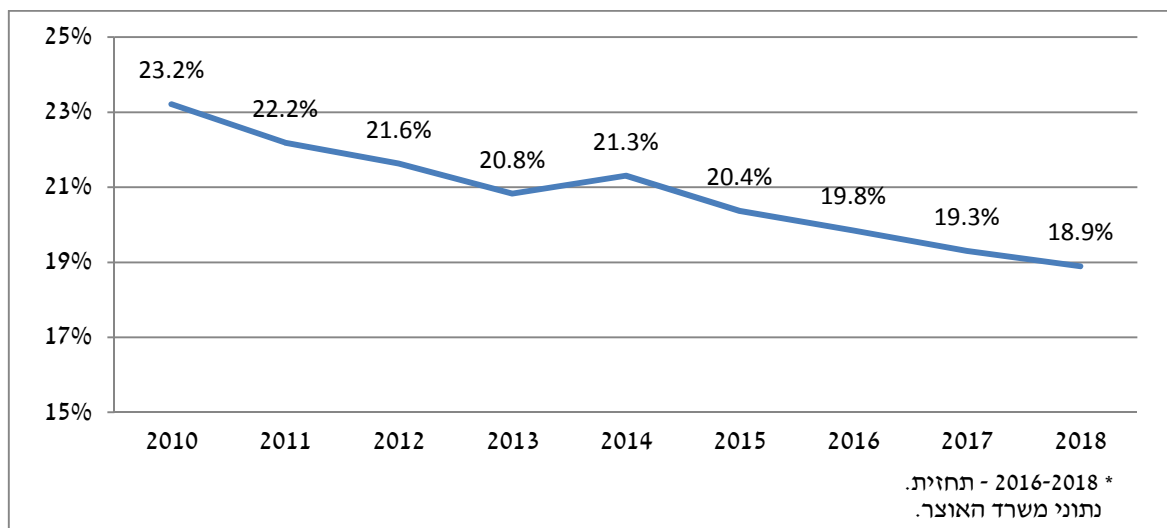
א. הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג

הוצאות הביטחון בישראל הן, בין היתר, פועל יוצא של האיומים הביטחוניים הניצבים בפניה. עקב כך, שיעור הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג גבוה בישראל מאשר במדינות אירופה וארה"ב, אולם הינו נמצא בתוואי יורד בשנים האחרונות, כמו גם השיעור מההוצאה הממשלתית.

הוצאות הביטחון כשיעור מהתמ"ג, 2015

הוצאות הביטחון כאחוז מההוצאה הממשלתית (בניכוי תשלומי קרן וריבית), 2010-2018 *

ב. עלויות הביטחון

(1) מעבר להוצאה הביטחונית, כפי שמופיעה בתקציב הביטחון, ישנן עלויות ביטחון משקיות נוספות, אשר לחלקן יש ביטוי בסעיפי הוצאה אחרים (למשל מתאם הפעולות בשטחים ופיקוד העורף) וליתר אין ביטוי תקציבי. על פי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מלבד ההוצאות לצריכה ביטחונית, ישנן עלויות ביטחון נוספות למשק, כגון העלות האלטרנטיבית של חיילי החובה (הפער בין מסלול 'השכר' בשירות החובה לבין השכר בשוק שחיילי שירות החובה היו משתכרים אלמלא היה שירות חובה) ושל אנשי המילואים, הזקיפה לביטחון בגין סיכון אישי, הוצאה לבניית מקלטים, עלות אחזקת מלאי חירום, והוצאות לביטחון במשרדי ממשלה אזוריים כמו מימון הכוח הרב-לאומי בסיני ע"י משרד האוצר. עלויות הביטחון כוללות גם את העלות האלטרנטיבית של משאבי מערכת הביטחון, לרבות קרקעות (כאלו שבשימוש וכאלו הנתונות תחת מגבלות תכנון) ותדרים. עלויות הביטחון למשק הישראלי עפ"י נתוני הלמ"ס עמד בשנת 2014 על 6.9% אחוזי תוצר (מתוך: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2016), הוצאות הביטחון בישראל 1950-2014, לוח 5).

(2) עלות משקית בגין שירות חובה

מקום המדינה, נהוג שירות סדיר חובה. קיומו של שירות החובה נובע מהתפיסה לפיה צורכי הביטחון מחייבים קיומו של צבא סדיר גדול ואת הכשרת האזרחים לשירות המילואים, על מנת להעמיד את הכוחות הנדרשים בעתות חירום. כמו כן, נתפס שירות החובה כממלא תפקיד חברתי של קירוב האוכלוסיות השונות במדינה ("כור ההיתוך") ו-"כרטיס כניסה" לחברה לחלק מהמשרתים.

לצד תרומתו למערכת הביטחון, לשירות החובה הארוך עלות משקית לא מבוטלת. חיילי החובה הם משאב יקר למשק בהיותם חלק מפוטנציאל כוח העבודה וההשכלה, ומשמעות השירות הצבאי היא דחיית מימושו. השפעות אלו נאמדו ע"י גורמים רבים, ביניהם אנשי אקדמיה, ועדת בן-בסט בשנת 2006, ועדה ציבורית בראשות ד"ר ליאורה מרידור 'הועדה הציבורית לאומדן עלויות הביטחון' באמצע שנות התשעים. אומדן הפסד התוצר למשק כתוצאה משירות החובה (36 חודשים לגברים ו-24 חודשים לנשים), אשר מקורו בהשתלבות המאוחרת בשוק העבודה ובפער השכר הנצבר על פני מסלול הקריירה, מוערך בכ-3.7% מהתוצר - כ-51 מיליארדי ש"ח בשנת 2015 (מתוך: נטל הביטחון והמשק הישראלי: מבט שני על הנתונים הרשמיים, 2009 (וולפסון, 2010) בהנחיית פרופ' יוסף זעירא מהאוניברסיטה העברית בירושלים).

בהתאם להמלצות ועדת בן-בסט, החל תהליך של קיצור שירות החובה לגברים. ביולי 2015 קוצר שירות החובה לגברים ב-4 חודשים כך שעומד על 32 חודשים (אפקטיבי החל ממשוחררי מרץ 2018). במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון סוכם על קיצור שירות החובה לגברים כך שיעמוד על 30 חודשים החל ממגויסי יוני 2020.

2. מקורות מימון להוצאות הביטחון

להבדיל מתקציביהם של משרדי הממשלה האחרים הממומנים ברובם ע"י מקורות המשק, מורכבת ההוצאה הביטחונית ממספר מקורות נוספים:

- א. תקציב סיוע אמריקאי (מט"ח סיוע) המורכב מסיוע המיועד לרכש בארה"ב בלבד, ומסיוע שניתן להמירו לש"ח או למט"ח אחר.
- ב. הוצאה מותנית בהכנסה - הכנסות ממקורות שונים בארץ ובחול, כגון: מכירת ציוד, פינוי מחנות צה"ל, מכירת שירותים, וכן סיוע אמריקאי נוסף בגין פרויקטים משותפים.
- ג. מקורות תשתיתיים - משאבים שהמדינה מעמידה לרשות מערכת הביטחון, כמו קרקעות, תדרי תקשורת וחיילי חובה (הורחב בנפרד).

א. תקציב הסיוע האמריקאי

(1) הסכם הסיוע האמריקאי (MOU)

מדי שנה, בהתאם להסכם עם הממשל בארה"ב, מעבירה ממשלת ארה"ב לממשלת ישראל סיוע ביטחוני המהווה מרכיב חשוב בתקציב הביטחון. הסיוע האמריקאי מורכב משני חלקים: נתח סיוע הניתן להוצאה בארה"ב בלבד ומהווה 73.7% מסך הסיוע, ונתח סיוע הניתן להמרה לשקלים ומהווה 26.3% מסך הסיוע המיועד לרכש ולתמיכה של פלטפורמות מהתעשייה המקומית. ככלל, השימושים במט"ח סיוע מיועדים לרכש פלטפורמות ואמצעי לחימה נוספים, אחזקת אמצעי הלחימה הנרכשים בארה"ב ולרכש תזקיקים. הרכש במט"ח סיוע כולל את הטמעתן של מערכות ישראליות אשר מגבירות שיתוף פעולה תעשייתי עם חברות בארה"ב ומהוות פתח לייצוא בטחוני נרחב. נתח הסיוע האמריקאי אשר מומר לשקלים מושקע ברכש, בין היתר, בתעשיות הישראליות ובכך תורם לפיתוח התעשייה המקומית.

עד לשנת 1998 היקף הסיוע הביטחוני עמד על 1.8 מיליארד \$ בשנה, כאשר בתיאום עם האמריקאים, ניתן היה להמיר 475 מיליוני \$ לשקלים. בעקבות סיכום בין הנשיא קלינטון לרה"מ נתניהו בשנת 1996, גדל הסיוע הביטחוני ב- 60 מיליוני \$ בשנה החל מ- 1999 ועד לשנת 2008, במקביל לירידה של 120 מיליוני \$ בשנה בסיוע האזרחי (מרמה התחלתית של 1.2 מיליארד \$). הסיוע האזרחי בוטל בהדרגתיות תוך 10 שנים, ובמקביל גדל הסיוע הצבאי בהדרגה ל- 2.4 מיליארד \$, כאשר היקף ההמרות היווה 26.3% מכלל הסיוע.

בעקבות פניית ממשלת ישראל ובהמשך להצגת הצרכים האסטרטגיים של מדינת ישראל, וכביטוי לקשר המיוחד בין ארה"ב לישראל, נחתם ב-16/8/07 בין ארה"ב לישראל ה-MOU (Memorandum of understanding) המהווה סיכום תקציבי רב-שנתי לשנת 2009-2018 אשר משמעותו הגדלת היקף הסיוע האמריקאי מ- 24 מיליארד \$ ל- 30 מיליארד \$ בשנים 2009-2018.

הגדלת הסיוע התבצעה באופן הדרגתי כך שבשנת התקציב האמריקאית (שת"א) 2009 גדל הסיוע ל-2.55 מיליארד \$, בשת"א 2010 גדל הסיוע ל-2.775 מיליארד \$, בשת"א 2011 גדל

הסיוע ל- 3 מיליארד \$, בשנת"א 2012 ל- 3.075 מיליארד \$ וב-2013 ואילך יתייצב הסיוע על רמה של 3.1 מיליארד \$ לשנה. כמו כן, במסגרת ה-MOU סוכם, כי היקף ההמרות ישמר ברמה קבועה של 26.3% מהיקף הסיוע השנתי.

ב-15 בספטמבר 2016 נחתם הסכם סיוע חדש לשנים 2019-2028 בהיקף של 38 מיליארד \$ הכולל סיוע עבור תכנית ההגנה מפני טילים. בנוסף, שונו כללי מימוש הסיוע (הקטנה הדרגתית של נתח ההמרה לשקלים ושינוי מדיניות רכש). תחילת יישום ההסכם בשנת 2019 ועל כן אין כל השפעה על הצעת התקציב לשנים 2017 ו-2018.

(2) תקציב הסיוע במסגרת ה-MOU לשנים 2017-2018:

ע"פ הסכם ה-MOU הנוכחי, תקציב הסיוע בשנות התקציב 2017-2018 עומד על 3.1 מיליארד דולר בכל שנה, ומתוקצב כהוצאה מותנית בהכנסה; המע"מ בגין הסיוע מתוקצב כחלק מתקציב ההוצאה נטו.

כאמור לעיל, עיקר ההוצאה של תקציב הסיוע (73.7%) הינה בארה"ב בלבד, כאשר את היתרה ניתן להמיר ולהוציאה מחוץ לארה"ב:

(א) תקציב סיוע אשר ניתן להוציאו בארה"ב בלבד בשנים 2017-2018 יעמוד על סך של 2.2847 מיליארד דולר בשנה.

(ב) תקציב סיוע אשר ניתן להמירו, ולהוציאו גם מחוץ לארה"ב בשנים 2017-2018 יעמוד על סך של 0.8153 מיליארד דולר בשנה.

התפתחות הסיוע בשנים 2008-2018 בהתאם ל-MOU (מיליוני דולר, מחירים שוטפים)

2018	2017	2016	2015	2014	*2013	2012	2011	2010	2009	2008	
2,285	2,285	2,285	2,285	2,285	2,169	2,266	2,211	2,045	1,879	1,769	סיוע- בארה"ב
815	815	815	815	815	774	809	789	730	671	631	סיוע- המרות
3,100	3,100	3,100	3,100	3,100	2,943	3,075	3,000	2,775	2,550	2,400	סה"כ הסיוע

* לאור כניסתו לתוקף של קיצוץ רוחבי אוטומטי בתקציב הפדראלי האמריקאי ב-1.3.13, מענק הסיוע לשנת 2013 קוצץ בסך של כ-157 מיליון דולר.

(3) מקורות נוספים במטבע חוץ- סיוע מיוחד

מעבר לסיוע האמריקאי במסגרת הסכם הסיוע האמריקאי (MOU), מתקבל סיוע מיוחד מממשלת ארה"ב עבור מערכת הביטחון למטרות ייעודיות. בשנים האחרונות השתתף הממשל האמריקאי בעיקר בפרויקטים משותפים בנושאי הגנה אווירית אקטיבית בסכום כולל של למעלה מ-2 מיליארד דולר.

תקציב זה עומד על סך של כ-2,935 מיליוני שקלים בשנת 2017 וכ-2,225 מיליוני שקלים בשנת 2018.

ב. הוצאה מותנית בהכנסה

מסגרת ההוצאה המותנית בהכנסה היא למעשה סך ההכנסות המיועדות למערכת הביטחון שמקורן אינו ישירות מאוצר המדינה. הכנסות אלו מתווספות לתקציב הביטחון הישיר במטבע מקומי ובמט"ח ומקורן בגורמים שונים, כגון: מכירת ציוד בארץ ובחו"ל, פרויקטים משותפים עם מדינות זרות, רשות מקרקעי ישראל, מכירת שירותים שונים ותקציב הסיוע האמריקאי בגין ההסכם הרב שנתי לשנים 2009-2018. יצוין כי נוסף על תקציב הסיוע האמריקאי במסגרת הסכם הסיוע (MOU), מדי שנה מתקבלות תוספות של סיוע ייעודי לטובת פיתוח והצטיידות בפרויקטים שונים שעיקרם בתחום הגנה אקטיבית.

בשנים 2017-2018 מסתכמת סך ההוצאה המותנית בהכנסה בכ-18.5 מיליארד ש"ח ובכ-16.5 מיליארד ש"ח בהתאמה.

ג. מקורות תשתיתיים

מעבר למקורות שפורטו לעיל, עומדים לרשות משרד הביטחון מקורות תשתיתיים נוספים: תדרי תקשורת וקרקעות.

(1) תדרי תקשורת

מערכת הביטחון עושה שימוש נרחב בתדרי תקשורת לצרכיה השונים. בניגוד למצב בעבר, בו השימוש בתדרי תקשורת בתחום האזרחי לא היה רב, כיום ישנו ביקוש גבוה לשימוש בתדרים עבור מגוון תחומי התקשורת השונים. מצב זה גורם לכך שהתדרים אשר ברשות המערכת הצבאית הופכים להיות בעלי ערך כלכלי רב. בעקבות כך, חתמו משרד הביטחון, משרד האוצר ומשרד התקשורת בשנים האחרונות על מספר הסכמים במסגרתם מערכת הביטחון פינתה מספר תחומי תדרים, וקיבלה שיפוי תקציבי בגין עלויות ההגירה לתדרים אחרים. התדרים שהתפנו הופנו לשימוש מערכות אזרחיות שונות, בעיקר בתחום התקשורת הסלולרית. עבודת מטה לצורך פינוי תדרים נוספים מתבצעת בין משרד האוצר, הביטחון והתקשורת.

(2) פינוי קרקעות ומגבלות תכנון

על בסיס דוח מבקר המדינה לשנת 2010, מערכת הביטחון עושה שימוש בכ-40% מסך השטחים ברחבי הארץ, הכוללים בסיסי אימונים, שטחי אש, בסיסים מבצעיים ומתקנים אחרים. מחנות צה"ל רבים, כגון: מחנה הקריה, מחנה תל השומר, צריפין, גלילות, שלישות ראשית, סירקין ועוד ממוקמים במרכז הארץ ובאזורי הביקוש. שטחי מחנות אלו הם בעלי פוטנציאל להגדלת היצע הדיוור ושטחי תעסוקה ומסחר. בהתבסס על החלטות הממשלה והסיכומים בנושא מתבצע תהליך למימוש העתקת מחנות אלו לצורך הקמת 60 אלף יחידות דיור (תוך מתן מענה לצרכי מערכת הביטחון).

מעבר לכך, מטעמי ביטחון מוטלות מגבלות תכנון על כ-40% נוספים מסך שטחי המדינה. דוח מבקר המדינה בנושא משנת 2010 הצביע על ההיקף הנרחב של המגבלות ועל העלות המשקית הנובעת מכך. בסיכום התקציבי לתקציב הביטחון הוחלט על בחינת הנושא במסגרת צוות בין-משרדי לבחינת שימוש במשאבים לאומיים, לרבות שימוש בקרקעות ותכנון.

ד. תקציב ההרשאה להתחייב

תקציב ההרשאה להתחייב הוא כלי ניהולי היוצר מגבלה על הסכום המרבי בו יכולה המערכת להתחייב לשנים הבאות במסגרת רכישות ופרויקטים רב-שנתיים, זאת מעבר למגבלת ההוצאה הקיימת מדי שנה. ההרשאה להתחייב מהווה כלי חשוב ביכולת הניהול והבקרה על התקציב: מרגע שהמערכת התחייבה לבצע הסכמים או חוזים, משועבד התקציב למעשה להתחייבויות אלו וכמעט ולא ניתן להפנות אותן לצרכים המשתנים של המערכת. חלק מרכזי מהניהול התקציבי נעשה כאמור בראייה ארוכת טווח. תקציב ההרשאה להתחייב יעמוד על 35.864 מיליארד ש"ח בשנת 2017 ועל 34.368 מיליארד ש"ח בשנת 2018.

ה. התייעלות

הן מערכת הביטחון והן משרד האוצר רואים חשיבות בהתייעלות ומיצוי אפקטיבי של המשאבים המועמדים לטובת מערכת הביטחון. משרד הביטחון מבצע מהלכים במטרה לייעל ולשפר את תהליכי העבודה במערכת הביטחון. במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון סוכם כי צעדים אלו יובילו לפינוי מקורות של לפחות 0.5 מיליארד ש"ח בשנה, אשר יופנו להתעצמות.

(1) תכנית התייעלות במערכת הביטחון

במטרה לבחון ולייעל את תהליך הרכש של מערכת הביטחון (כ-16 מיליארד בשנה), הוקמו צוותי עבודה (Integrated Procurement Team - IPT). זאת בהתאם, לסוג הוצאה עיקרי ובחלוקה לזרועות ואגפי הצבא. בראש כל צוות עומד, עפ"י רוב, הפונקציה המקצועית הרלוונטית (ראש מחלקה/ראש ענף), עמו חברים בצוות אנשי צבא ועובדי משהב"ט הנוגעים לאותו משק. הכוונה לנתח את המשק, לבחון ולהציע הצעות ליעול ושיפור שיביאו לחסכון תקציבי. על מנת לבחון ולהנחות את עבודת הצוותים נוסד תהליך עבודה סדור. לפיו, יתקיימו שלושה סוגים של "ועדות היגוי" בדרגים ובתדירויות משתנים, כלהלן:

(א) ועדת היגוי זרועית - בראשות רמ"ט הזרוע/הגוף. מיועדת להתכנס מדי מספר שבועות ולדון בהתקדמות וסטאטוס של צוותי התייעלות בזרוע/בגוף.

(ב) ועדת היגוי מטכ"לית - בראשות רמ"ט התכנון, ר' את"ק וסמנכ"ל ור' מנה"ר. מיועדת להתכנס מדי כמה חודשים ולדון בהתקדמות הגופים והזרועות בתכנית התייעלות.

(ג) ועדת היגוי עליונה - בראשות מנכ"ל משהב"ט וס' הרמטכ"ל. מיועדת להתכנס בין פעם לפעמיים בשנה. בוועדה זו מרוכזים כלל מהלכי התייעלות בצה"ל ובמשהב"ט וניתנות דירקטיבות להמשך.

(2) מעבר לכך מתבצעת עבודה בנושאי התייעלות במסגרת קרן הלוואות לביצוע מהלכי חיסכון, הכשרות והדרכות ועוד.

פרק ד' - כוח אדם בצה"ל ובמערכת הביטחון

1. סקירה כללית

בצה"ל משרתים חיילי חובה, משרתי קבע, אזרחים עובדי צה"ל וחיילי מילואים. יתרונו של צה"ל נובע בין השאר ממרכיב כוח האדם האיכותי המשרת בו. כוח האדם בצה"ל מהווה נדבך משמעותי מההוצאה התקציבית של מערכת הביטחון. מרכיב כוח האדם טומן בחובו לא רק השלכות תקציביות, כי אם גם השלכות כלכליות ומשקיות נוספות הנובעות בעיקר משירות החובה והמילואים.

בשנים האחרונות השתנו ועודם משתנים מודלי השירות של האוכלוסיות השונות המרכיבות את כוח האדם במערכת הביטחון, לרבות: שינוי מודל שירות הקבע, בהתאם לצרכיו הייחודיים של צה"ל; מעבר משרתי הקבע להסדר פנסיה צוברת; ושינוי שיטת ההצמדה של קצבאות גמלאי צה"ל. שני המהלכים האחרונים צפויים להביא לגידול בהוצאות מערכת הביטחון בטווח הבינוני-קצר.

במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון כפי שמפורט בפרק סיכום תקציבי לתקציב הביטחון לשנים 2015-2020, מוחלים מגוון צעדים בתחום כוח האדם העתידים להוביל לחיסכון בהוצאה התקציבית על שכר וגמלאות, ולשיפור האפקטיביות של צבא הקבע.

צה"ל תורם לפיתוח והכשרת כוח אדם אשר תורם לקידום ההתפתחות הטכנולוגית של המדינה. כמו כן ההשקעה בתוכניות החברתיות כגון גיוס חרדים, עתידים, בגרות ללוחמים וטיפוח אוכלוסיות מיוחדות מסייעת לשילובן בחברה.

2. משרתי הקבע

א. היקף כוח אדם וההוצאה בגינו

מצבת משרתי הקבע קטנה עד לשנת 2006 אשר הייתה השנה האחרונה ביישום תכנית "קלע", תכנית שכללה, בין השאר, צמצום בכוח אדם של אנשי קבע בגילאי הביניים, אנשי קבע שפרשו לגמלאות ואזרחים עובדי צה"ל. בשנת 2006 התרחשה מלחמת לבנון השנייה. בין שנת 2007 לשנת 2013 חלה עליה בסך שיאי משרתי הקבע (ירידה בקבע מובהק ועליה בראשוני), כאשר במקביל הייתה ירידה במספר שיאי חיילי החובה וכמות ימי המילואים. בשנים 2012-2016 המטכ"ל אישר תכנית ירידה של אלפי משרתי קבע ומאות אזרחים עובדי צה"ל במטרה לפנות מקורות תקציבים לצרכי ההתעצמות של צה"ל, וכן ביצוע צעדי התייעלות בשכר. בהתאם לכך, החל משנת 2014 חלה ירידה בהיקף משרתי הקבע.

במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון נקבעו שיאי כ"א לחומש הקרוב.

ב. קבע ראשוני וקבע מובהק

משק אנשי הקבע בנוי כמעין פירמידה כך שאוכלוסיית הקבע הראשוני נמצאת בבסיסה, ומהווה את עיקר המשק, אך התקדמות במעלה הפירמידה אינה אוטומטית. על מנת להצטרף לאוכלוסייה הממשיכה בשירות קבע עד לפרישה – אוכלוסיית הקבע המובהק – על הפרט לעמוד במספר תנאים מצטברים. מהלך זה מקטין את פוטנציאל משרתי הקבע היכולים להגיע לגיל פרישה ובכך תורם

להקטנת ההתחייבויות האקטואריות של צה"ל. מודל זה מאפשר לצה"ל להוריד את אחוז הקבע המובהק לפחות מ- 50% מכלל משרתי הקבע.

(1) קבע ראשוני

משרתי קבע בדרגת סרן ומטה עבור קצינים, ודרגת רס"ל ומטה עבור נגדים. המגמה בצה"ל היא לייצב את תקופת הקבע הראשוני לוותק של עד 7 שנות שרות בקבע. קבוצה זו כוללת את כל הקצינים והנגדים בדרגות הזוטרות, ובכלל זה, אלו המשרתים תקופות קצרות יחסית בקבע (שנה או שנים בודדות). יחסי העבודה בתקופת הקבע הראשוני הם בעלי גמישות תעסוקתית גבוהה, כאשר משך השירות מוארך מדי פעם בפעם בהתאם להחלטת צה"ל. מעבר לכך, קבוצת הקבע הראשוני מהווה את המאגר הפוטנציאלי של כוח-אדם, אשר ימשיך לשירות בקבע המובהק.

(2) קבע מובהק

אנשי קבע בדרגות רס"ן או רס"ר ומעלה, בד"כ בגילאי 28, ועד לגיל הפרישה מצה"ל. קבלת מינוי רס"ן / רס"ר מהווה למעשה את "שער הכניסה" לקבע המובהק. אוכלוסייה זו כוללת את השדרה המקצועית והפיקודית הבכירה יותר. בעבר המעבר של איש קבע מקבע ראשוני לקבע מובהק היה אוטומטי. כיום המעבר מותנה בקיומו של תקן פנוי. במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון יתווסף שער ארגוני שני, במסגרתו ישוחררו קצינים אשר לא התמנו לתפקיד סא"ל או רס"ן בכיר מהלך זה מאפשר השארה במערכת של אוכלוסיית הקצינים האיכותית ביותר, ומקטין את פוטנציאל אנשי הקבע המגיע לפרישה ובכך את החבות האקטוארית של צה"ל.

ג. שכר אנשי הקבע

מערכת התגמול הכוללת של משרתי הקבע כוללת את המרכיבים הבאים: שכר, תנאי שרות, הטבות מיסוי וגמלאות. עלויות השכר, תנאי השירות והגמלאות מקבלים ביטוי בתקציב הביטחון והם נאמדים במיליארדי ש"ח בשנה.

שכר משרתי הקבע נגזר משכר בסיס מהתוספות שלהלן: תוספת צבא קבע, תוספת רמת פעילות, תוספת ותק פעילות, תוספת מקצועית, וכן תנאי שירות והטבות. תנאי השירות כוללים, בין היתר, רכב לחלק מהמשרתים, נופש, לימודים אקדמאיים במסגרת תכנית שירות, ותמריצי חתימה.

במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון נקבע מתווה רב-שנתי להוצאה על שכר אנשי הקבע.

ד. הסכם שכר נגדים

בשנת 2007 נחתם שלב א' בהסכם שכר נגדים שמטרתו העצמת המקצועיות של הנגדים בצה"ל, זאת על ידי מתן תגמול רק בגין השכלה הרלוונטית למקצועו ע"י ביטול מרכיב האקדמיזציה בשכרו של הנגד. בשנת 2013 נחתם חלק ב' של ההסכם הכולל יצירת תערוף צה"לי למקצועות הקריטיים בצה"ל בדגש על הלחימה והטכנולוגיה. התנאי להחלת ההסכם היה קבלת החלטת ממשלה, אשר התקבלה בפועל ב- 31.12.2015, ולאחריה מומש ההסכם בהתאם.

ה. מתווה תקציבי להוצאה על גמלאות

במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון סוכם על מתווה רב-שנתי להוצאה בגין גמלאות, ועל קביעת חסם עליון לקצבה הפנסיונית של הקצינים הפורשים כך שתעמוד על 12,000 ש"ח בממוצע צמוד למדד שכר ממשלה מרכזית, החל מהשנה התשיעית ממועד החקיקה (במתווה פוחת עד להתכנסות).

ו. גיל הפרישה

גיל הפרישה בשנת 2016 בצה"ל יעמוד בממוצע על 48 לקצינים ו-47 לנגדים. במסגרת הסיכום התקציבי לתקציב הביטחון הוחלט על המשך העלאת גיל הפרישה לנגדים כך שיעמוד על גיל 53 בממוצע בשנת 2032, ובכך יהוו שדרה מקצועית. כמו כן, הוחלט על הפחתת גיל הפרישה לקצינים כך שלא יפחת מ-42 ויעמוד על 43 בממוצע בשנת 2024; זאת כחלק מתפיסת מודל הקבע החדש ושיפור אפקטיביות הקצונה.

ז. שינוי שיטת הצמדת קצבאות גמלאי צה"ל

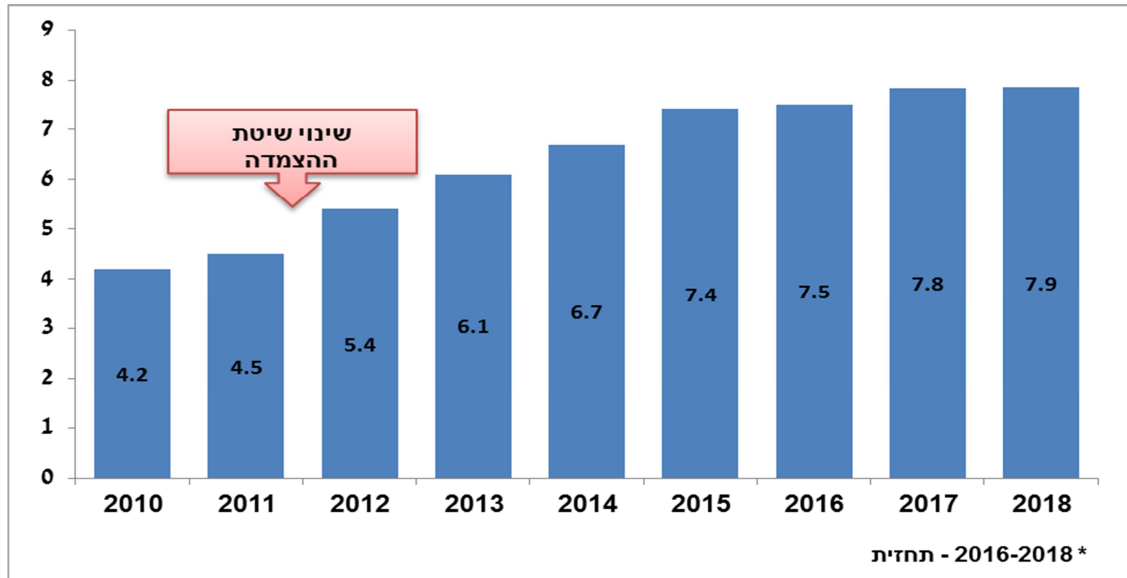
בשנת 2008 נחתם הסכם קיבוצי בין ההסתדרות לבין משרד האוצר אודות שינוי שיטת ההצמדה של קצבאות הגמלאים במדינה. הסכם זה לא הוחל על צה"ל. ממשלת ישראל, מתוך הכרה במאפיינים הייחודיים של גמלאי צה"ל, קיבלה ב-12 במאי 2009 החלטה המנחה את צה"ל ומשרד האוצר לקיים מו"מ ולסכם מנגנון הצמדה המתחשב במאפיינים הייחודיים של משרתי הקבע. בהמשך לכך, בשנת 2012, סוכם בין משרד האוצר למשרד הביטחון על הצמדת גמלאות פורשי מערכת הביטחון למדד המחירים לצרכן. בסיכום נקבע כי הגמלאים יקבלו פיצוי בגין שחיקה ובגין מדד בדומה לאופן שבו היו מקבלים אילו הוצמדו למדד המחירים יחד עם גמלאי שירות המדינה. פיצוי זה נפרש על פני עשר שנים. עלות מהלך זה עומדת על סך של כ-1.8 מיליארד ש"ח בשנת 2016 (ללא מדד 2016).

ח. התפתחות ההוצאה על גמלאות קבע

תקציב גמלאות הקבע מהווה הוצאה משמעותית בתקציב הביטחון – כ-13% מתקציב הביטחון נכון לשנת 2015 (נתוני ביצוע). בשנים האחרונות קיים גידול בתקציב הגמלאות. גידול נובע, בין היתר, מיישום הסכם שיטת ההצמדה לקצבאות גמלאי צה"ל משנת 2012 במסגרתו ניתנה תוספת רטרו-אקטיבית לגמלאים למועד בו הופעל ההסכם לגמלאי המדינה, ובוטל הניכוי בגין קופה ציבורית לגמלאי צה"ל.

התפתחות ההוצאה על גמלאות קבע – 2010-2018

(מיליארדי ש"ח – במחירים שוטפים, נתוני ביצוע)

ט. פנסיה צוברת

בהחלטת הממשלה מיום 15 בספטמבר 2003 הוחלט על מעבר לפנסיה צוברת בקרב החיילים שהתחייבו לשירות קבע החל מיום 1 בינואר 2004. במסגרת המהלך המשרת הפורש יקבל פנסיית גישור אשר ממומנת במלואה מתקציב הביטחון מיום פרישתו ועד גיל פרישת החובה במשק. כיום כ- 65% ממשרתי הקבע (והרוב המוחלט של משרתי הקבע הראשוני) מבוטחים בפנסיה צוברת.

יובהר כי המעבר לפנסיה הצוברת מקטין את החבות האקטוארית העתידית של המדינה בגין קצבאות גמלאי צה"ל בטווח הארוך אולם משית עלות משמעותית נוספת בשנים הבאות בשל עלות ההפרשות השוטפות לקרנות הפנסיה.

המעבר לפנסיה צוברת מאפשר למשרתים אשר השתחררו בעבר ללא שום זכויות פנסיוניות, לפרוש מצה"ל עם סכומי הכסף שצברו בקרן הפנסיה בטרם גיל הפרישה כמו כן, מהלך זה משית עלות על הפרט לאור ההשתתפות בעלות הפנסיה.

כללי המעבר מפנסיה תקציבית לפנסיה צוברת סוכמו בין משרד האוצר ומשרד הביטחון בתאריך ה- 25 במרץ 2008, ונקבעו במסגרת החלטת ממשלה מיום 11.8.2016 בהתאם לסיכום התקציבי וסיכום העקרונות ליישומו בין משרד האוצר ומשרד הביטחון. להלן העקרונות העיקריים:

- (1) מערכת היחסים של משרתי צה"ל עם קרנות הפנסיה לא תהיה שונה מהמקובל בכלל המשק.
- (2) זכאות לפנסיית גישור החל מגיל פרישה מצה"ל ועד גיל הפרישה במשק.

- (3) פנסיית הגישור לא תעלה על זו שהייתה משולמת לפרט אילו היה במסלול של פנסיית תקציבית, ותכנס עבור הקצינים הפורשים באותה שנה לממוצע של 12,000 ש"ח צמוד למדד ממשלה מרכזית החל מהשנה התשיעית ממועד החקיקה (במתווה פוחת עד להתכנסות).
- (4) הסדרת מנגנון תשלום 12 משכורות מבוטחות בממוצע של פורשי אותה שנה כך שבתקופת הגישור תבצע השלמה עד לגובה הפנסיית התקציבית (לה היה זכאי הפרט לו היה מבוטח בהסדר פנסיית תקציבית), ובמועד הפרישה תבוצע הזרמה לקרן הפנסייה עד לרמה של תשלום הפנסייה התקציבית. מנגנון זה יחול רק על חיילים שהתחילו לשרת שירות קבע לפי התחייבות לשירות קבע עד מועד התחילה של התקנות.

3. חיילי החובה

במדינת ישראל נהוג מאז הקמתה שירות סדיר חובה ארוך ושירות מילואים חובה. קיומו של שירות החובה נובע מתפיסה כי צרכי הביטחון מחייבים קיומו של צבא סדיר גדול והכשרת האזרחים לשירות מילואים על מנת להעמיד כוח גדול עוד יותר בעתות חירום.

א. שינויים במספר חיילי החובה

מספר חיילי החובה נקבע בהתאם לגודל שנתוני הגיוס, ובהתאם למספר המתגייסים בפועל מתוך השנתון. במהלך השנים, עם גידול האוכלוסייה, חל גידול עקבי בהיקף השנתונים של המיועדים לגיוס. גידול משמעותי בנתון זה חל בתחילת שנות התשעים, בעקבות גל העלייה ממדינות ברה"מ לשעבר. מסיבות דמוגרפיות, בשנים האחרונות כמעט ואין גידול בשנתוני הגיוס לצה"ל. בשנים הקרובות הנתונים הדמוגרפיים מצביעים על עלייה מסוימת בשנתוני הגיוס הן בקרב הגברים והן בקרב הנשים. צה"ל מוביל תהליכים רבים בתחום החובה, על מנת להביא לצמצום הנשר משירות ולגיוס ושילוב של אוכלוסיות נוספות כדוגמת האוכלוסייה החרדית. לצד עיבוי מקורות החובה, מהלכים אלה מסייעים לשילוב אוכלוסיות מיוחדות בחברה ויסייעו לצבא בצמצום פערי הגיוס. שילוב האוכלוסייה החרדית בצה"ל התבצע כבר מספר שנים, בהיקפים נמוכים יחסית, במסגרת הנח"ל החרדי. בשנים האחרונות, משתלבת כמות הולכת וגדלה של חרדים במסלולים חדשים המותאמים להם במיוחד (שח"ר). מסלולים אלה מכשירים למקצועות טכנולוגיים ולמקצועות המחשב בכל זרועות הצבא, ובכך מפחיתה את החסמים העומדים בפני החרדים בהשתלבות בשוק העבודה האזרחי. לשירות חרדים בצה"ל עלות גבוהה יותר, הנובעת משוני בפרופיל המשרת למול חייל רגיל המתגייס לצה"ל, המתבטא בין היתר בתשלומי משפחה לזכאים, מזון וצרכי דת, הכשרות ייחודיות ועוד.

ב. קיצור שירות החובה

משך שירות החובה בהתאם לחוק שירות ביטחון הוא 30 חודשים לגבר, ו-24 חודשים לאישה. מימי מלחמת ששת הימים עד שנת 1995 אישרה הממשלה, מדי שנה, את צו שירות ביטחון המאריך את משך השירות לגברים בשישה חודשים נוספים. מאז, מידי שנתיים מחוקקת הוראת שעה המאריכה את שירות הגברים כאמור לעיל.

בשנת 2005 מונתה ועדה ציבורית בראשות פרופ' אבי בן בסט שבחנה את משך שירות החובה בצה"ל; מסקנותיה המרכזיות הן שיש לקצר את משך שירות החובה בצה"ל באופן מדורג בתקופה של עד שנה. בשלב הראשון, יקוצר שירות החובה ב-4 עד 8 חודשים. משמעות הדבר קיצור שירות אחיד לכלל

החיילים ל- 32 חודשים ומתן אפשרות לצבא לקצר את שירותם של חלק מן החיילים על פי שיקול דעתו וצרכיו לעד 28 חודשים ("קיצור דיפרנציאלי"). במקביל, לחיילים שהצבא יבחר להשאיר למלוא 32 החודשים, ינתן תשלום מוגדל בארבעת חודשי השירות האחרונים. בשלב שני, יקוצר שירות החובה במדרגה נוספת של 4 חודשים באופן זהה לזה שבשלב הראשון, כך שמשך שירות החובה יתקצר בעד שנה, לעומת המצב הנוכחי. על אף שמסקנות הועדה אומצו ע"י שר הביטחון ואושרו ע"י הממשלה ביום 26 בפברואר 2006, משרד הביטחון ביקש לאחר פרוץ הלחימה בלבנון לבחון מחדש את יישום ההמלצות והודיע כי המודל אינו ניתן ליישום בשנים הקרובות.

ועדת ברודט המליצה על יישום קיצור השירות החל משנת 2011, מועד בו מחזורי הגיוס יתחילו לגדול ויושלם הפער שנוצר בהכשרה ובאימונים. בהחלטת ממשלה 15 מיום ה- 7 באפריל 2013 הוקמה ועדת שרים לעניין השוויון בנטל השירות הצבאי, בשירות האזרחי ובשוק העבודה (להלן – הוועדה לשוויון בנטל) במטרה להציע מתווה חקיקתי להגברת השוויון בנטל בשירות החובה. בנוסף, התייחסה הוועדה לנושא קיצור שירות החובה. בהתאם להמלצות הוועדה, התקבל תיקון 19 לחוק שירות ביטחון (מיום 19.3.14), ולפיו יקוצר שירות החובה לגברים ב-4 חודשים, החל ממגויסי יולי 2015.

מעבר לכך, בסיכום התקציבי לתקציב הביטחון הוחלט על קיצור שירות החובה לגברים ל-30 חודשים החל ממתגייסי יוני 2020. מתווה לקיצור שירות החובה יכול שיביא לגידול בהוצאה על כוח אדם במערכת הביטחון. בגין כך סוכם שיפוי תקציבי למשרד הביטחון בהתאם לסיכומים בין המשרדים.

ג. דמי קיום חיילי חובה

דמי הקיום החודשיים הבסיסיים ששולמו לחיילי החובה בשנת 2015 ואשר קבועים בפקודות הצבא הינם בגובה 540 ש"ח. לוחמים ותומכי לחימה זכאים לדמי קיום גבוהים יותר המגיעים ל- 783 ו-1,076 ש"ח לחודש בהתאמה, זאת לאחר עדכון בשנים 2014 ו-2015 בהתאם להחלטת שר הביטחון (גובה העדכון בשנת 2014 היינו כ-23% מההווים את השינוי במדד המחירים לצרכן ממועד העדכון האחרון בשנת 2002 ובעלות של כ- 180 מלש"ח, וגובה השינוי ב- 2015 היינו כ- 25% נוספים, ובעלות של כ- 240 מלש"ח, גידול המהווה השלמת הפער לצורך השוואת דמי הקיום של חיילי החובה לדמי כלכלה של בנות שירות לאומי). עוד הוחלט כי הסכום החדש יעודכן מדי שנה בצמוד למדד המחירים לצרכן.

בישיבת הממשלה מיום 5 באוגוסט 2015, אישרה הממשלה בהחלטה 364 תוספת לשיפור תנאי השכר לחיילי החובה באמצעות הגדלת הפיקדון לחיילים משוחררים או העלאת דמי קיום חיילי החובה בשנת השירות השלישית. ביום 2 בדצמבר 2015 ועדה בהשתתפות שר האוצר, שר הביטחון ושרת המשפטים, המליצה על הקצאת סך תקציב האמור לטובת העלאת דמי הקיום לכלל חיילי החובה. בהתאם לכך הועלו דמי הקיום בכ- 50% לכלל החיילים, כך שיעמדו על 1,616 ש"ח ללוחמים, 1,176 ש"ח לתומכי לחימה, 810 ש"ח ליתר.

ד. הועדה לשוויון בנטל

הוועדה לשוויון בנטל המליצה על מתווה להגדלה משמעותית של יעדי הגיוס של חיילים חרדים לצה"ל ולשירות האזרחי, וביום 28.7.2013 התקבלה החלטת ממשלה מס' 638 בנושא שילוב חרדים ובני מיעוטים בשירות צבאי ואזרחי לצורך שילובם בשוק העבודה וליצירת שוויון בנטל הביטחוני והכלכלי. החלטה זו קבעה את מדיניות הממשלה בנוגע לשילוב חרדים בצה"ל, ובמסגרתה נקבעו מכסות לגיוס חרדים לצה"ל בשנים 2013-2017. בהמשך לכך, אושרו הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 19), התשע"ד-2014, והצעת חוק שירות לאומי-אזרחי, התשע"ד-2014, שעניגו את הסדר גיוס החרדים האמור בחוק. צעד זה צפוי להוביל לגידול בהוצאה ובתקציב המוקצה לטובת הנושא וכן להגדלת סד"כ צה"ל.

ה. חיילים מחוץ לסדר הכוחות

צה"ל מעביר אלפי חיילים בשירות חובה למספר משרדי ממשלה וגופים אחרים כגון: משמר הגבול, המשטרה, משרד החינוך, גופי מערכת הביטחון ועוד. בשנים הקרובות, לאור ירידה במקורות החובה, סוכם בצה"ל לרדד באופן הדרגתי את היקף החיילים המוקצים למשימות מחוץ לסדר הכוחות המאושרים במסגרת צווי השעה הרלוונטיים. צווים אלו, העוסקים בהצבת חיילים מחוץ לצה"ל, אושרו לאחרונה ע"י וועדת החוץ והביטחון של הכנסת.

ו. העצמת חיילי חובה

מתבצעת בחינה על ידי משרד הביטחון וצה"ל למתן מימון להשכלה עבור חיילי חובה המשתחררים.

4. אזרחים עובדי צה"ל (אע"צ)

אזרחים עובדי צה"ל מהווים את ליבת ההון האנושי המועסק במערך האחזקה (מש"א), הבינוי ובמקצועות היצרניים. אזרחים עובדי צה"ל מועסקים בתפקידים מקצועיים (רופאים, פסיכולוגים, מהנדסים וכו'), בתפקדי מנהלה, בתפקידי פועלים מקצועיים (עובדי מתכת, פועלי בנין וכיו"ב) ונהגים.

במשך שנים פועל צה"ל לצמצום עלות מערך האזרחים המועסקים, זאת ע"י הפרטה, הפניית משימות למערך הקבע וביצוע תהליכי התייעלות. בספטמבר 2007 נחתם בין משרד הביטחון, משרד האוצר וועד עובדי צה"ל הסכם חדש להעסקת אזרחים עובדי צה"ל (דור ב'). במסגרת ההסכם, ניתן יהיה להעסיק אע"פ בחוזים אישיים, ללא קבלת קביעות למשך 5 השנים הראשונות וריווח גדול יותר בין הדרגות. אפשרות העסקת אע"פ צפויה לסייע בהפחתה של ההוצאות על כ"א במשרד הביטחון. בנוסף, בנובמבר 2014 נחתם הסכם שכר חדש בין משרד האוצר למשרד הביטחון וארגון עובדי צה"ל, הסכם זה אשר עיקרו מתן תוספת דיפנציאלית של 4.5% בא על רקע דרישת ארגון עובדי צה"ל, כחלק מהסכם זה השתפרה הגמישות הניהולית של צה"ל, בין היתר, באפשרות להיפרד מעובדים בעלי תפקוד לקוי.

5. עובדי משרד הביטחון

שיא כוח האדם במשרד הביטחון עומד על 2,194 עובדים בשנת 2017 ו-2,203 עובדים בשנת 2018. שיא זה אינו כולל את שיא כוח האדם בגין רשות חירום לאומית (רח"ל). בנוסף, יודגש כי מעבר לשיא כוח האדם לעובדי משרד הביטחון, בדומה למשרדי ממשלה אחרים, ישנה תקינה בגין רכיבי שכר נוספים כגון כוננויות, שעות נוספות, תקני רכב ושעות שכר עידוד.

6. מילואים

בשנים האחרונות תוקצבו בתקציב הביטחון מדי שנה מיליוני ימי מילואים, המשמשים את צה"ל למשימותיו השונות בתעסוקה המבצעית (תע"מ), מגוון משימות בחילות השונים (שירות מילואים פעיל - שמ"פ) ולצרכי אימונים והכנה ללחימה ליחידות השונות. ימי המילואים הינם משאב יקר כיוון שהתשלום לחיילי המילואים צמוד לשכרם האזרחי אשר אינו תואם את תפקידם הצבאי. כמו כן, למילואים עלות ריאלית גבוהה עקב הפסד ימי עבודה למשק.

א. העברת תקציב המילואים למשרד הביטחון

עד לשנות ה-80 תוקצבו ימי המילואים ע"י המוסד לביטוח לאומי. בשנת 1995 הושלם ההסכם לחיסכון בימי מילואים שמטרתו לשלב מרכיב כלכלי בהחלטה על גיוס אנשי המילואים. במסגרת ההסכם, הועבר למשרד הביטחון תקציב המיועד למימון התשלום בגין ימי המילואים, והמשרד החל לשלם בעצמו עבור ימי המילואים שבוצעו בפועל. מהסכם זה נובע, כי כל חסכון הנוצר ע"י צמצום בימי מילואים נותר בתקציב הביטחון. הגידול במספר חיילי החובה ותהליכי התייעלות שבוצעו ע"י משרד הביטחון, בין היתר הודות להסכם זה, אפשרו הפחתת היקף ביצוע ימי מילואים בעשרות אחוזים משנת 1990 ועד היום. צה"ל פועל להקטנת היקף הזימון של משרתי מילואים, שלא לצרכי אימונים או תעסוקה מבצעית. בהמשך להעברת האחריות על תקציב הימ"מ, בוצעו תהליכי התייעלות וביניהם קביעת מחיר ריאלי ליום מילואים, תוך יצירת תמריץ לגופים להתייעל בזימון המילואים. כתוצאה, התפנו בתקציב הביטחון מאות מיליוני ש"ח מדי שנה.

ב. חוק המילואים

נוכח האמור לעיל, ועקב הרצון להפחית את נטל המילואים ולהגדיל התגמול הניתן בגינו, בשנת 2008 אושר חוק המילואים החדש, שעיקרו גובשו על ידי הוועדה הציבורית שבחנה את מודל המילואים (וועדת ברורמן). החוק עוסק במספר תחומים עיקריים:

- 1) קביעת רמת הכשירות הנדרשת למערך המילואים ומדדים לבחינת רמת הכשירות ועיגונם בפקודות הצבא בהתאם להחלטת הרמטכ"ל. בנוסף נקבע כי על צה"ל להבטיח את רמת הכשירות של מערך המילואים והמשרתים בו באמצעות מתן הכשרות, אימונים וציוד הולמים.
- 2) צמצום הקריאה לשירות מילואים למטרות של תעסוקה מבצעית, אבטחה או שמ"פ (שירות מילואים פעיל) בתחומים המחליפים חיילי קבע וסדיר במקצועות שונים (כמו מהנדסים, טכנאים, עורכי דין, רופאים וכו'). במסגרת החוק החדש אנשי המילואים ייקראו לשירות ביטחון שוטף לתקופה שלא תעלה על 25 ימים ב-3 שנים. מעבר לכך, יבוצע שירות מילואים רק במצבי חירום או במצבים מיוחדים הדורשים גיוס כוחות בקנה מידה נרחב, וזאת בהתאם להחלטת ממשלה בלבד.
- 3) קביעת מסגרת זמן תלת שנתית לשירות מילואים: עד 54 יום לחיילים, 70 יום למפקדים ו-84 יום לקצינים, למעט חריגים.
- 4) קביעת גיל 40 כגיל המקסימאלי בו ייקראו חוגרים לשירות מילואים וגיל 45 כגיל המקסימאלי בו יקראו קצינים לשירות מילואים, וזאת למעט תפקידים מיוחדים שיאושרו ע"י שר הביטחון.
- 5) הגדלת הפיצוי הניתן בגין שירות המילואים בשני נושאים עיקריים:

(א) שינוי אופן חישוב התגמול כך שיינתן תגמול עבור כל תקופת המילואים ולא רק עבור ימי העבודה (מתן תגמול גם עבור סופי שבוע).

(ב) תגמול נוסף בצורת נקודות זיכוי במס הכנסה לפי מספר ימי שירות מילואים בשנה, וקיבוע התגמול המיוחד למשרתים מעל 32 יום בשנה בחוק.

עלות החלת התגמול הנוסף למשרתי המילואים עומדת על סך של כ- 300 מיליון ש"ח משנת 2010 ואילך, עלות זו התווספה לתקציב משרד הביטחון. יצוין כי בעקבות מבצע צבאי בעזה בנובמבר 2012 (מבצע "עמוד ענן"), הוצאות התגמול הנוסף לחיילי מילואים לשנת 2012 עמדו על 360 מיליון ש"ח בשנת 2013. עקב מבצע "צוק איתן", גובה הוצאות התגמול הנוסף לחיילי מילואים לשנת 2014, אשר במהלכה התרחש מבצע "צוק איתן", עמדו על כ-480 מיליון ש"ח בשנת 2015. בנוסף, בשנת 2014 הוקמה קרן סיוע לחיילי מילואים ששירותו במבצע "צוק איתן", וניתנה תוספת תקציבית בגין כך.

ג. הטבות לחיילי המילואים

ביום 8.5.2016 התקבלה החלטת ממשלה מס' 1447 בנושא הטבות לחיילי המילואים והקמת ועדת מנכ"לים לעניין האמור. במסגרת ההחלטה ניתנות הטבות נוספות במגוון תחומים, ביניהם הגדלת מלגת פר"ח לחיילי מילואים, התאמות בלימודים לסטודנטים המשרתים מכוח סעיף 8 או 9 לחוק שירות המילואים, הנחה בתשלום הארנונה, הארכת תקופת הסיוע מהקרן לקליטת חיילים משוחררים, פטור מתשלום אגרות באחריות משרד המשפטים והנוגעות לרישום משכנתא ועוד.

7. אגפי שיקום ומשפחות

מכוח חוק הנכים וחוק משפחות חיילים, הוקם אגף השיקום בתוך משרד הביטחון, אגף שהוחלט – בתחילת 1949 – שהוא האחראי לשיקום של החיילים שנפגעו במלחמה ולמשותחררים מצה"ל וטיפול במשפחות הנספים, פעילות האגף מושתתת על מערכת של חוקים, תקנות, פסקי דין והוראות של משרד הביטחון והוא אחראי לטפל בצרכי הנכים, לסייע במציאת תעסוקה ודיור ואף לספק הכשרה מקצועית למי שנזקק לכך.

עד שנת 2005 פעלו אגפי השיקום והמשפחות כיחידה אחת, ובשנה זו הוחלט לפצלם לשני אגפים: אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה. אחת ממטרותיו העיקריות של הפיצול הייתה להתאים את השירות הניתן לצרכים השונים של האוכלוסיות המטופלות.

ייעודו המרכזי של אגף השיקום הינו לסייע בשיקום הזכאים ככל שניתן, מוקדם ככל האפשר, כך שיעמדו לרשות עצמם ללא תלות בגוף המשקם.

אגף משפחות והנצחה מקיף את כל התגמולים והשירותים הכלכליים, הסוציאליים והרפואיים הניתנים למשפחות שכולות, לרבות שירותי הנצחה.

ביאורים לתקציב

להלן יפורטו מוקדים מרכזיים בתקציב משרד הביטחון, בהם מביא התקציב המפורט לעיל לידי ביטוי תהליך של ניהול סיכונים, קרי מצב בו תקצוב של תחומים מסוימים ישונה במהלך השנה, כתלות בהתפתחויות רלוונטיות.

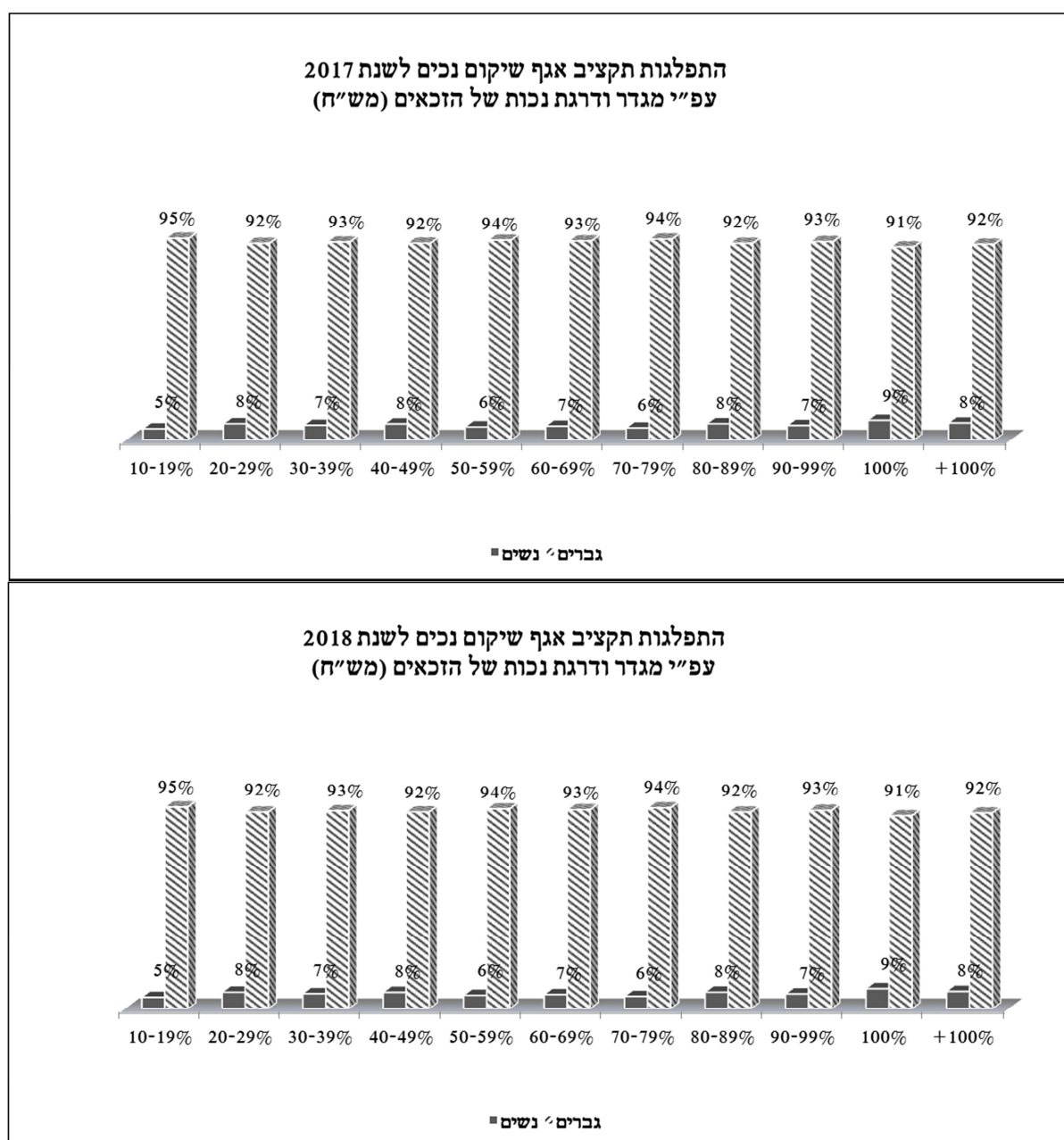
תחום הוצאה	הסבר כללי על אופן התקצוב	משתנים עיקריים והנחות	רגישות לשינויים בהנחות
אירוע ביטחוני מהותי	אירועים ביטחוניים משמעותיים, כגון מלחמות או מבצעים מתמשכים, אינם מתקצבים במלואם בבסיס תקציב משרד הביטחון דוגמת כלל מבצע "צוק איתן". כפי שהוצג לעיל מרבית מעלויות המבצע הוקצו כתוספת חד פעמית לתקציב הביטחון.	התפתחויות גאו-פוליטיות סביב גבולות מדינת ישראל ו/או באזורים להם השפעה על המצב המדיני-ביטחוני בישראל.	בהתרחש אירוע בטחוני מהותי, ייתכן ויהיה צורך בהגדלת תקציב הביטחון, בדומה לתוספת תקצוב מבצע "צוק איתן" שניתנה בשנת 2014.
אירוע חברתי-כלכלי משמעותי	אירועים חברתיים-כלכליים, לרבות מיתון או משבר כלכלי, להם השפעה מאקרו כלכלית מהותית על המשק הכלכלי של מדינת ישראל, יכולים להביא לצורך בשינוי סדרי העדיפויות בתקציב המדינה.	1. התפתחויות חברתיות כלכליות בתוך מדינת ישראל (דוגמת המחאה החברתית בשנת 2011 - במסגרת הועדה לשינוי חברתי כלכלי, הומלץ על הפחתה של 3 מיליארד ש"ח בבסיס תקציב הביטחון); 2. התפתחויות חברתיות-כלכליות בעולם, בדגש על מקומות להם השפעה על המשק הכלכלי בישראל, כגון ארה"ב והאיחוד האירופי (כדוגמת המשבר הכלכלי שפרץ בשנת 2008).	אירועים להם השפעה מאקרו כלכלית מהותית על המשק הכלכלי בישראל, יש בהם בכדי להביא לשינוי סדרי העדיפויות בתקציב המדינה אשר ידרשו העברת תקציבי ביטחון לנושאים אזרחיים.

פרק ה' - ניתוח מגדרי של הצעת התקציב

החלטת ממשלה 2084 מיום 7 אוקטובר 2014 קבעה את חובת הניתוח המגדרי של תקציב המדינה. לפיכך, בוצע ניתוח מגדרי לתקציב הביטחון הבלתי מסווג. הניתוח מהווה כ-90% מהתקציב הבלתי מסווג של משרד הביטחון.

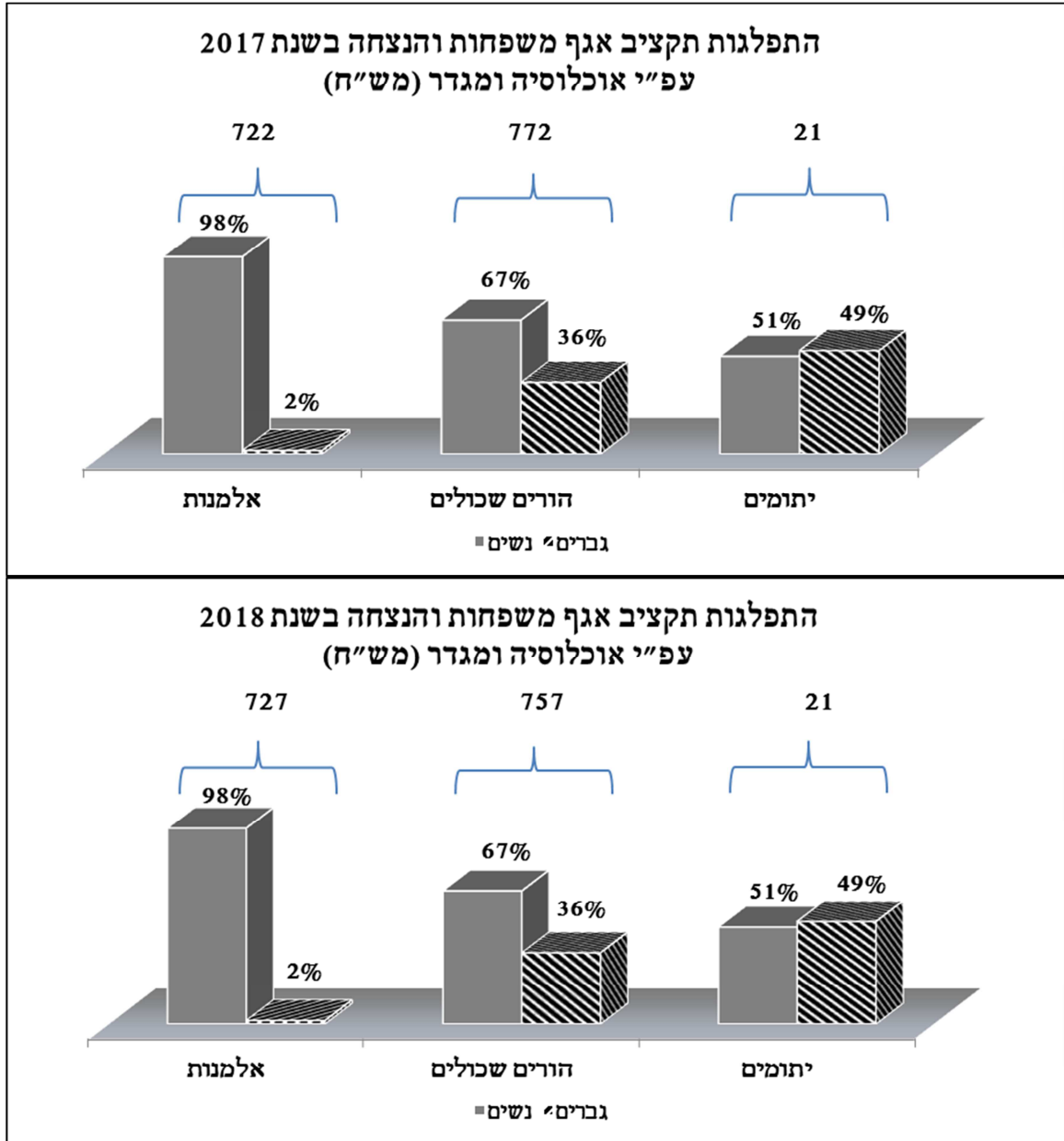
1. אגף שיקום נכים

להלן תוצג התפלגות התגמולים וההטבות, ששולמו באגף שיקום נכים לפי מגדר, בחלוקה לפי אחוזי נכות. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בשנים 2017-2018 עבור תגמולים והטבות אלה הינה 3,427 מיליוני ש"ח ו-3,468 מיליוני ש"ח בהתאמה.

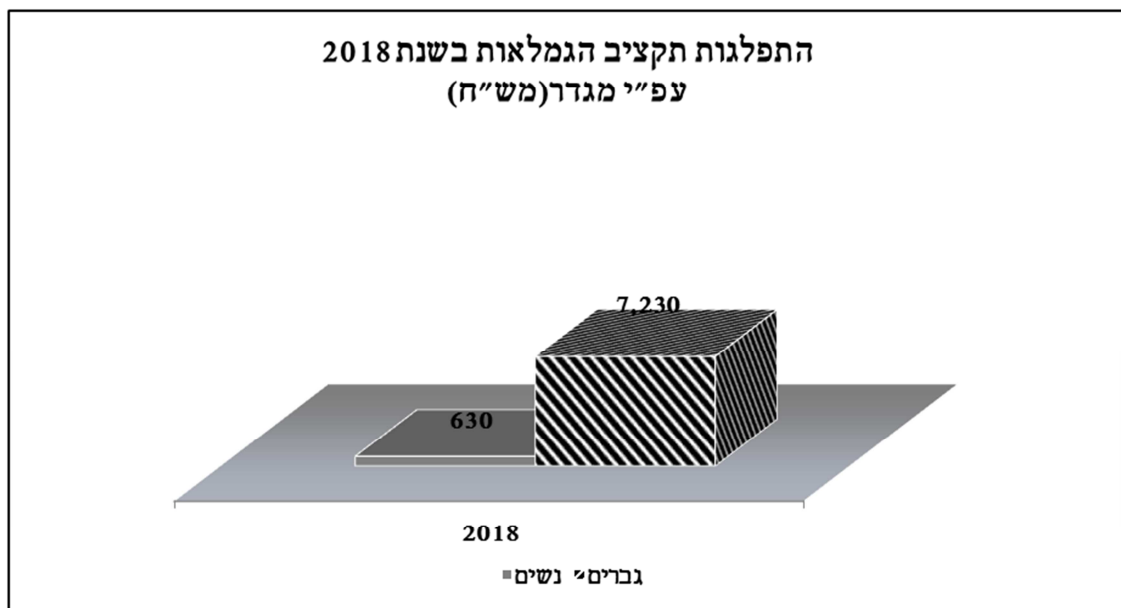
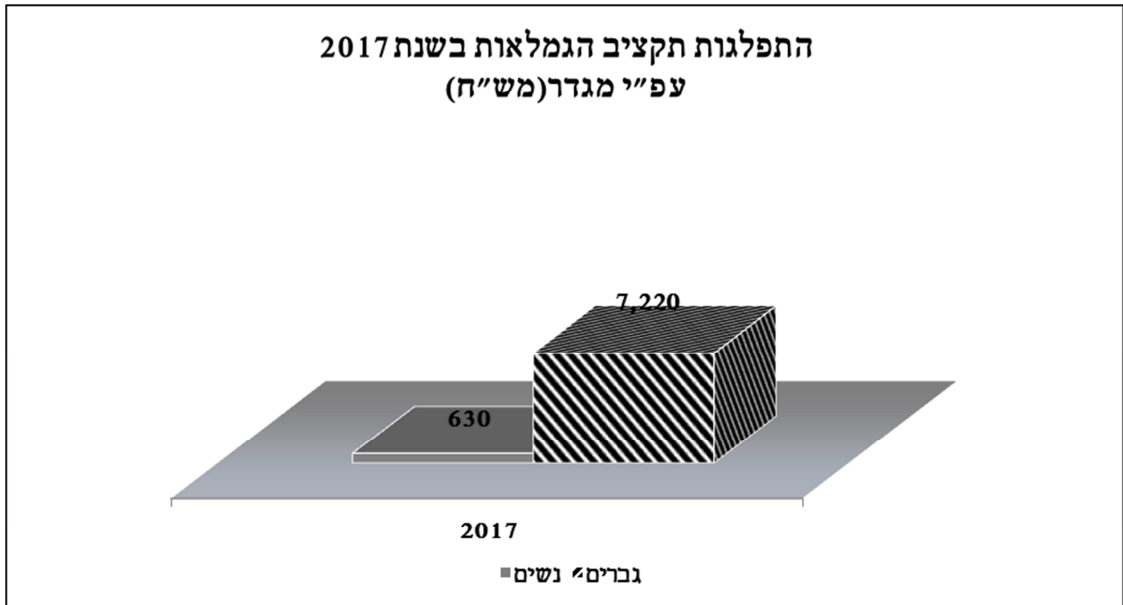
2. אגף משפחות והנצחה

להלן תוצג התפלגות התגמולים וההטבות, ששולמו באגף משפחות והנצחה לפי מגדר, בחלוקה לפי אוכלוסיות. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בשנים 2017-2018 עבור תגמולים והטבות אלה הינה 1,514 מיליוני ש"ח ו-1,505 מיליוני ש"ח בהתאמה.

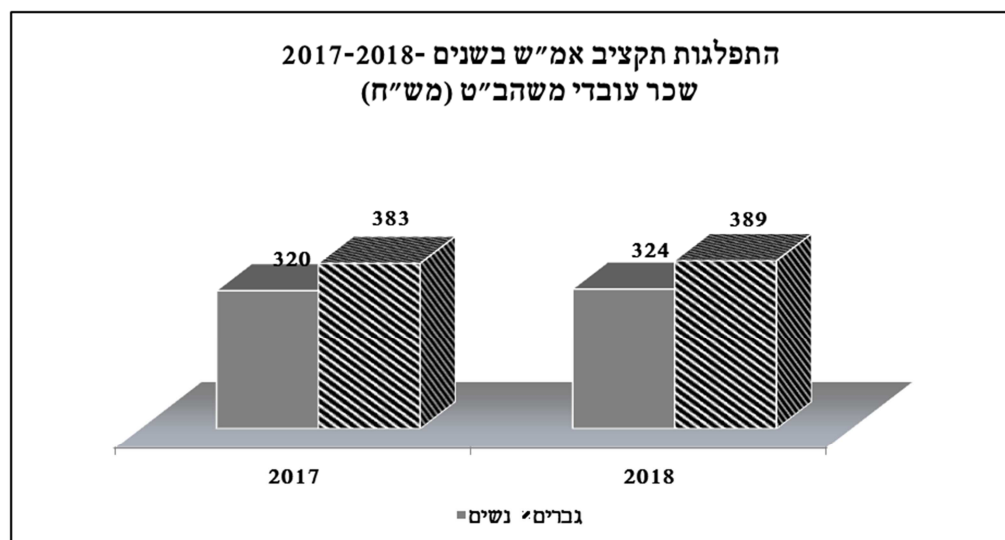
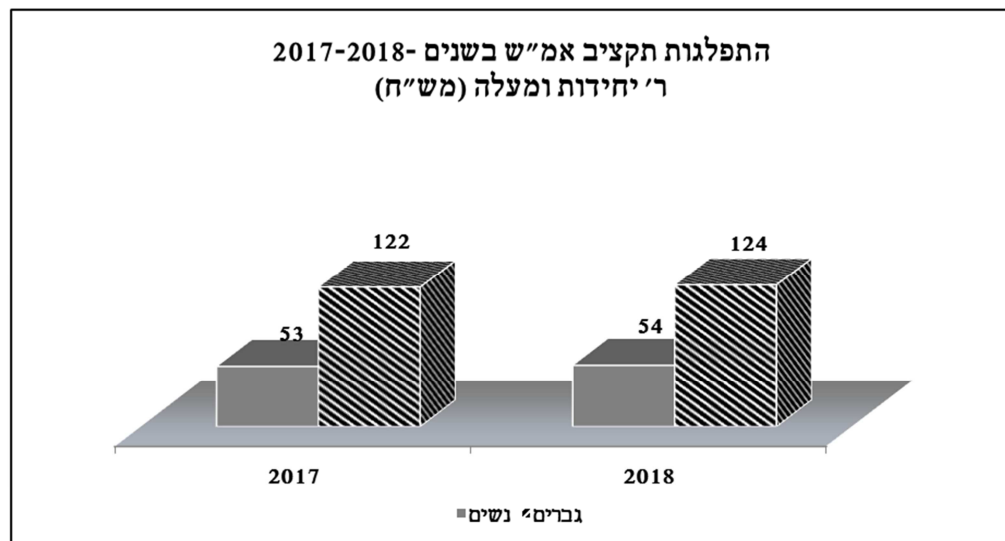
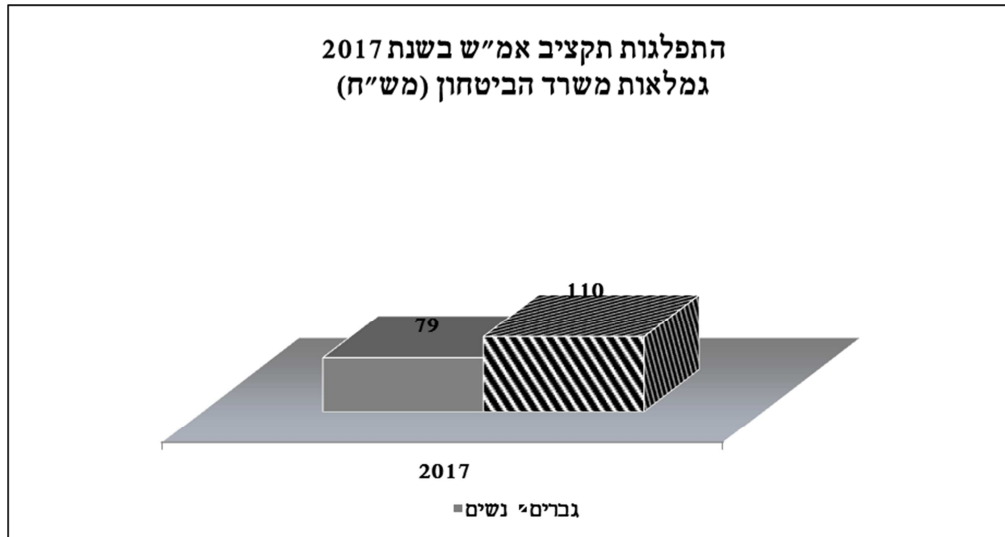
3. גמלאות אנשי קבע

להלן תוצג התפלגות תקציב הגמלאות בחלוקה לפי מגדר. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בשנים 2017-2018 בגין גמלאות הינה 7,847 מיליוני ש"ח ו-7,856 מיליוני ש"ח בהתאמה.

4. אגף משאבי אנוש (אמ"ש)

להלן תוצג התפלגות מוערכת של ההוצאה באמ"ש על פי מגדר. סך ההוצאה התקציבית המתוכננת בשנים 2017-2018 באמ"ש הינה 967 מיליוני ש"ח ו- 978 מיליוני ש"ח בהתאמה:

פרק ו' - הסבר מפורט של הצעת התקציב

0109 – מטכ"ל אחר

1. האגף הביטחוני חברתי

א. ייעוד האגף הביטחוני - חברתי

(1) לתאם, ולחבר בין משהב"ט וצה"ל לבין מוקדי החברה הישראלית, לעצב את שיתוף הפעולה בין מערכת הביטחון והחברה הישראלית, על מנת להגביר את המוטיבציה והמוכנות של הנוער לשירות משמעותי וקרבי בצה"ל.

(2) לבצע את מדיניות שר הביטחון, תוך מתן דגש ועדיפות למשימות הלאומיות המתאימות לתקופה בקרב החברה הישראלית ובני - הנוער.

(3) לתאם את פעולות מעהב"ט בעלות אופי ביטחוני – חברתי מול משרדי הממשלה, התנועות ההתיישבותיות, תנועות וארגוני הנוער, גופים מתנדבים, גופים חברתיים וקהילתיים, לרכז את המשאבים והאמצעים לשותפות פעילה ולחיזוק הקשר בין החברה, הנוער והצבא.

(4) לשמש כגורם מנחה, מבקר ומתאם את פעולות צה"ל הנעשות למימוש מדיניות שר הביטחון בנושאי: נוער, גדנ"ע, נח"ל ומשימות לאומיות.

ב. תקציב האגף הביטחוני חברתי נותן מענה למעטפת התפעולית והלוגיסטית של כלל הפעילויות באגף, לרבות הסעות, מזון, ציוד לוגיסטי ומשרדי, תמיכה במעטפת הפרויקטים המרוכזים באגף ושכר יועצים ומדריכים ייעודיים לסדנאות והפעילויות השונות.

ג. פירוט פעילויות האגף

(1) סדנאות לקראת שירות

כחלק מפעילות ההכנה לצה"ל, אשר מטרתה להגביר את המוטיבציה לשירות משמעותי בקרב בני נוער, מתקיימות סדנאות לתלמידי כיתות י"א וסדנאות המשך לכיתה י"ב. קציני צבא בכירים במיל' מגיעים לפעילות יומית המתקיימת בבתי ספר במסגרת הכיתתית ועוסקת באמצעות דו שיח בדילמות, כתבות, סרטונים ועוד בתכנים: "צה"ל ואני", "צה"ל והחברה הישראלית", "לקראת שירות צבאי".

מספר הסדנאות ב – 2015 היה 2,683 סדנאות, כמות משתתפים בפעילויות אלה עומדת בשנה על כ-73,500 תלמידים בכיתות י"א-י"ב.

(2) מסע "בעקבות לוחמים"

האגף הביטחוני חברתי מרכז פעילות להגברת המוטיבציה בקרב בני נוער לשירות משמעותי ותורם. במסגרת זו מתקיים מסע בעקבות לוחמים לרמת הגולן/ גוש עציון/ לטרון וירושלים, אשר כולל ביקור באתרי מורשת קרב ואתרים היסטוריים, מתן עדות מפי לוחמים בשטח, תצוגת אמל"ח, תרגיל אש והופעת להקה צבאית.

כמות משתתפים ממוצעת עומדת בשנה על כ- 41,000 תלמידי כיתות י"ב.

(3) פעילות גדנ"ע (גדודי נוער)

שבוע הגדנ"ע נועד להגביר מוטיבציה לשירות בצה"ל ע"י התנסות חיובית במערכת הצבאית, שבוע זה מיועד לתלמידי כיתות י"א ומתקיים בשלושה בסיסי גדנ"ע ומהווה "מיני טירונות" בה מתקיימת הדמיה של המערכת הצבאית. חוויה ראשונית זו יוצרת למידה לקראת שירותו הצבאי של המלש"ב. כמו כן, מתקיים בקיץ שבוע גדנ"ע לנוער מחו"ל.

מערך הגדנ"ע משמש כגשר בין הנוער בישראל לבין צה"ל. תפקידו העיקרי הוא הכנת הצעירים לגיוס ובנוסף לכך, הוא תורם בסיוע לאוכלוסיות חלשות, לחיזוק הזהות הלאומית-חברתית, להגברת תחושת השייכות למדינת ישראל ולחברה הישראלית ולשילוב בני הנוער העולים. ישנם 3 בסיסי גדנ"ע קבועים: צלמון, ג'וערה ושדה בוקר, כאשר בשדה בוקר - 450 חניכים בשבוע, ג'וערה - 187 בשבוע, צלמון - 304 בשבוע. במסגרת מהלכי ההתייעלות בצה"ל, נסגר בסיס גדנ"ע שפעל בחצרים.

כמות גדנ"עים ממוצעת עומדת בשנה על כ-30,000 תלמידי כיתות י"א, מתוכם כ- 3,500 בני נוער יהודיים מחו"ל, חניכי אולפנים ומרכזי קליטה.

(4) שילוב נוער בסיכון ואוכלוסיות ייחודיות בחברה

משרד הביטחון פועל לטיפוח ושילוב בני נוער בסיכון מיוחד משכבות המצוקה בחברה הישראלית וזאת באמצעות פעילויות לעידוד הגיוס ולהשתלבות בחברה, פעילויות האגף לשילוב נוער בסיכון הן להלן:

(א) "שילוב מנצח" – פרויקט הכנה לצה"ל של בני נוער בעלי מוגבלויות וצרכים מיוחדים אשר קיבלו פטור משירות בצה"ל וקידום גיוסם במעמד "מתנדבים".

(ב) קבוצות "אחריי" – בשיתוף עם עמותת "אחריי!" שמטרתה טיפוח מנהיגות ופיתוח מעורבות בקרב בני-נוער משכונות, מעיירות פיתוח, ממעונות חסות ומהפריפריה. האגף שותף לפעילות "אחריי" בתחום הגברת הנכונות והמוכנות לשירות מלא ומשמעותי בצה"ל בקרב הנוער, בדגש על חינוך הנוער לאזרחות, מעורבות חברתית, ציונות, מורשת ואהבת הארץ. פעילות של כ- 9,000 בני נוער.

(ג) "נירים" ו"נירים בשכונות" – פעילות ערכית-חינוכית וטיפולית בבני נוער בסיכון, אשר מטרתה שילוב בני הנוער בחברה באמצעות הכנתם וגיוסם לצה"ל. פעילות של כ- 800 בני נוער.

(ד) "זיו נעורים" – פעילות לטיפול בנוער נושר בפריפריה והכנתו לשירות בצה"ל באמצעות פעילות ימית שמטרתה הכנה מנטאלית ופיסית לקראת שירות משמעותי בצה"ל, תוך דגש על העצמת היכולת האישית, עבודת צוות, ערכים ואהבת הארץ. פעילות של כ- 650 בני נוער.

- (ה) זינוק בעלייה – תכנית לטיפול ושילוב של ישראלים יוצאי אתיופיה. 10 רכזים ב – 10 שריות לטיפול בכלל המלשב"ים יוצאי אתיופיה בתכניות הכנה לשרות, תוך כדי שרות והכנה לשחרור. פעילות של כ – 2,500 בני נוער.
- (ו) כמות משתתפים בפעילויות אלה עומדת בשנה על כ- 12,950 בני נוער בסיכון.
- (5) גרעיני הנח"ל (נוער חלוצי לוחם) יחידת הנח"ל מרכזת מתגייסים אשר שירותם משלב שנת שירות בחברה טרם הגיוס, שירות משמעותי בצה"ל ופעילות חברתית. השירות כולל שנת שירות, גיוס ופרק משימה. כ- 2,800 בני נוער דוחים גיוס בשנה לטובת פעילות חברתית קהילתית, תנועתית באזורי פריפריה. משימות שנת השירות כוללות התמודדות עם נוער בסיכון, נוער עולה, פנימיות וכפרי נוער והדרכה בתנועות נוער. בנוסף, כ- 1,000 בני נוער דוחים גיוסם בשנה לשם התנדבות לקהילה במסגרת מחנה הכנה לנח"ל.
- (6) פרק משימה בשנת שירותם השלישית בצה"ל יוצאים כ- 500 חיילים מרביתם בוגרי שירות קרבי בנח"ל לפרק משימה בן 12 חודשים במסגרתו משובצים החיילים בעיירות פיתוח ורשויות למיקוד (בהתאם למפת העדיפות הלאומית) ועוסקים בפעילות חברתית, עידוד המוטיבציה והעמקת התשתית הערכית בהכנת בני נוער לשירות משמעותי בצה"ל וכן עם בני נוער לקראת גיוסם בצה"ל בכתי הספר ובפעילות בלתי פורמאלית אחר הצהריים, במגמה לפתח מנהיגות צעירה, מעורבות חברתית ותודעת התנדבות בקרב בני הנוער בקהילה, בדגש על שילוב אוכלוסיות ייחודיות בחברה הישראלית ובשירות הצבאי וחיזוקן ואף לקדם, לחזק ולחדש ההתיישבות בסמוך לקווי העימות.
- (7) שנת שירות שנת שירות הינה שנת התנדבות בפעילות חברתית, קהילתית, תנועתית, באזורי מצוקה בפריפריה החברתית והגיאוגרפית. משימות שנת השירות כוללות טיפול בנוער עולה, נוער בסיכון, במתנ"סים, במסגרת תנועות הנוער, ועוד.
- מספר החניכים בשנת השירות עומד על 3,280 חניכים מ 30 תנועות וארגונים.
- על מנת לבצע את משימות שנת השירות, צה"ל דוחה את גיוסם של המתנדבים בשנה ע"פ מכסה הנקבעת ע"י אכ"א, ומנהלת ע"י האגף הביטחוני – חברתי.
- (8) מכינות קדם צבאיות המכינות הקדם צבאיות הוקמו במטרה להכין את בני הנוער, בוגרי מערכת החינוך לקראת שירות מלא ומשמעותי בצה"ל, לעודד התנדבות ליחידות קרביות, ליחידות מובחרות ולמסלולי פיקוד וקצונה, להעניק להם הכנה נאותה וחוסן רוחני ופיזי לקראת המפגש עם חיי הצבא, לטפח מנהיגות צעירה, להעשיר את עולמם הרוחני-ציוני, להכשיר בני נוער הנוטלים על עצמם אחריות, חדורי תחושת שליחות ונכונים לשאת במשימות ובאתגרים הלאומיים בתחומי הביטחון, החברה והחינוך.

המכינות הקדם צבאיות פרושות בכל חבלי הארץ ובכל מגזרי החברה היהודית-ציונית בישראל.

מספר המכינות הקדם צבאיות עומד על - 54 מכינות קדם צבאיות.

היקף החניכים במכינות קד"צ הינו כ- 3,800 חניכים (שנה א' ושנה ב').

האגף הביטחוני חברתי הוא הסמכות (בשיתוף משרד החינוך), המאשר למכינות הקדם צבאיות המוכרות ומאושרות הכרה, אישור דחיית שירות לחניכים, מערכת פעילות משותפת לכלל המכינות הקדם צבאיות וגיבוי כללי לפעילותן, ימי עיון משותפים, אימוץ ע"י יחידות צה"ל ועוד.

שיעור המגיעים לפיקוד ולקצונה מקרב בוגרי המכינות הקדם צבאיות, עומד על פי 2 משיעור המגיעים לפיקוד ולקצונה מכלל המתגייסים וכן שיעור הלוחמים מקרב בוגרי המכינות הקד"צ עומד על 50% מכלל הבוגרים. קידום אוכלוסיות מיוחדות ושילובם בצה"ל תורם להשתלבותם בחברה הישראלית, בשוק העבודה ובאקדמיה.

במהלך שנת 2016 בוצעה עמ"ט בנוגע לעתיד הפנימיות הצבאיות, ובסיכומה הוגשו מס' המלצות. ההמלצה המרכזית היא שינוי אופן התנהלות הפנימיות, כך שיתנהגו בדומה למכינות קדם צבאיות.

9) מסלולי שירות תורניים

נקבע על ידי לשכת שר הביטחון כי החל משנת 2014 האגף הביטחוני-חברתי אחראי על הסדרת הטיפול, ההכרה והבקרה על ישיבות ההסדר, הישיבות הגבוהות הציוניות וישיבות "דרך חיים" (ישיבות הסדר חרדיות-טכנולוגיות), זאת כחלק ממדיניות ההסדרה של המסלולים התורניים ולאור תיקון 19 לחוק שירות ביטחון. כיום קיימות כ-79 ישיבות הסדר, כ-25 ישיבות ציוניות גבוהות ו-2 ישיבות "דרך חיים" מוכרות.

10) מסלולי שירות ייחודיים

א) מדרשות לבנות דתיות מתגייסות – גיוס בנות דתיות במסגרת גרעיני מדרשות, במסלול "מוגן" שמשכו 32 חודשים ומשלב לימודים תורניים עם שירות צבאי איכותי (חמ"ן, חיל חינוך, וחיל האוויר) וליווי לאורך השירות.

כיום משרתות במסלול שישה גרעינים במסגרת: מדרשת עין הנציב, מדרשת לינדנבאום בירושלים, מדרשת המדבר בירוחם, מדרשת מגדל עוז, מדרשת מתת בכרמיאל וגרעין נוסף של עין הנציב בבית שאן. לאורך השנים (מ-1999) התגייסו למסלול למעלה מ-1,950 בנות והוסכמו כקצינות למעלה מ-250 בנות לכלל מערכי הצבא אשר מהוות כ-13% מכלל הבנות שהתגייסו במסלול.

ב) אופק – תכנית חצי שנתית הפונה לנוער ממגוון הקשת החברתית – דתיים, חילוניים ומסורתיים, בדגש על נוער מהפריפריה החברתית והגיאוגרפית, עולים, בוגרי פנימיות וכפרי נוער. כיום ישנן 11 תכניות ב - 24 מוקדים ברחבי הארץ, כאשר לכל תכנית הייחוד שלה. לדוגמה: עבודת אדמה, עבודת ברזל, העצמה נשית והכנת עולים ובני נוער

מהתפוצות כדומה. במסגרתה עוברים החניכים העצמה אישית, הרחבת אופקים והכנה לקראת גיוס ושירות משמעותי בצה"ל בדגש על הגברת המוטיבציה לשירות משמעותי והשרידות בשירות הצבאי.

(ג) מדרשת השילוב – "מדרשת השילוב" במבוא חמה שברמת הגולן, הינה יוזמה חדשנית וייחודית שהחלה לפעול בשנת 2012. המדרשה היא כעין ישיבת הסדר חילונית בה משרתים שירות צבאי מלא (36 חודשי שירות פעיל לבנים, לעומת 16 במסלול ההסדר הרגיל), בשירות מפוצל לפרקים הכוללים למידה ושירות צבאי משמעותי. המדרשה מיועדת לבנים ולבנות, דתיים וחילוניים ומשלבת בתוכה תכנים בנושא הזהות היהודית והציונית, צדק חברתי וכבוד האדם, פיתוח מנהיגות והתנדבות בקהילה.

(11) גיוס חרדים לצה"ל

מסלול נצ"ח יהודה - הנח"ל החרדי הוקם בשנת 1999, ביוזמת ראש אגף הנוער והנח"ל במשרד הביטחון ועמותת רבנים מהציבור החרדי, במטרה לאפשר גיוסם של בני נוער חרדי לשירות משמעותי בצה"ל בתנאים שיאפשרו את שמירת הצביון הדתי. משך שירותם כ-3 שנים - שנתיים שירות צבאי פעיל ו-8 חודשי לימודים המכשירים אותם להשתלבות בחברה היצרנית.

בכל שנה מתגייסים למעלה מ-800 בני נוער חרדים המשרתים במסלול נצ"ח יהודה - הגדוד בחרדי הלוחם ואלו שאינם יכולים להיות לוחמים משתלבים ביחידות נצ"ח שהוקמו במערך הטכנולוגי: מפעילי צמ"ח בח"א, ומקצועות טכנולוגיים ביח"שמים וביחידות הבינוי בח"א, מגני הנגב בח"א, מש"א תל השומר.

האגף הביטחוני חברתי מוביל פעילות רחבה לעידוד גיוס החרדים והכנתם לקראת השירות זאת על מנת לעמוד ביעדי הגיוס שנקבעו בתיקון 19 + 21 לחוק שירות ביטחון – חוק השוויון בנטל:

(א) הפעלת מערך איתור, גיוס והגברת המוטיבציה של בני נוער חרדים על ידי רכזים הפועלים בשטח בפריסה ארצית, יהוו כתובת מול הרשויות והקהילה החרדית במרחב הקהילתי.

(ב) הפעלת מוקד פניות וטיפול בפרט – המיועד להורים, לבני נוער מתעניינים, תיאום הליך הרישום והגיוס מול המעוניינים ולשכות הגיוס.

(ג) הכנה ועידוד המוטיבציה לגיוס בכיתות טכנולוגיות-חרדיות, בקבוצות קידום-נוער חרדי, ישיבות ומסגרות אפורות באמצעות כנסי הסברה, ביקורים ביחידות, סיורים להכרת הארץ ואתרי מורשת, פאנל לוחמים והרצאות עם קצינים מאותרים.

(ד) ימי גיבוש וחשיפה ביישוב נווה בשת"פ עם גדוד נצ"ח יהודה בהם חווים החיילים התנסות צבאית ייחודית המציגה את השירות של חרדי בצה"ל.

(ה) תכנית תקשורתית ופרסום במדיה בשיתוף עם אגף דוברות והסברה ולפ"מ.

(ו) הפעלת 17 קבוצות נוער חרדיות "אחריי באמונה" במוקדים חרדים.

(ז) הקמת וליווי מסגרות הכנה ומסלולי המשך - מכינה קדם צבאית חרדית וישיבות הסדר חרדיות-טכנולוגיות "דרך חיים".

(12) גרעין "צבר"

מסגרת ייחודית המיועדת לבני מהגרים ועולים חדשים בעיקר מארצות הברית ומקנדה ומדינות נוספות באירופה.

עם סיום לימודיהם בתיכון, הצעירים בוחרים להגיע לישראל להתנדב ולהתגייס לצה"ל לשירות צבאי מלא במסגרת גרעין צבר במסלול מובנה הכולל סמינרי הכנה ומיון בחו"ל, פרק קליטה רחב ומגוון שאורכו 3 חודשים המתקיים בעיקר בקיבוצים הכולל אימוץ ע"י משפחה, הכנה מנטאלית ופיזית לקראת הגיוס, אולפן עברית, היכרות עם הארץ ואתריה, עם החברה הישראלית מסיירים בארץ ולומדים על ישראל, ההיסטוריה והמורשת ועוד.

מטרת הפרויקט היא שילובם המלא של חברי הגרעין בחברה הישראלית על מנת שישארו גם לאחר תום שירותם הצבאי. מספר המתגייסים כחברי גרעין צבר בשנה הוא למעלה מ-400. גרעיני צבר מגיעים ארצה בשני מחזורים, מחזור קיץ ומחזור חורף. מעל 70% מבוגרי מסלול "גרעין צבר" נשארים בארץ גם לאחר שירותם הצבאי. כיום משרתים במסלול 55 גרעינים הנמצאים ב-37 קיבוצים ברחבי הארץ ובערים חיפה ורעננה.

(13) גיוס מתנדבי חוץ לארץ (מח"ל)

המסלול מיועד לצעירים וצעירות בגילאים 18-23, אשר אינם בעלי אזרחות ישראלית, המבקשים לתרום למדינת ישראל ולהתנדב לשירות צבאי קרבי משמעותי במסגרת צה"ל.

המתנדבים מתגייסים לצה"ל במעמד תייר וכ-85% מכלל המתגייסים הינם בנים, 85% מהם משרתים במגוון תפקידי לחימה. קרוב ל-50% מהמתגייסים מבצעים עלייה.

מסלולי השירות: מח"ל רגיל, מח"ל חרדי, מח"ל הסדר. ייעודו המסלול הוא חיזוק הקשר בין צעירי הקהילות היהודיות ברחבי העולם לבין צה"ל ומדינת ישראל ועידודם לעלות ארצה.

ב-2015 התגייסו 381 מתנדבים מחוץ לארץ (מח"ל) וב-2016 הצפי הוא לכ-400 מתנדבים מתגייסים.

(14) תכניות הכנה לעולים ומח"ל

הן העולים החדשים שנמצאים בארץ פרק זמן קצר לפני גיוסם לצה"ל והן מתנדבי חו"ל המתגייסים לצה"ל בסמוך להגיעם ארצה מתמודדים לעיתים עם סיטואציות מורכבות בשירותם הצבאי.

להבדיל מן הישראלים שהגיוס לצה"ל הינו שלב נוסף וטבעי לאחר סיום הלימודים התיכוניים - אין לעולים ולמח"ל את המידע, רמת העברית והכלים להתמודד עם השירות הצבאי.

על מנת לתת מענה לסוגיה זו, בשנת 2014 נפתחו תכניות הכנה לקראת גיוס למתנדבי מח"ל ועולים חדשים שאורכם שלושה וחצי שבועות בשיתוף עם שתי מכוניות קדם צבאיות ותכניות אופק.

במסגרת תכניות אלו ניתנת מענה לארבעה אלמנטים עיקריים: חיזוק ושיפור השפה העברית, הכנה לקראת הגיוס - פיזית ומנטאלית והיבטים פרקטיים-אינפורמטיביים (כולל התמודדות עם השירות ולמידה על תנאי השירות), היכרות עם החברה הישראלית - חיזוק הזהות היהודית-ציונית והכרת הארץ ואתרי מורשת.

בשנת עבודה 2015 הופעלו כ- 7 תכניות במהלך השנה, ובשנת 2016 פעלו ויפעלו כ- 10 תכניות.

(15) יחידת מיעוטים ותיאום פעילויות משולבות

היחידה הוקמה במחצית השנייה של שנת 2014. במטרה להרחיב את הפעילות לעידוד הגיוס לצה"ל ולחיזוק הקשר ותחושת השייכות לחברה ולמדינה בקרב בני הנוער הדרוזי, הצ'רקסי, הבדואי, הנוצרי, והמוסלמי.

(א) התחום הבדואי, הנוצרי והמוסלמי

התחום מבצע פעילות חינוכית, חברתית, ערכית ב- 17 ישובים הבדואים בצפון ובדרום ובחברה הנוצרית. להלן פעילות היחידה:

(1) במגזר הבדואי

סיורי מורשת - הכרת הארץ וצה"ל – בשנה ישנם כ-45 ימי סיור מורשת לשכבת יא-יב, וכ- 25 ימי סיור ומורשת לכיתות ט-י.

שבוע גדנ"ע- השתתפות של כ-40 קבוצות: סה"כ 220 תלמידים.

סדנאות הכנה לצה"ל – וחשיפת צה"ל בפני תלמידי תיכון – כ- 70 סדנאות ומעל ל- 1,000 תלמידים הלוקחים חלק בסדנאות.

קבוצת אחריי – כ-13 קבוצות בצפון ובדרום והשתתפות של כ-300 חניכים.

(2) במגזר הנוצרי

פעילות לעידוד גיוס במגזר הנוצרי שכלל כנס לבני נוער בנצרת בהשתתפות כמרים ממנהיגי הקהילה בעיר, ימי סיור ומורשת וכן סמינר בן 3 שבועות שכולל מעל ל-50 בני נוער (בנים ובנות נוצריים).

(3) במגזר המוסלמי

פעילות לחיזוק הקשר ותחושת השייכות למדינה ולחברה הישראלית במס' כפרים מוסלמים בצפון כגון: בענה, דיר חנא, סחנין.

(ב) התחום הדרוזי והצ'רקסי

התחום מבצע פעילות חינוכית, חברתית, ערכית ב- 20 ישובים דרוזים ו- 2 ישובים צ'רקסים. בשנת 2015 התקיימו הפעילויות הבאות:

(1) סדנאות לקראת שירות בהשתתפות 800 חניכים.

(2) כנס מתגייסים בהשתתפות 800 מועמדים לשירות ביטחוני (3 מחזוריים).

(3) יום צה"ל בקהילה בהשתתפות 1200 בני נוער, חיילים ומכובדים מהעדה.

(4) ביקור מלשבי"ם ביחידות צה"ל ובמיצג צה"ל בהשתתפות 500 בני נוער.

(5) מפגש נוער יהודי-דרוזי- בהשתתפות 300 בני נוער ב-5 מפגשים שונים.

- (6) הנחת זרים לחללי צה"ל הדרוזים וביצוע ערבי זיכרון בבתי ספר תיכוניים לנופלים מאותו הכפר.
- (7) ליווי משפחות שכולות בירכא, ג'וליס, דלית אל כרמל ועוספיא – בערב יום הזיכרון ויום הזיכרון ע"י 500 מלש"בים דרוזים.
- (8) שבוע גדנ"ע.
- (9) 5 קבוצות אחריי בהשתתפות כ- 100 בני נוער.

2. דת- הרבנות הצבאית

הרבנות הצבאית מהווה סמכות מקצועית עליונה בנושאים תורניים ובנושאים הקשורים לענייני הדתות וכן סמכות הלכתית בלעדית לנושאים הקשורים בשירות צבאי ובמשימות צבא. לרבות הפצת הנחיות והוראות מקצועיות בענייני דת בצבא לשגרה ולשעת חירום וכן האחריות על תהליך זיהוי גופות חללי צה"ל, במידת הצורך.

כמו כן הרבנות הצבאית מרכזת את התכנון וההפעלה של שירותי דת ביחידות הצבא וכן רוכשת ומספקת ציוד דת יחידתי ואישי ליחידות. הרבנות מייצגת את צה"ל ופועלת למול מוסדות דת אזרחיים, במידת הנדרש.

תפקידיה העיקריים של הרבנות בחירום הם: הפעלת מכלול רבנות צבאית בחירום, פרסום הנחיות מתאימות בעת לחימה, אישור תכניות פיקודיות לטיפול לפינוי חללים, גיבוש הערכת מצב בנושא הטיפול בחללים והמלצות על מעבר מקבורה בבתי קברות קבע לקבורה בבתי קברות ארעיים.

תקציב הרבנות הצבאית הראשית מיועד עבור פעילויות ייעודיות ושוטפות ובעיקרן:

- א. רכש ציוד זיהוי וקבורה- ציוד לזיהוי חללי צה"ל והבאתם לקבורה, בשגרה ובחירום כנגזרת של תכניות אופרטיביות, תפעול המתקן לאיסוף נתוני חללים ובית הלוויות.
- ב. פעילות חגים והווי דת – ביצוע פעילויות הסברה תורנית בנושא יהדות – שיחות, ימי עיון וחומר כתוב בנושאים ערכיים מתוך מורשת ישראל. קיום חגיהם של המיעוטים והוראת דתותיהם, סיורי סליחות, מבצע "בעקבות המכבים" וכו'.
- ג. רכש ציוד דת ייעודי לפרט וליחידה- רכש ציוד דת לכל חייל בצה"ל, לבתי הכנסת וליחידות, לרבות בתי כנסת.
- ד. חירום – תקציב הרבנות הצבאית משמש בנוסף להיערכות לשעת חירום, בהתאם לתפקידי הרבנות בחירום.

גיור

קורס נתיב הינו קורס בשיתוף עם משרד הדתות, שמטרתו חיזוק תחושת הזדהות והשייכות של החיילים העולים לעם היהודי ולמדינת ישראל. בסיומו של הקורס רשאי לבחור המשתתף להמשיך בסמינרי הגיור, אשר אחריהם עומד המשתתף בפני בית דין רבני בצה"ל המאפשר גיור. בממוצע נפתחים מדי שנה כ- 1,400 תיקי גיור בסוף סמינר א', כאשר מתחילת התכנית (ב-2003), כ-9,000 משתתפים סיימו את תהליך הגיור.

תהליך הגיור בהיבט הרבנות הצבאית:

- א. החפצים בתהליך גיור נדרשים לבצע שני סמינרי המשך, במהלך הסמינר השני הרבנות הצבאית מעניקה למתגיירים ציוד דת בסיסי. בסוף התהליך מגיעים המתגיירים לפני בית דין המורכב מדיינים ואבות בית דין המועסקים ע"י הרבנות הצבאית באמצעות משרד הביטחון ומשרד ראה"מ – אגף הגיור. לאחר קבלת הבקשה, המתגיירת עוברת טבילה במקווה והמתגייר מבצע ברית או הטפת דם, ולאחר מכן טובל אף הוא.
- ב. הרבנות הצבאית מפעילה מסלול נוסף לגיור שכולו באחריותה ומיועד לחיילים שבתפקידים ייחודיים ושאינם יכולים לצאת לקורס או לסמינרים (קצינים בקבע, מ"פים, טייסים וכדו'). הרבנות הצבאית מכשירה את המתגיירים לעמוד בפני בית הדין. כמו כן, מטפלים במתגיירים שמבקשים להיכנס בברית הנישואים.

נושא הגיור נמצא בבחינה של שר הביטחון, ייתכן ויורחב.

3. מפצ"ר - הפרקליטות הצבאית

ייעוד הפרקליטות הצבאית הוא לסייע לצה"ל במילוי משימותיו כדין, ולהנחיל בו את עקרון שלטון החוק וערכי משפט וצדק. הפרקליטות הצבאית כוללת את הסנגוריה הצבאית, המעניקה ייעוץ וייצוג משפטי לחיילי צה"ל.

תקציב הפרקליטות הצבאית מיועד למימון כלל הפעילות השוטפת של הפרקליטות הצבאית ושל בית הספר למשפט צבאי ומשמש לתשלום עבור הוצאות תקשוב, פרויקטי מיכון ומחשוב פעילות הפרקליטות, בנייה, רכישת ספרות מקצועית ומאגרים משפטיים, פרסום ספרות וכתבי עת מטעם היחידה, הוצאות לוגיסטיות שוטפות, השתלמויות בארץ ובחו"ל, תשלום לעדים מומחים וכו'.

הפרקליטות הצבאית מעניקה ייעוץ משפטי לכלל גופי צה"ל ומטפלת מדי כשנה באלפי תיקים בעבירות הנידונות בפני בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

4. יבר"ץ ויבמ"ש - יחידת בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים באיו"ש

ייעודה של יחידת בתי הדין הצבאיים (יבד"ץ), להיות מערכת בתי דין הפועלת על פי חוק השיפוט הצבאי, הדנה בעבירות פליליות וצבאיות המיוחסות לחיילים ולאזרחים בעלי זיקה לצבא.

ביחידת בתי הדין הצבאיים, הרשות השופטת בצה"ל, שתי ערכאות שיפוט: הערכאה הראשונה, בתי הדין המחוזיים, מחולקים לפי הפיקודים והזרועות. בצד כל בית דין מחוזי פועל בית דין לתעבורה. בית דין נוסף של ערכאה ראשונה הוא בית דין הצבאי המיוחד אשר דן בקצינים בדרגת סגן אלוף ומעלה וכן כל חייל שנאשם בעבירות שדינן מיתה. ערעורים על החלטות ופסקי דין של בתי הדין של ערכאה הראשונה נשמעים בפני ערכאת הערעור – בית הדין הצבאי לערעורים.

בבתי הדין מתנהלים המשפטים תוך הקפדה על כללי הדיון בשפיטה מקצועית, המנחילה את ערכי המשפט וערכי צה"ל. בתי הדין הצבאיים מתאפיינים בניהול המשפטים ביעילות המתחייבת לשם שמירת החוק,

המשמעת והסדר הטוב בצבא, ובד בבד תוך הקפדה על כך שלנאשמים ניתן יומם וכי יישמרו מלוא זכויותיהם.

תקציב יבר"ץ מיועד למימון הפעילות השוטפת של בתי הדין הצבאיים, לרכישת ספרות מקצועית, הכשרות והשתלמויות והוצאה לאור של פרסומים מקצועיים, למימוש ואחזקת פרויקטי מחשוב, למשימות בינוי ושיפור סביבת העבודה, תשלום לעדים מומחים, פיצויים לנאשמים, רכישות כלליות ועוד.

במסגרת יחידת בתי המשפט הצבאיים (יבמ"ש) פועלים בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה והשומרון ובית המשפט הצבאי לערעורים באזור יהודה והשומרון, אשר עוסקים בשיפוט בעבירות ביטחוניות שנעברו באזור יהודה והשומרון. מערכת בתי המשפט הצבאיים באזור יהודה והשומרון, כוננה מכוח סמכותו של מפקד כוחות צה"ל באישור יהודה ושומרון בהתאם לדין ותחיקת הביטחון. עד אפריל 2004 היו בתי המשפט הצבאיים כפופים לפרקליטות הצבאית. באפריל 2004 הפכה היחידה לבתי המשפט הצבאיים ליחידה עצמאית הכפופה לנשיא בית הדין הצבאי לערעורים.

תקציב יבמ"ש מיועד למימון הפעילות השוטפת של בתי המשפט הצבאיים, לרכישת ספרות מקצועית, הכשרות והשתלמויות והוצאה לאור של פרסומים מקצועיים, למימוש ואחזקת פרויקטי מחשוב, למשימות בינוי ושיפור סביבת העבודה, רכישות כלליות ועוד.

0203 - קרן לב"י

קרן לב"י (למען ביטחון ישראל) הוקמה בשנת 1980 ע"י רוח"מ לשעבר מנחם בגין ז"ל והינה עמותה ע"פ חוק העמותות. הקרן פועלת לגיוס כספים למימון פעילויות התרומות לביטחון ישראל ולחיוזק חוסנו ועוצמתו של צה"ל.

ניהולה התקציבי של הקרן מתבצע כמשק סגור בו כלל ההוצאות ממומנות ע"י ההכנסות מתרומות (מיועדות) (בה תורם בוחר את יעוד התרומה) ולא מיועדות). כלל התרומות המיועדות, לפני מימושן, מקבלות את אישור אכ"א, כאשר תרומות מעל 100 אלפי ש"ח מקבלות בנוסף את אישור ס' הרמטכ"ל ו/או הרמטכ"ל. בהתאם לתקנון עמותת קרן לב"י, יעוד יתרת התרומות הלא מיועדות משנים קודמות נקבע ע"י הרמטכ"ל.

היקף התרומות והעזיבונוות שהתקבלו ע"י קרן לב"י בשנת 2015, מסתכם בכ- 75 מיליוני ש"ח.

שיתוף פעולה עם ארגון ידידי צה"ל בארה"ב (FIDF)

בשנת 2010 החל שיתוף פעולה של קרן לב"י עם ארגון ידידי צה"ל בארה"ב (FIDF). במסגרת זו נחתמו עד היום חוזים בסך של למעלה מ-220 מיליוני ש"ח למגוון פרויקטי תשתית המיועדים לרווחת חיילי צה"ל. העמקת שיתוף הפעולה בין קרן לב"י לארגון FIDF, הגדיל משמעותית את הכנסות הקרן בשנים האחרונות ותרם לשיפור רווחת חיילי צה"ל בבסיסיו.

שינוי ארגוני של מערך ההתרמה של צה"ל

ועדת מינטקביץ' הוקמה בתאריך ה-7 בפברואר 2011, הוועדה נתבקשה לבחון את פעילות האגודה למען החייל ואת שיתוף הפעולה בינה לבין מערכת הביטחון ולהמליץ על מודל פעולה מיטבי לפעילותה. בתאריך ה-21 בנובמבר 2011 הציגה הוועדה את מסקנות עבודתה והמלצותיה למנכ"ל משהב"ט, אשר כוללות שינוי משמעותי במבנה מערך ההתרמה לרווחת חיילי צה"ל.

בחדש מרץ 2015 נחתם הסכם למימוש מסקנות ועדת מינטקביץ' אשר שינה את המבנה הארגוני של עמותת לב"י ואל"ח, כך שלב"י תהווה את גוף גיוס התרומות ואל"ח יהווה את גוף המימוש. עוד הוחלט כי אכ"א יבחן את אופן מימוש התרומות ויחליט באיזה אופן הן ימומשו (במשרד הביטחון או באל"ח). כלל התרומות שיוחלט כי ימומשו במסגרת משרד הביטחון ירשמו כנדרש במסגרת קרן לב"י.

0301 – 2901 קריית ההדרכה**1. כללי**

א. פרויקט קריית ההדרכה נעשה באמצעות שיתוף פעולה בין הסקטור הפרטי למערכת הביטחון באמצעות שימוש בשיטות רכש מתקדמות (PPP) ואף פרויקטים נוספים צפויים להתבצע בשיטה זו. שילוב היתרונות היחסיים של מעהב"ט עם הסקטור הפרטי מסייע בהשגת המטרות הביטחוניות והכלכליות בראיית המשק כולו. עוד יודגש, כי המעבר דרומה אינו מתבצע בנוהל הרגיל של פינוי מחנות על בסיס כדאיות כלכלית בלבד אלא גם כמהלך לאומי הכרוך בהשקעה לאומית נרחבת.

ב. אכלוס קריית ההדרכה הסתיים בשנת 2016.

ג. בשנת העבודה 2017-2018, יסתיימו עבודות ההקמה הצה"ליות והקמת מרפ"א דרום.

2. הרשאה להתחייב

הרשאה להתחייב מיועדת עבור סיום עבודות ההקמה הצה"ליות.

0802 - מכללות

ייעוד המכללות - להוות מוסד הכשרה בכיר שאמון על ההכשרה בנושאי מקצועות הביטחון הכלל זרועיים והבין שירותיים.

תקציב המכללות נותן מענה למערך ההכשרות לפיתוח דרגי הפיקוד בצה"ל. לרבות התקשרויות לטובת חוזי לימודים מול מוסדות לימוד, יועצים ומרצים ייעודיים לתכנים הנלמדים בהכשרות, חוזי תפעול ואחזקות למתקני מכללות ומימוש תכנית העבודה הלוגיסטית והמנהלית של הקורסים השונים, בינוי ואחזקות בינוי ושבר.

להלן הקורסים וההכשרות העיקריות המתקיימים במכללות:

1. קורס תא"לים – הקורס מיועד לקצינים בדרגת תא"ל בדרגה ובתקן ומהווה את ההכשרה הבכירה ביותר בצה"ל. דרג התא"ל הינו דרג ייחודי בו מתרחשת הכניסה למרחב שבין הפיקוד המכונן (אסטרטגיה) לבין הפיקוד המבצעי (טקטי). מרחב זה מתאפיין בצורך לפתח ידע ייחודי למול השינוי המתמיד של הסביבה. הקורס עוסק בחקר הסביבה המטכ"לית ואתגריה, תוך רכישת כלים ללמידה שיטתית וכינונה של רשת לומדים חיונית ומתרחבת.
2. המכללה לביטחון לאומי (מב"ל) – הקורס מהווה מוסד צבאי ממלכתי להכשרת הסגל הבכיר בצה"ל, במערכות הביטחון והממשל ולתפקידי פיקוד וניהול בכירים. מטרת הקורס הינה ללמוד ולחקור את מרכיבי הביטחון הלאומי השונים של מדינת ישראל ולנתח את קשרי הגומלין ביניהם, לפתח חשיבה אסטרטגית ומערכתית בקרב הלומדים, הנמנים עם ההנהגה הבכירה במערכות הביטחון הלאומי בישראל, באמצעות קידום רעיונות ותפישות פיקוד, ניהול וערכים, במטרה להפכם לשותפים משמעותיים בעיצוב תפישת הביטחון הלאומי של מדינת ישראל.
3. קורס פיקוד ומטה (פ"ם) 'אלון' - מטרת הקורס הינה הכשרת מפקדים וקציני מטה מהיחידות המבצעיות לתפקידי פיקוד ומטה בדרג הבכיר, על מנת שיוכלו לבצע את תפקידיהם העתידיים באופן מיטבי.
4. קורס פיקוד ומטה (פ"ם) 'אפק' - מטרת הקורס הינה להכשיר את הקצין למקצוע הצבאי ולתפקידי פיקוד ומטה בדרג הסא"ל במערכת המקצועית בצה"ל.
5. קורס אג"ם לדרג הרס"ן - מטרת הקורס הינה להכשיר את הקצין למקצוע הצבאי ולתפקידי פיקוד ומטה בבניין הכוח ובהפעלתו, בשגרה ובחירום, בדרג הרס"ן בצה"ל.
6. בנוסף לכך, מפעילות המכללות מרכז מחקר מב"ל כחלק מהמכללה לביטחון לאומי, מרכז ללימודים צבאיים במכללה לפיקוד ומטה וכן את הוצאת "מערכות" – הוצאה שייעודה הוא טיפוח החשיבה והידע הצבאיים באמצעות פרסום כתבי עת וספרים.

הפנימיות הצבאיות

ייעודן של הפנימיות הצבאיות הינו לשמש כמוסד חינוכי (דתי ותורני בפנימיית אור עציון), קדם צבאי, המפתח את הערכים, הידע, התכונות והמיומנויות הנדרשות במקצוע הפיקוד ולטפח גרעין לקצונה מקצועית וערכית המובילה במערך הלוחם של צה"ל.

הפנימיות הצבאיות בחיפה ואור עציון הינן חלק אינטגרלי מפעילות ההכשרה והלימוד הנמצאות באחריות המכללות.

1400 - פרויקטי מנהלת מרחב התפר ו"שעון חול"

1. כללי

ייעוד מנהלת מרחב התפר ו"שעון חול" להוות גוף מטכ"לי לניהול פרויקטי תשתית לאומיים כדוגמת מרחב התפר, "שעון חול" ועוטף אילת, "אבני בזלת". וכן לתת מענה אחזקתי לכלל גבולות המדינה.

2. פרויקט הגדר הביטחונית "מרחב התפר"

א. תוכנית "מרחב התפר" נועדה להוות מרכיב בלחיצה בטרור הפלשתיני מתוך כוונה להקטין את יכולת החדירה של מפגעים משטח הרשות הפלשתינאית לשטח ישראל שהועצמה מאז ספטמבר 2000.

ב. ב-14 באפריל 2002 במסגרת דיון של ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי, הוטלה האחריות לביצוע התוכנית על משרד הביטחון. בישיבה אושר לגורמי הביטחון, כחלק מצעדים נוספים שנקטו באותה עת למלחמה בטרור, ליישם מרכיבים מתוכנית "מרחב התפר" מתוך מגמה לשפר ולחזק את ההערכות והיכולות במסגרת ההתמודדות עם הטרור, וכדי לסכל ולמנוע חדירת פעילות חבלנית מתחומי יהודה ושומרון לישראל.

ג. תוואי הגדר כפי שאושר עד כה, מסתכם לכ - 800 ק"מ.

ד. מתוך ה- 800 ק"מ הנ"ל, הושלמו 600 ק"מ המהווים כ- 75% מסך המכשול המתוכנן בשלב זה. שאר מקטעי הגדר נמצאים בשלבי ביצוע שונים לרבות בעמ"ט סטטוטורי (מקרקעין), משפטי, תכנון וכדומה.

ה. בשנים 2017-2018 תימשך הקמת גדר הביטחון. קצב ההקמה מותנה בין השאר בהליכים סטטוטוריים, תקציביים ונוספים.

ו. במהלך השנים השתנה התוואי ביחס לנתונים שהצגנו בעבר, כתוצאה משינויי תוואי במקטעים שונים ובהתאם להחלטות בג"צ בנוגע לעתירות בנושאי הגדר.

ז. במסגרת הפרויקט, הוקמו בנוסף למכשול הפיזי עצמו גם תשתיות סד"כ, נקודות ביקורת ומעברי סחורות.

ח. בשנת 2016 בהמשך להנחיית רוח"מ והחלטת הקבינט, החלה מנהלת מרחב התפר בפרויקט סגירת פרצות הגדר בעוטף ירושלים ובניית גדר בתוואי תרקומיא-מיתר. אורך תוואי הגדר בעוטף ירושלים הינו 7.6 ק"מ ובתרקומיא מיתר 40 ק"מ נוספים.

3. הרשאה להתחייב

הרשאה להתחייב במנהלת מרחב התפר ו"שעון חול" נועדה כדי לאפשר התקשרויות רב שנתיות בפרויקטים שבאחריותה – בעיקר לפרויקטי אחזקת (מימוש הפרויקט בפריסה הרב שנתית מייעל ומשפר את המענה הנדרש לאחזקה).

1401 - מעברים

1. החל משנת 2005, פועל משהב"ט לביצוע פרויקט "אזרוח המעברים" תוך החלפת חיילי צה"ל המאיישים את המעברים לאורך גדר הביטחון באיו"ש ועוטף עזה, בעובדים אזרחיים. למטרה זאת הוקמה בשנת 2005 מנהלת המעברים שמטרתה העיקרית היא לבצע פרויקט זה. למהלך זה היא ארבעה יעדים מצופים:
  - א. שיפור רמת הביטחון ומתן שירות יעיל לאוכלוסיה, בשל מעבר לשיטות עבודה מקצועיות ע"י כוח-אדם ייעודי.
  - ב. ביטול החיכוך בין חיילי צה"ל ואוכלוסיות אזרחיות, ישראליות ופלשתיניות.
  - ג. פעילות אחידה ורצופה ותהליכים ברורים בכל המעברים. מה שמאפשר תכנון אזרחי וכלכלי נכון יותר.
  - ד. הסדרת היחסים האזרחיים בין מדינת ישראל לבין הפלסטינים במישורים רבים.
2. תקציב המעברים משמש בעיקר לתפעול המעברים וכן לפיתוח ולאזרוח מעברים.
3. המעברים שאוזרחו עד כה הם: ארוז וכרם שלום (עזה), גלבווע, מיתר, תרקומיא, שער אפרים, ריחן, הבקעה, אייל, חוצה שומרון, מצדות יהודה, אליהו, מכבים (הולכי רגל בלבד), חשמונאים ול"ה (תפר באיו"ש).
4. בסוף שנת 2016 יושלם אזרוח מעבר הרכב "תאנים" בנוסף למעברים המאוזרחים.
5. מעבר למעברי התפר ועזה שהינם באחריות תקציבית של משהב"ט קיימים מעברי עוטף י"ם, על גדר הביטחון, אשר הינם באחריות המשרד לבט"פ. נכון להיום במעברי עוטף ירושלים עדיין מבצעים חיילים את משימות התפעול ת"פ ניהול והנחיית מ"י והמשרד לבט"פ אשר הונחו לפעול לאזרוח מעברים אלה ושחרור החיילים ממשימה זו. הוצאת החיילים מהמעברים השונים עולה בקנה אחד עם המלצת וועדת ברודט כי עיסוק צה"ל יתמקד בנושאי הליכה ולא בנושאים שאינם בתחום אחריותו/עיסוקו.
6. במהלך שנת 2009 אושרה מנהלת המעברים כיה' סמך ע"י נציבות שירות המדינה, לאור המורכבות התפעולית, מס' המעברים הגדול והמהות השונה מפעילות הליכה של משהב"ט.
7. שמה של יח' הסמך הינו רמי"ם (רשות מעברים יבשתיים משרד-הביטחון).
8. בהמשך לכך, בשנת 2012 רשות המעברים החלה לעבוד באופן עצמאי (גוף דורש ורוכש) הכולל יחידת תקציב עצמאית, חשבות נפרדת, ביצוע רכש ומכרזים באופן עצמאי, הפעלת מערך משאבי אנוש ואמרכלות, ממונה בטיחות וכל זה בנוסף להפעלת יחידות ביטחון, תפעול, בינוי פיתוח ואחזקה עצמאיות.
9. בתחילת שנת 2016 הופעל הסכם חדש לתפעול שמירה ואבטחה במעברים, לאחר ביצוע מכרז מורכב. תוצאות המכרז משקפות עליה של כ- 10% בעלויות התפעוליות.
10. בשנת 2016 אושרה תוכנית לשדרוג המעברים לשנים 2016-2017 מתוך רצון להשיא את התועלות בשיתוף פעולה כלכלי בין ישראל והפלסטינים ומתוך ראייה כי שדרוג המעברים בין הצדדים חשוב לצורך מימוש מטרה זו. היקף התכנית הינו 304.1 מיליוני ש"ח אשר יתקבלו בשנים הנ"ל מהמתפ"ש (סעיף 17 לתקציב המדינה).
11. בימים אילו נערכת עבודת מטה לבחינת האפשרות לפתיחת מעבר "כרם שלום" בלילה לצורך הורדת העומס על כבישי האזור, במקביל נבחנת חלופה להקמת מעבר סחורות נוסף בצמוד למעבר "ארוז" הקיים כיום להולכי רגל.

12. הרשאה להתחייב

הרשאה להתחייב ברשות המעברים נועדה כדי לאפשר התקשרויות רב שנתיות לטובת הסכמים בתחום פעילותה.

1600 – 1500 אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה

אגפי שיקום במשרד הביטחון – רקע

1. עד שנת 2005 פעלו אגפי שיקום נכים ומשפחות כיחידה אחת, ובשנה זו הוחלט לפצלם ל-2 אגפים: אגף שיקום נכים ואגף משפחות והנצחה. אחת ממטרותיו העיקריות של הפיצול הייתה להתאים את השירות הניתן לצרכים השונים של האוכלוסיות המטופלות.
2. האגפים פועלים מתוקף שלושה חוקים עיקריים:
  - א. חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט-1959 (להלן-חוק הנכים).
  - ב. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"ו-1950 (להלן-חוק משפחות).
  - ג. חוק בתי קברות צבאיים, תשי"ו-1950.
3. מלבד חוקים אלו חוקק חוק תגמולים לחיילים ולבני משפחותיהם (חבלה שלא בעת מילוי תפקיד), תשמ"ח-1988, המחיל את שני החוקים הראשונים גם על חיילים בשירות חובה, שנחבלו כתוצאה מחבלה שאירעה בתקופת שירותם, אף שלא עקב שירותם.
4. בנוסף חוקקו חוקים אשר מכוחם מטפלים האגפים באוכלוסיות נוספות: חוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א-1981, חוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א-1981, חוק משכך הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968, חוק אנשי צבא דרום לבנון ובני משפחותיהם, התשס"ה-2004. כמו כן, מטפלים האגפים גם במשרתי קד"צ, כיתת כוננות רבש"צים ונפגעי המחטרת שלחמו לעצמאות המדינה.
5. תקציב האגפים במשרד הביטחון גדל בשיעור ניכר על פני השנים האחרונות. התקציב גדל מרמה של כ- 2.3 מיליארד ש"ח ב-1994 לרמה של כ- 5.1 מיליארד ש"ח בשנים 2017 ו-2018 (במחירים שוטפים).
6. להלן התפתחות תקציב האגפים מול הגידול באוכלוסיית הזכאים (מיליוני ש"ח):

ועדת גורן והסיכום התקציבי

1. ועדת גורן הגישה את הדו"ח המסכם של עבודתה בחודש דצמבר 2010. בהמשך לכך, בהחלטה מספר 4088 מיום ה-8 בינואר 2012, שעניינה שינוי בסדר העדיפויות בתקציב המדינה לשנת 2012 (להלן – החלטה 4088), אשר אושרה בממשלה פה אחד, הוחלט לאמץ את מסקנותיה של ועדת גורן. בתאריך ה-1 בינואר 2013 נחתם הסכם עקרונות בין מנכ"ל משרד ראש הממשלה, מנכ"ל משרד הביטחון ויו"ר ארגון נכי צה"ל, אשר בא לבצע מספר שינויים בהמלצות ועדת גורן, אשר הוטמעו בהחלטה 4088.
2. משהב"ט הציע את מנגנון "מרובע השיקום", קרי 4 עקרונות פעולה בנושא שיקום:
  - א. הוצאת תקציב השיקום והמשפחות מתקציב משהב"ט.
  - ב. המשך הטיפול של זכאי שיקום ומשפחות ע"י אגפי השיקום והמשפחות.
  - ג. עיגון בחקיקה של כל ההטבות.
  - ד. הקמת מועצה ציבורית להחלטות לנושא זכויות.
3. בנובמבר 2015 נחתם הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר, הכולל את יישום המלצות ועדת גורן בנושא השיקום (כפי שיקבעו השרים), עיגון ההטבות בחקיקה, הקמת מועצות ציבוריות להגדרת מדיניות ופיקוח והפרדת תקציב השיקום והמשפחות מתקציב הביטחון. בהחלטה ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 אישר הקבינט את הסיכום התקציבי ואת הסכם העקרונות משנת 2013.
4. המשמעות התקציבית של יישום הצעדים האמורים מוערכת בחיסכון של כ- 114 מיליוני ש"ח בשנה הראשונה ליישום, וכ- 22 מיליוני ש"ח בשנה השנייה.
5. בהמשך לאמור לעיל, תקציב האגפים עובר לאחריות האוצר בכפוף ליישום יתר הצעדים בסיכום, ובכפוף להעברת סמכויות בנושאים בעלי משמעות תקציבית לשר האוצר ולמתן שקיפות למערכות הנתונים הרלוונטיות.

אגף משפחות והנצחה

כללי

1. תקציב אגף משפחות והנצחה מקיף את כל התגמולים והשירותים הכלכליים, הסוציאליים והרפואיים הניתנים למשפחות שכולות, ואחראי על הנצחת חללי מערכות ישראל.
2. תקציב אגף משפחות והנצחה מסתכם בכ-1.6 מיליארד ש"ח בשנה.
3. חזון האגף – אגף משפחות והנצחה הינו גוף ממלכתי המבטא כבוד, הוקרה ומחויבות לנופלים במערכות ישראל ולבני משפחותיהם. עובדי האגף פועלים למתן שירות מקצועי, רגיש, ייחודי ומופתי לשיקום ולרווחת המשפחות השכולות.
4. 95% מהוצאות אגף משפחות והנצחה בשנה הן מתוקף חוק.
5. אגף משפחות והנצחה מופקד על הטיפול במשפחות חללי צה"ל: חיילי חובה, מילואים ומשרתי קבע, שב"ס, מוסד, שב"כ, משטרת ישראל, מג"ב, קד"צ, משמר הכנסת, לוחמי צד"ל, כיתת כוננות, רבש"צים וכן נפגעי המחותרות שלחמו לעצמאות המדינה. השירות למשפחות מתייחס לשלושה היבטים מרכזיים: הנצחת החלל, טיפול רגשי וסיוע כלכלי. השירות מתבסס על חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י – 1950 (להלן: "חוק המשפחות"), וחוק בתי קברות צבאיים, תש"י – 1950, וכן מכוח תקנות נוספות וחקיקת משנה ענפה שהתפתחה במשך השנים.
6. בתאריך 23 בדצמבר 2013 אישרה הכנסת עיגון הטבות מכוח הוראות בחקיקה, אשר בתוקף מה-1 בינואר 2014. במסגרת חקיקה זו נקבע מנגנון אוטומטי לעדכון הטבות, הצמודות למדד המחירים לצרכן של חודש נובמבר מדי שנה, פרט להטבות שנקבע להן מנגנון עדכון אחר כפי שמפורט בחוק.
7. השירות באגף ניתן באמצעות עובדי היחידה להנצחת החייל, עובדים סוציאליים ועובדי רווחה העובדים במשרדים מחוזיים הפרוסים ברחבי הארץ: ארבעה אזורים של היחידה להנצחת החייל ושישה משרדים מחוזיים המעניקים את הטיפול הרגשי והסיוע הכלכלי.
8. בנובמבר 2015 נחתם הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר, הכולל את יישום המלצות ועדת גורן בנושא השיקום (כפי שיקבעו השרים), הקמת מועצות ציבוריות להגדרת מדיניות ופיקוח והפרדת תקציב השיקום והמשפחות מתקציב הביטחון. בהחלטה ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 אישר הקבינט את הסיכום התקציבי ואת הסכם העקרונות משנת 2013.
9. החל משנת 2016 אגף משפחות והנצחה קיבל אחריות על יחידת המוזיאונים. תקציב יחידת המוזיאונים מנוהל באופן נפרד מתקציב אגף משפחות והנצחה.
10. הרשאה להתחייב בתקציב אגף משפחות והנצחה נועדה למימון רכש הנעשה בהסכמים רב שנתיים בנושאים כגון: אחזקה שוטפת לבתי קברות, היכל הזיכרון, פעילות קהילתית ופעולות הנצחה שונות.
11. במהלך שנת 2017 צפוי להסתיים שלב ההקמה של היכל הזיכרון הלאומי לחללי מערכות ישראל. היכל הזיכרון מוקם בהר הרצל בירושלים בהתאם להחלטת ממשלה 4558 משנת 2012 ועתיד לשמש כאתר הנצחה מרכזי לכלל חללי מערכות ישראל.

הורים שכולים

1. בהתאם לחוק המשפחות זכאי לתגמולים כל מי שהוכר כהורה שכול, למעט הורה שמימש זכויותיו לפי פקודת הנזיקין או חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים. בתנאים מסוימים ישולמו תגמולים להורה נצרך, כשהנסיבות מצדיקות, אף אם קיבל פיצויים לפי חוק אחר.
2. החל מינואר 2008 תוקן חוק המשפחות כך שעיקר התיקון לחוק כולל ביטול מבחן הכנסה. אי לכך זכאים כלל ההורים השכולים לתגמול כמפורט להלן (כל התגמולים מוצגים לפי מדד אוקטובר 2014 של הסקטור הציבורי קהילתי):
  - א. גובה התגמול לזוג הורים הינו 7,104 ש"ח והוא מהווה 211.6% מהמשכורת הנהוגה לגבי עובד מדינה שדרגת משכורתו היא 19 בדרוג המנהלי ואשר לא משולמת לו תוספת שכר בזכות בן משפחה ("התגמול הבסיסי").
  - ב. להורה שכול שאין לו בן זוג, או שיש לו בן זוג אשר מחמת זקנתו או מצב בריאותו נמצא בהשגחת מוסד, ישולם תגמול בשיעור 80% מסכום התגמול הנ"ל.
  - ג. זוג הורים שכולים זכאים לתוספת בשיעור של 20% על התגמול החודשי, עבור ילד אחד עד גיל 22 המתגורר עמם ו-11% נוספים עבור כל ילד נוסף המתגורר עמם (לפי סעיף 10א לחוק).
  - ד. להורים שכולים תשולם התמורה עבור אחזקתם במוסד, במקום התגמולים, אם הם זקוקים לשהייה במוסד בשל מצבם הרפואי (לפי סעיף 11(א) לחוק).
  - ה. להורה ששכל יותר מילד אחד מוענק תגמול בשיעור של 200% מהתגמול שהיה משתלם לו בזכות נספה אחד (לפי סעיף 10(ו) לחוק).
3. להלן פירוט שיעורי התגמולים החודשיים להורים שכולים בש"ח *:

תגמול לבודד		תגמול לזוג	
5,683	ללא ילדים	7,104	ללא ילדים
7,104	בודד + 1	8,525	זוג + 1
7,886	בודד + 2	9,307	זוג + 2
8,667	בודד + 3	10,088	זוג + 3
9,449	בודד + 4	10,870	זוג + 4
10,230	בודד + 5	11,651	זוג + 5

* כל הסכומים הינם נטו (פטורים ממס).

4. להלן פירוט תגמולים נוספים והטבות שניתנים להורים שכולים:
- א. ההורים השכולים זכאיים לסכום חודשי בסך 405 ש"ח המהווים גילום מס קנייה, תרופות ודמי נידות/אגרת רישוי רכב (לפי סעיף 15ד(יח) לחוק).
- ב. הורים שכולים יכולים להיעזר במענק חד פעמי כהשתתפות בהוצאותיהם ליום השבעה וליום השלושים (לפי סעיף 15ח(ד) לחוק). בנוסף, זכאים ההורים למענק שנתי (המשולם באופן אוטומטי) לעריכת אזכרה (לפי סעיף 15ח(ה) לחוק) ולהסעות (לפי סעיף 15ח(ו) לחוק).
- ג. הורים שכולים הנזקקים לעזרת הזולת עקב מצבם הרפואי, יקבלו מענק כספי חודשי נוסף לתגמולים החודשיים. (לפי סעיף 11א(א) לחוק).
- ד. הורה שכול מחוסר עבודה, יכול להיעזר באגף משפחות והנצחה במציאת עבודה או בסידורו בעבודה עצמאית.
- ה. הורים שכולים זכאים להלוואה ומענק לשיקום כלכלי עצמאי (לפי סעיף 15ב לחוק).
- ו. הורה שכול הרוכש רכב שיקומי או אישי יוכל להיעזר באגף משפחות והנצחה ע"י קבלת מענק מלא או חלקי, לשם תשלום המיסים החלים על הרכב (לפי סעיפים 15ב(ז-י) ו-15ג לחוק).
- ז. הורה מחוסר דיור מתאים, המבקש סיוע להטבת תנאי דיור, יוכל לקבל הלוואה בתנאים מועדפים (לפי סעיף 15ה לחוק).
- ח. הורה המעביר על שמו קרקע או דירה לצורך מגוריו, זכאי להפחתה בגובה מס הרכישה (לפי סעיף 11 לתקנות מיסוי מקרקעין (שבח מכירה ורכישה), תשל"ה-1954).
- ט. הורים שכולים זכאים להשתתפות בתשלום דמי התקנת טלפון ודמי השימוש הקבועים (לפי סעיף 15ד(טו) לחוק).
- י. הורים שכולים פטורים חלקית ממיסים עירוניים (לפי חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה) תשי"ג-1953).
- יא. הורים שכולים פטורים מאגרת רישום ירושות (לפי תקנות בית משפט (אגרות), תשמ"ח-1987).
- יב. האגף משתתף בכ-50% מהוצאות ביטוח רפואי של הורים שכולים שאין להם מקור הכנסה (לפי סעיף 15 לחוק).
- יג. הורים שכולים זכאים לקבל מענק אבל בסך 7,383 ש"ח הניתן תוך ה"שלושים", ומענק אזכרה שנתי בסך 928 ש"ח.
- יד. הורים שכולים זכאים להחזר בגין תרופות שאינן נכללות בסל הבריאות וזאת מעבר לסכום הגילום (עבור תרופות שבסל הבריאות) המשולם במסגרת התגמול החודשי (לפי סעיף 15ו(ד-ה) לחוק).
- טו. הורים שכולים זכאים להחזר בגובה 40% משכר הלימודים האוניברסיטאי כהשתתפות בשכר הלימודים של ילדיהם עד גיל 30 (לפי סעיף 15ד(ד) לחוק).
- טז. אחי נספה זכאים למימון טיפול פסיכולוגי כל עוד זקוקים לסיוע זה (לפי סעיף 15ז(ג) לחוק).
- יז. הורים שכולים זכאים למימון שיעורים פרטיים לאחי הנספה למשך 12 חודשים במהלך השנתיים הראשונות ממועד פטירת הנספה (לפי סעיף 15ד(ו) לחוק).

יח. הורים שכולים מחוסרי הכנסה (בעלי הכנסות עד 500 ש"ח) זכאים לתוספת חודשית בסך 1,330 ש"ח לזוג הורים או 1,064 ש"ח להורה בודד (לפי תקנות משפחות חיילים שנספו במערכה, תשלום למימון צרכים מיוחדים סעיף 1א).

אלמנות ויתומים

1. בהתאם לחוק המשפחות הזכאים הינם: אלמנת חלל ו/או יתומים, לרבות ילדיו החורגים והמאומצים.
2. אלמנת חייל שטרם פטירתו היה גמלאי (צה"ל/שרות המדינה), רשאית לבחור בין קצבת שארים לפי חוק שרות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, לבין תגמולים לפי חוק המשפחות. במקרה ובחירה קצבה לפי חוק שרות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], תש"ל-1970, האלמנה זכאית לקבל בנוסף לכך 25% מהתגמול המשולם לאלמנה לפי חוק המשפחות, וכל יתר ההטבות והזכויות.
3. להלן פירוט סכומי התגמולים החודשיים המשולמים לאלמנה בש"ח):*

זכאים	התגמול החודשי בש"ח	תוספת הגילום בש"ח
אלמנה ללא ילדים	7,740	357
אלמנה שילדיה בגרו	7,898	357
אלמנה + ילד סמוך על שולחנה	8,874	1,123
אלמנה + 2 ילדים	9,850	1,561
אלמנה + 3 ילדים	10,826	1,999
אלמנה + 4 ילדים	11,802	2,437
אלמנה + 5 ילדים	12,778	2,876
אלמנה + 6 ילדים	13,754	3,314

*גובה התגמולים מעודכן לפי מדד אוקטובר 2014 של הסקטור הציבורי קהילתי; כל התגמולים הינם נטו (פטורים ממס).

4. מעבר לכך, לאלמנה שלא הייתה זכאית לתגמול עבור יתום, יינתן תגמול בשיעור של 98% מהתגמול המלא, המשולם לאלמנה שילדיה בגרו (לפי סעיף 7 לחוק).
5. להלן פירוט תגמולים נוספים והטבות (מעודכן נכון לינואר 2016) הניתנים לאלמנה ויתומים לפי חוק המשפחות:
  - א. אלמנה זכאית פעם אחת בשנה לקצבת הבראה ונופש עבור 8 ימים (לפי סעיף 29ד(א) לחוק).
  - ב. האגף משתתף בכ- 50% מהוצאות הביטוח הרפואי של אלמנה, במקרה ואינה עובדת (לפי סעיף 15 לחוק).
  - ג. אלמנה שעברה את גיל 60 זכאית לתוספת 10% מהתגמול הבסיסי (לפי סעיף 8 לחוק).
  - ד. ביום ה- 23 לנובמבר 2009 אישרה הכנסת בקריאה שלישית תיקון לחוק המשפחות על פיו אלמנה שנישאת מחדש אינה מאבדת את זכויותיה מכח חוק המשפחות.
  - ה. ליתומים משני הורים, שלפחות אחד מהם נספה, ישולם תגמול עד הגיעם לגיל 25.

- ו. בנוסף לתגמול החדשי ישולם לאלמנת נספה מענק חד פעמי, למימון הוצאות מיוחדות וחיוניות כתוצאה מהתאלמנותה, בסכום של 5,117 ש"ח (לפי סעיף 14א(א) לחוק).
- ז. אלמנה זכאית לקבל מענק אבל בסך 7,383 ש"ח הניתן תוך ה"שלושים", ומענק אזכרה שנתי בסך 928 ש"ח.
- ח. אלמנה שהייתה בהריון בעת שבעלה ניספה תקבל תוספת של 1/3 מהתגמול החל מהחודש השביעי להריונה וכן מענק לידה בסך 23,220 ש"ח (לפי סעיף 14 לחוק).
- ט. אלמנה זכאית להיעזר בהלוואות ובמענקים לרכישת דיור הולם, או לחיסול חוב הרובץ על דירתה (לפי סעיף 15 לחוק).
- י. אלמנה זכאית לסיוע ברכישת רכב (לפי סעיף 15ג(ז-ח)) וכן להשתתפות בדמי לימוד נהיגה (לפי סעיף 15ג(יא)(2) לחוק).
- יא. אלמנה זכאית לקבל עזרה ללימוד מקצוע שימש לה מקור פרנסה. עזרה זו כוללת שכר לימוד ומענק ספרים (לפי סעיף 33א(א) לחוק).
- יב. אלמנה ויתומים זכאים למימון לימודים עד להשגת התואר האקדמי ההתחלתי הדרוש לעיסוק במקצוע (לפי סעיף 33א(א) לחוק).
- יג. אלמנה ויתומים זכאים להלוואה ומענק לשיקום כלכלי עצמאי (לפי סעיף 15ב לחוק).
- יד. אלמנה ויתומים זכאים להנחה במס רכישת דירה (לפי סעיף 11 לתקנות מיסוי מקרקעין(שבח מכירה ורכישה), תשל"ה-1954).
- טו. אלמנה ויתומים זכאים לפטור מאגרת רישום ירושות (לפי תקנות בית המשפט (אגרות), תשמ"ח-1978).
- טז. אלמנה ויתומים זכאים לפטור מתשלום דמי הסכמה בהעברת מקרקעין (על פי החלטת מועצת רשות מקרקעי ישראל מספר 534 משנת 1992).
- יז. אלמנה ויתומים זכאים לפטור מאגרת משכון מקרקעין.
- יח. אלמנה זכאית להנחה במיסים עירוניים (לפי חוק הרשויות המקומיות (פטור חיילים, נפגעי מלחמה ושוטרים מארנונה), תשי"ג-1953).
- יט. אלמנה זכאית לסיוע בתשלום ביטוח רכב פרטי ולהשתתפות בתשלום אגרת רישיון רכב (סעיף 15ג(ט) לחוק).
- כ. אלמנה זכאית להשתתפות בתשלום דמי השימוש של הטלפון.
- כא. יתומים, בהגיעם לגיל 17 זכאים למענק לצורך לימודי נהיגה בסך 2,146 ש"ח (לפי סעיף 15ג(יא)(3) לחוק).
- כב. ליתום שהגיע למצוות (בר/בת מצווה) יינתן מענק חד פעמי(לפי סעיף 29ג לחוק).
- כג. ליתום/ה הבא/ה בברית נישואין בטרם מלאו לו/לה 30 שנה, יינתן מענק נישואין בסך 131,219 ש"ח מענק בגובה מענק הנישואין יינתן ליתום במלאת לו שלושים גם אם לא נישא (לפי סעיף 29א לחוק).

כד. יתום רווק אשר רכש דירה וקיבל מענק דיור ובהגיעו לגיל 30 לא נישא, ישולם לו ההפרש בין גובה מענק הנישואין לבין מענק הדיור שקיבל לפי סעיף 29א(ב) לחוק).

כה. יתומים הזקוקים לטיפול והשגחה מחוץ לבית אמם, מטעמים חינוכיים או רפואיים, ישולמו עבורם הוצאות הטיפול והאחזקה במקום התגמול המשולם עבורם לאמם, לאפטרופוס, או למוסד החינוכי (לפי סעיף 9(ב) לחוק).

כו. יתום הלומד במוסד להשכלה גבוהה יקבל "דמי קיום" בגובה 60% מדרגה 22 של הדירוג המנהלי (לפי תקנות משפחות חיילים שנספו במערכה, חינוך יתומים לרכישת מקצוע או השכלה כללית או מקצועית, תשי"ט-1959).

נתונים כלליים

1. להלן מספר הזכאים באגף משפחות והנצחה לפי סעיפי הזכאות נכון ל-1 ביולי 2016:

פירוט	סה"כ
אלמנה ללא ילדים או שילדיה בגרו	4,491
אלמנה + יתום	200
אלמנה + 2 יתומים	141
אלמנה + 3 יתומים	64
אלמנה + 4 יתומים	11
אלמנה + 5 יתומים	4
אלמנה + 6 יתומים	1
אלמנה + 7 יתומים	1
יתומים	*1,926
הורה בודד	3,815
זוג הורים	** 2,787

* 1,138 יתומים עד גיל 24 ו-788 יתומים מגיל 24 עד 30 אשר מקבלים הטבה כלשהי.
** 5,574 שכולים.

2. להלן טבלת התפתחות מצבת משפחות שכולות מאז 1.4.70 :

תאריך	אלמנות ללא ילדים	אלמנות עם ילדים *	יתומים **	הורים שכולים ***	סה"כ מקבלי תגמול
1/04/70	504	649	1,694	2,793	5,640
1/04/80	832	1,303	3,926	8,652	14,713
1/12/90	1,466	1,269	3,385	13,208	19,328
1/10/00	2,731	716	2,017	12,152	17,616
1/10/01	2,840	678	2,000	12,124	17,642
1/10/02	2,997	687	2,080	12,219	17,983
1/10/03	3,143	678	2,022	12,237	18,080
1/10/04	3,226	665	1,947	12,097	17,935
1/10/05	3,295	631	1,816	11,908	17,650
1/10/06	3,377	616	1,810	11,914	17,717
1/10/07	3,438	598	1,685	11,636	17,357
1/08/08	3,489	568	1,619	11,399	17,075
1/09/09	3,551	528	1,508	11,093	16,680
1/08/10	4,376 [^]	553	1,471	10,890	17,290
1/08/11	4,448	551	1,484	10,699	17,182
1/08/12	4,430	548	1,388	10,421	16,787
18/03/13	4,456	507	1,348	10,425	16,736
1/08/14	4,487	466	1,248	9,819	16,020
1/07/15	4,503	453	1,220	9,651	15,827
1/07/16	4,491	422	1,138	9,389	15,440

* כולל 813 אלמנות שנישאו בשנית וחזרו לזכויות החל ממרץ 2010.

** החל משנת 98, נכללים יתומים בגילאים 21-24 שלא נכללו קודם לכן. לא כולל 788 יתומים בגיל 24-30 המקבלים הטבה כלשהי.

*** החל מ- 1.12.87 כל הורה נלקח בחשבון בנפרד, כאשר עד אז זוג הורים נלקח בחשבון כיחידה אחת. [^] החל מ-2010 חזרו אלמנות שנישאו לזכויותיהן.

3. מאפייני גיל של אוכלוסיית הזכאים: 90% מההורים השכולים הינם בני 60 ומעלה. 77% מהאלמנות הן בנות 60 ומעלה.

4. להלן מספר החללים עפ"י נסיבות מוות בשנים 2006-2015:

נסיבות מוות	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	סה"כ	אחוז מסה"כ
פעילות מבצעית/קרוב	124	4	11	13	5	6	5	3	**67	3	322	22%
תאונות בזמן פעילות מבצעית	4	2		2	-	-	2	-	-	-	28	2%
תאונות אימונים אוויר, נשק ואחרות	1	-	5	2	8	-	2	3	-	1	32	2%
תאונות דרכים בתפקיד	6	4	8	3	6	1	4	5	2	8	68	5%
תאונות דרכים בחופשה	20	14	16	14	11	16	7	13	10	5	198	13.5%
פיגועי פח"ע	-	2	1	2	2	1	-	2	3	4	52	3.5%
חשד להתאבדות	40	19	26	24	33	29	14	8	16	19	345	24%
מחלה	19	19	22	30	20	26	20	25	12	11	295	20%
סיבות אחרות	9	8	5	5	*50	3	4	2	9	3	117	8%
סה"כ	223	72	94	95	135	82	58	61	119	54	1,457	100%

* מתוכם 44 נספי אסון הכרמל.

** חללי מבצע "צוק איתן".

היחידה להנצחה

1. היחידה עוסקת בפיתוח בתי קברות צבאיים וחלקות קבורה צבאיות, בבניית מצבות, ברכישת קרקעות להרחבת בתי קברות, בריכוז המועצה הציבורית להנצחה ובמימון הוצאות שונות של המשפחות השכולות (מענק אבל חד פעמי, הוצאות אזכרה ליום השלושים, ליום השנה ולהסעת המשפחות, מענקים להנצחה פרטית ולהנצחה קבוצתית, מענקים להורים ולאמנות למצבות ולרכישת חלקת קבר).
2. היחידה מקיימת קשר עם המשפחות השכולות ומוסדות בכל הנוגע להנצחת זכרם של חללי מערכות ישראל, מוציאה ספרי "זיכור", "גווילי אש" וספרים נוספים בנושאי הנצחה, מפעילה אתר הנצחה באינטרנט, שולחת מידי שנה תשורה לקראת יום הזיכרון הכללי לחללי מערכות ישראל, מודיעה ומביאה משפחות שכולות מחו"ל, או מסיעה אותן לחו"ל להלוויות, לביקורי התייחדות, עוסקת באחזקת בתי קברות צבאיים וחלקות קבורה צבאיות, מצבות ואנדרטאות ומשתתפת באחזקת אתרים, מטפלת באירועי יום הזיכרון לחללי מערכות הביטחון, אחראית לקיום טקסים ממלכתיים, טקס לנעדרים שמקום קבורתם לא נודע וכן טקס יום הזיכרון הכללי, מסייעת במתן שרותי פרסום בעיתונות, מערכת כריזה, תאורה, פרחים והסעות לטקסי זיכרון של חילות, עמותות וגופים שונים.
3. בנוסף, היחידה הינה זרוע ביצועית של הוועדה הבין-משרדית לאחזקת אנדרטאות ואתרי הנצחה.

אגף שיקום נכים

1. תקציב אגף השיקום מסתכם בכ-3.4 מיליארד ש"ח.

2. להלן פילוח הוצאות אגף שיקום לפי סטטוטוריקה (לשנת 2017):

מקור הוצאה	אחוז
חוק	81%
הוראות אגף שיקום נכים	18%
הוצאות שונות	1%

3. להלן פילוח תקציב אגף שיקום נכים לפי מרכיבי הוצאה (לשנת 2017):

מרכיב הוצאה	אחוז
תגמולים	45%
טיפול רפואי	28%
רכב	11%
הטבות	11%
טיפול סוציאלי	3%
כללי	2%

4. אגף שיקום נכים מופקד על הטיפול והשיקום של נכי צה"ל: חיילי חובה, מילואים ומשרתי קבע, שירות בתי הסוהר, מוסד, שב"כ, משטרת ישראל, מג"ב, קד"צ, משמר הכנסת, לוחמי צד"ל, כיתת כוננות, הרבש"צים וכן נפגעי המחתרות שלחמו לעצמאות המדינה.

5. יעוד האגף – אגף שיקום נכים בהיותו גוף ממלכתי המבטא כבוד, הוקרה ומחויבות לנכי צה"ל, יפעל באמצעות עובדי האגף למתן שירות מקצועי, מהיר ואנושי למען שיקום הנכה ושילובו בחברה ובתעסוקה, ככל שניתן ולשיפור השירות באורח מתמיד.

6. נכות היא אובדן הכושר לפעול פעולה רגילה, בין גופנית ובין שיכלית, או פחיתותו של כושר זה, שבאו לחייל בתקופת שירותו ועקב שירותו כתוצאה מחבלה, מחלה ו/או החמרת מחלה. אם הנכות נגרמה ע"י גורם אזרחי, הברירה בידי התובע לבחור בתגמולים וזכויות לפי חוק הנכים או בפיצויים לפי פקודת הנזיקין האזרחיים.

7. דרגת הנכות נקבעת ע"י ועדה רפואית, אשר מתפקידה להעריך את נכות התפקודית של הנבדק וחומרתה המבטאת את הפחיתה מהבריאות השלמה וזאת ע"י התאמת ממצאי הבדיקה הרפואית לתיאור המילולי בקובץ התקנות לקביעת דרגת נכות. לצד כל פגימה בקובץ זה קבועה דרגת הנכות באחוזים.

8. הועדות הרפואיות מורכבות מרופאים מומחים בכירים, עצמאים שאינם עובדי משרד הביטחון, והחלטותיהם מקצועיות בלבד.

9. הרכב הוועדה נקבע ע"י יו"ר הוועדה, המתאים את התמחותם של הרופאים לנושאי הדיון בוועדה. על פי חוק הנכים, ועדה מחוזית מורכבת מרופא אחד לפחות וועדה עליונה מורכבת משלושה רופאים לפחות.

10. נכה רשאי לדרוש את בדיקתו מחדש ע"י ועדה רפואית, אחת לשישה חודשים, ללא הגבלה במספר הבדיקות החוזרות.
11. להלן תיאור תהליך ההכרה: מוגשת בקשה להכרת בנכות; הבקשה נקלטת ביחידה לתביעות וקביעת זכאות; היחידה כאמור מטפלת בכל שלבי ההכרה, מטיפול בבקשה שהועברה, דרך איסוף הנתונים הרלוונטיים, בדיקת הקשר הסיבתי שבין האירוע הנטען לשירות הצבאי ועד להחלטת קצין התגמולים והודעה על קביעת הוועדות הרפואיות.
12. הרשאה להתחייב בתקציב אגף שיקום נכים, נועדה למימון רכש הנעשה בהסכמים רב שנתיים בנושאי שיקום וטיפול רפואי, כגון: מעדונים ומרכז תעסוקתי לנפגעים קשים, מוקדים טלפוניים למידע והפניות רפואיות וכו'.
13. בנובמבר 2015 נחתם הסיכום התקציבי בין משרד הביטחון ומשרד האוצר, הכולל את יישום המלצות ועדת גורן בנושא השיקום (כפי שיקבעו השרים), עיגון ההטבות בחקיקה, הקמת מועצות ציבוריות להגדרת מדיניות ופיקוח והפרדת תקציב השיקום והמשפחות מתקציב הביטחון. בהחלטה ב/136 מיום 11 באוגוסט 2016 אישר הקבינט את הסיכום התקציבי ואת הסכם העקרונות משנת 2013.

תגמולים והטבות

1. שיעור התגמול הבסיסי עבור כל אחוז נכות הוא 44.665 ש"ח לחודש.
2. להלן דוגמאות של שיעורי התגמול החודשי לפי אחוזי הנכות*:
  - א. 10% נכות: 447 ש"ח (לנכים שהוכרו לפני ינואר 1996).
  - ב. 20% נכות: 893 ש"ח
  - ג. 50% נכות: 2,233 ש"ח
  - ד. 100% נכות: 4,466 ש"ח
- * גובה התגמולים מעודכן לפי מדד אוקטובר 2014 של הסקטור הציבורי קהילתי.
3. עם זאת, לנכים 10-19%, אשר הוכרו באגף שיקום כזכאים החל משנת 1996, משולמים מענקים חד פעמיים בלבד כדלקמן*:

סה"כ המענק לנכה (בודד (ש"ח)	מספר חודשי תגמול	אחוז נכות (%)
48,238	108	10
61,415	125	11
76,109	142	12
90,000	155	13
103,802	166	14
117,246	175	15
132,209	185	16
146,546	193	17
161,599	201	18
182,457	215	19

* כל המענקים הינם נטו (פטורים ממס).

4. חייל משוחרר שמגיש תביעה להכרה, זכאי לקבל טיפול רפואי במשך התקופה שבין הגשת התביעה לבין מועד ההחלטה. כמו כן, קצין התגמולים רשאי להורות על תשלום תגמולים במהלך התקופה האמורה, אם יש יסוד סביר להניח שהתובע יוכר ובלבד שבגלל הטיפול הרפואי התובע אינו מסוגל לעבוד.
5. תגמול נצרך:

- א. נכה שדרגת נכותו אינה פחותה מ-50% והוא נכה שאיבד את כושר עבודתו לצמיתות עקב נכותו ואין בידו הכנסה כדי מחיה, ישולם לו תגמול נצרך לפי הפירוט הבא:

אחוז נכות	ללא ילדים	עם ילדים
50-59%	8,612	9,558
100%	9,505	10,452
+100%	11,113	12,060

- ב. בנוסף לתגמול נצרך תשולם לנכה שהוא נצרך תוספת של 5% עד 20%, מהתגמול המשתלם לפי דרגת הנכות, לפי הפירוט הבא (ביחס לתגמול 50-59 אחוזי נכות):
- 1) נכה בדרגת נכות של 60-69% - תוספת של 5% לתגמול.
  - 2) נכה בדרגת נכות של 70-79% - תוספת של 10% לתגמול.
  - 3) נכה בדרגת נכות של 80-89% - תוספת של 15% לתגמול.
  - 4) נכה בדרגת נכות של 90-100% תוספת של 20% לתגמול.
- ג. נכה שנקבעה לו דרגת נכות של 100% מיוחדת, לפי כללים שפורטו בתקנות, יקבל תוספת בשיעור 40% מתגמולי נכה 100%. נכה מתבגר, למעט נכה בדרגת נכות 100% מיוחדת, יקבל, בהגיעו לגיל 67 שנה, תוספת בשיעור 10% על התגמול החודשי.
- ד. ההוצאה בגין תגמול נצרך מסתכמת ב-377 מיליוני ש"ח.

6. תגמול למחוסר פרנסה:

- א. לנכה שדרגת נכותו בין 10-18%, יהא זכאי ל-60% מהדרגה הקובעת שהם 2,794 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד - 87% מהדרגה הקובעת שהם 4,084 ש"ח לחודש.
- ב. לנכה שדרגת נכותו בין 19-39%, יהא זכאי ל-87% מהדרגה הקובעת שהם 4,084 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד - 124% מהדרגה הקובעת שהם 5,817 ש"ח לחודש.
- ג. לנכה שדרגת נכותו בין 40-100%, יהא זכאי ל-124% מהדרגה הקובעת שהם 38 ש"ח לחודש (רווק/נשוי), ואם יש לנכה ילד - 161% מהדרגה הקובעת שהם 7,546 ש"ח לחודש.
- ד. לנכה שדרגת נכותו 100% מיוחדת - 8,612 ש"ח לחודש (רווק נשוי), ואם יש לנכה ילד - 9,558 ש"ח לחודש.
- ה. נכה רווק או נשוי ללא ילדים הנמצא בטיפול רפואי ושאינו מסוגל לעבוד, ואין לו הכנסה כדי מחיה מכל מקור אחר, יקבל תגמול מיוחד בשיעור 124% משכרו של עובד מדינה בדרגה 22, שהם 5,817.38 ש"ח. אם הינו נשוי עם ילדים, יקבל תגמול בשיעור 161% משכרו של עובד מדינה בדרגה 22, שהם 7,546 ש"ח לחודש.
- ו. סך ההוצאה בגין תגמול למחוסר פרנסה מסתכמת בכ-86 מיליוני ש"ח.

7. רכב רפואי: ההוצאה בגין רכב רפואי (כולל דמי ניידות) כוללת את הרכיבים להלן:

- א. מענקים לרכישת והחלפת רכב: נכים פגועי רגלים 30% ויותר, ונכים בסוגי פגיעה שונים בשיעור 50% ויותר, זכאים לרכב רפואי לשימוש האישי. אגף שיקום נכים משתתף בכ-80% מעלות הרכב היציג והנכה משתתף בכ-20% אך זכאי לקבל לשם כך הלוואה מאגף שיקום נכים. בהתאם לסיכום העקרונות משנת 2013 שאושר בקבינט, תדירות החלפת רכב עומדת על אחת ל-4 שנים.
- ב. רכב מדינה: רכישת רכבים ייעודיים לנכים משותקים, קטועי שתי רגליים ועיוורים. מידי שנה מתבצעת רכישה של כ-120 רכבים ייעודיים. הרכב הינו רכוש המשרד וכל הוצאות אבזור, תחזוקה שוטפת ודלק ממומנות מתקציב אגף שיקום נכים.

- ג. דמי ניידות: נכים הזכאים לרכב רפואי מקבלים דמי ניידות חודשיים, זאת על בסיס גובה התשלום הניתן לעובדי מדינה בעלי רכב שרות, בהתאם לדרגת ניידותם.
- ד. אביזרי רכב רפואיים: בנוסף לנ"ל זכאי כל נכה למימון התקנת אביזרי עזר רפואיים ברכבו לפי קביעת המכון לבטיחות בדרכים ומהנדס רכב.
- ה. סך ההוצאה בגין רכב רפואי (כולל דמי ניידות) מסתכמת בכ- 391 מיליוני ש"ח.
- ו. להלן טבלה המסכמת את זכויות הנכה לרכישת רכב רפואי ודמי ניידות, סכומי המענק וההלוואה הניתנים לנכה בעת רכישת הרכב הראשון והבסיס לחישוב גובה דמי האחזקה להם הוא זכאי - נכון לחודש יוני 2016 (למעט דמי ביטוח המעודכנים לחודש דצמבר שנת 2015):

רכב מדינה	3800	2002	2000 מאוחד	1800	1600	נפח מנוע
נכים בדרגת נכות 100% ומעלה בגין שיתוק או בגין קטיעת שתי רגליים או בגין קטיעת שתי ידיים או בגין עיוורון.	1. נכה אשר פגיעתו ברגל אחת מותאמת לקטיעה בגובה של 80% נכות ומעלה; 2. נכים פגועי ידיים ורגליים בדרגת נכות של 100%.	נכים עיוורים בעלי כלב נחייה, שדרגת נכותם בגין העיוורון היא +100%.	1. נכה פגוע או קטוע רגל, שדרגת נכותו המוכרת 50-99% בגין פגיעה בגפיים התחתונות בלבד; 2. נכה קטוע יד, או נכה פגוע יד שדרגת נכותו המוכרת בגין פגיעה ביד אחת בלבד היא 50% ויותר וגילו מעל 50 שנה; 3. נכה פגוע ראש עם נזק מוחי או המיפלג ונכה בעל כוויות, שדרגת נכותו בגין כל אחת מהפגמות המוכרות היא בשיעור של 80% ויותר; 4. נכה פגוע עמוד שדרה שדרגת נכותו המוכרת בגין פגימה זו בלבד.	נכה המוכר על פגימות שונות, שדרגת נכותו 50% ויותר מתוכם נכות מוכרת של 30% ויותר על פגיעה בגפה עליונה שמאלית (לא דומיננטית) או נכות מוכרת של 20% ויותר על פגיעה בגפה עליונה ימנית (דומיננטית).	1. נכה בסוגי פגימה שונים מדרגת 50% ומעלה; 2. נכה בדרגת נכות 30-49% בגין פגימה ברגליים בלבד; 3. נכה שדרגת נכותו המוכרת ללא שקלול הינה 55% ויותר, כאשר לפחות 10% מתוכם הינם על פגימה במערכת הלוקומוטורית; 4. נכה פגוע עמוד שידרה שדרגת נכותו המוכרת על איבר זה בלבד 30% לפחות ולו נכות מוכרת נוספת של 10% לפחות על הגפיים התחתונות. 5. נכה בדרגת נכות ללא שקלול 50% ויותר כאשר כל הפגימות הינן במערכת הלוקומוטורית.	אוכלוסייה

נכון לשנת 2015 תועמד לרשותו מכונת מותאמת בבעלות המדינה אשר תוחלף אחת ל- 3.5 שנים (או 5 שנים אם הרכב ממותקן).	195,031	235,520	200,000	110,880	103,120	מחיר משהב"ט*	מענק רכישה
	214,320	256,000	200,000	114,820	103,920	מחיר שוק**	ראשון
מחיר משהב"ט	48,757	58,880	50,000	27,720	25,780	מחיר	הלוואה
	53,580	64,580	50,000	28,720	25,980	מחיר שוק	לרכישה ראשונה
מענק החלפה	108,589	109,900	109,000	49,300	***54,575	מחיר משהב"ט	מענק
	132,700	135,500	109,000	54,300	56,900	מחיר שוק	החלפה
1. רמה 1: לפי 2200 ק"מ לחודש, צמוד למחירי הדלק - 3,789 ש"ח; 2. רמה 2: לפי 2700 ק"מ לחודש, צמוד למחירי הדלק - 4,651 ש"ח; 3. רמה 3: נכה עיור – 2,103 ש"ח;	לפי דרגת ניידות ד'+40% (2,441 ש"ח)	1. לפי דרגת ניידות ד'+25% (2,267 ש"ח); 2. נכה עיור- 2,645 ש"ח	1. לפי דרגת ניידות ג'+5% (1,504 ש"ח); 2. לפי דרגת ניידות ד'+30% (2,267 ש"ח)	לפי דרגת ניידות ב'+5% (1,144 ש"ח)	1. לפי דרגת ניידות ב'+5% (1,144 ש"ח); 2. לפגועי רגליים לפי דרגת ניידות ב'+15% (1,253 ש"ח). 3. נכים המוכרים על ptsd לפי סעיף 34 א' סעיף משנה א-ז	אחזקת ניידות חודשיים	
ביטוח רכב מדינה – חובה וצד ג'	7,289	6,620	1. רכב יציג ישן – 2000 3,904 ש"ח 2. רכב יציג ישן – 2001 4,848 ש"ח 3. רכב יציג 2000 מאוחד 4,508 ש"ח	3,711	2,349	השתתפות בדמי ביטוח	

*מחיר משהב"ט – מחיר הרכב היציג לאחר הנחת משהב"ט.

**שווי שוק – מחיר השוק של הרכב היציג.

***מענק ממוצע.

שירותים נוספים

1. בנוסף לתגמולים חודשיים רגילים ומיוחדים המפורטים מעלה, טיפול אגף שיקום נכים בנכים כולל מכלול שירותים נוספים לנכה ולמשפחתו:
  - א. שירותים רפואיים:
    - (1) אשפוז בבתי חולים (ציבוריים ופרטיים).
    - (2) טיפול אמבולטורי, רפואי ופרא-רפואי בארץ הן במוסדות הרפואה הציבוריים והן במוסדות הפרטיים.
    - (3) טיפול רפואי בחו"ל.
    - (4) אספקת תרופות לנכים, ציוד רפואי וציוד מתכלה לנכים קשים.
    - (5) אספקת ציוד רפואי ושיקומי מותאם לנכה כגון: תותבות, מכשירי הליכה, כסאות גלגלים, מכשירי שמיעה וראיה, נעליים אורתופדיות, כמו כן, פרויקט ברוך אלקטרונית וכיו"ב.
    - (6) אספקת ציוד ספציפי לקבוצות נכים מיוחדות כגון: משותקים, חולי סכרת, עיוורים, פגועי יד וכו'.
    - (7) מחקרים ברפואה שיקומית.
    - (8) המשרד מעסיק צוות רפואי רב מקצועי המטפל בנכים בביתם ובכך מאפשר להם להישאר בבתיהם ולהיות מטופלים ברמת בית חולים.
    - (9) הבראה רפואית.
    - (10) מתן טיפולים בחמי מרפא, כולל לינה בבתי מלון.
    - (11) החזר הוצאות נסיעה לטיפול רפואי.
    - (12) מימון נסיעות נכים קשים ומלוויהם לטיפולים בחו"ל:
    - (13) להשתלת איברים.
    - (14) טיפולים רפואיים מיוחדים, התייעצויות, ניתוחים, התקנת תותבות לגפיים, הבאת כלבי נחיה וכיו"ב.
    - (15) מימון הבאת מומחים לארץ למתן טיפולים מיוחדים לנכי צה"ל.
    - (16) אספקת מכשור רפואי מיוחד לשימוש בבית הנכה, כגון: מכשירי הנשמה, בלוני חמצן, מכשירים לבדיקת רמת הסוכר בדם, מכשירים למדידת לחץ דם וכו'.
    - (17) אספקת מכשור עזר להגברת עצמאותו של הנכה, כגון: מכשיר טלוויזיה במעגל סגור לכבדי ראיה, מכשור לבקרה סביבתית בבית הנכה, טלפון ממוחשב לכבדי שמיעה וכו'.
    - (18) אספקת ציוד משק בית לקבוצות מסוימות של נכים, כגון: מכונת כביסה, מזגן אויר, מדיח כלים וכו'.
    - (19) אספקת רכב רפואי לנכים, השתתפות באחזקתו, ומימון שעורי נהיגה לפי הצורך.
    - (20) אספקת רכב מדינה לנכים קשים, מותאמים ומאובזרים בהתאם למגבלות הנכים, על מנת לאפשר להם לנהוג בעצמם.

21 הפעלת תכניות טיפול רפואיות מיוחדות:

- (א) במרכז השיקום בתל השומר - יחידה לטיפול בהסתגלות מינית למשותקים ונכים אחרים, ביקורי בית ע"י אחות שיקומית להערכת מצב המשותקים וצרכיהם ופיקוח על אספקת תותבות לנכי צה"ל קטועי הגפיים, באמצעות מרכז ארצי לקטוע.
- (ב) מעקב וטיפול רפואי שוטף בנפגעי חוט שדרה .
- (ג) תכנית למעקב תקופתי של נכי צה"ל מתבגרים (משותקים, קטועים, עיוורים).
- (ד) השתתפות באחזקת מילב"ת - מרכז ישראלי לייעוץ בענייני ציוד רפואי לנכה - במרכז השיקום תל-השומר.
- (ה) בשיתוף עם קופ"ח הכללית, מופעלת מערכת להערכת המגבלות התפקודיות וניתנים שירותי מעקב לנפגעי ראש קשים בבי"ח לוינשטיין, רעננה.
- (ו) מימון הבאת מומחים לתותבות עיניים מזכוכית, המגיעים שלוש פעמים בשנה לארץ.
- סך ההוצאה בגין שירותים רפואיים מסתכמת ב- 942 מיליון ש"ח.

ב. שירותי שיקום:

- (1) שירותי שיקום פסיכו-סוציאלי: טיפול פסיכולוגי, טיפול קבוצתי, מועדונים ומרכזי שיקום, דיור מוגן, מתנדבים, נכים מתנדבים.
- (2) שירותים סוציאליים מיוחדים: אישור לצרכים סוציאליים מיוחדים, תשלומים לנכים שאינם ברי שיקום, חונכות לנכים, סידור מוסדי.
- (3) אבחונים מקצועיים ולימודיים: אבחון מקצועי ולימודים לצרכי בחירת מקצוע או מסלול תעסוקתי, (כולל סיוע בהשמה בעבודה) שיעורי עזר.
- (4) קישור בתי חולים: טיפול בפצועים מאושפזים ובבני משפחותיהם, התאמת דיור.
- (5) ועדות באחריות היחידה: ועדות ערעורים עליונות, ועדות לימודים פרטניים, ועדות המשך טיפול פסיכולוגי, ועדות נצרכות.
- (6) להלן דוגמאות נוספות לשירותי שיקום ייחודיים:

מטרות	סוג השירות
איתור, אבחון, הערכה וטיפול	פדויי שבי
הקניית כלים ויכולת התמודדות	טיפול קבוצתי
מקום תעסוקה ומסגרת חברתית בשעות הבוקר, התפתחות אישית ושיפור איכות חיים	מועדונים שיקומיים
הקניית הרגלי תפקוד יום יומיים (A.D.L) ושיפור איכות חיים	מרכז שיקומי לנפגעי ראש (מרגוזה-יפו)
אבחון והערכה נזיר-פסיכולוגית, תהליך טיפול ושיקום והקניית מיומנויות להכשרה מקצועית	מרכזים לשיקום נזיר-פסיכולוגי לנכים נפגעי ראש
חלופה אשפוזית, פיתוח מסגרות שייכות ושיפור איכות חיים, מסגרת מגורים תומכת למתקשים לגור באופן עצמאי	דיור מוגן לחולי נפש ופגועי ראש
מסגרת השתייכות תעסוקתית-חברתית	התנדבות במחנות צה"ל ובמקומות

מטרות	סוג השירות
	אזרחיים
לסייע לנכה ליצור קשר חברתי בקהילה	חונכים לנכים
התערבות טיפולית מוקדמת בפצועי צה"ל ובבני משפחותיהם	קישור לבתי חולים

ג. להלן פירוט ההטבות הניתנות מכוח חוק השיקום והוראות אגף השיקום:

- (1) סיוע לדיור (הלוואות ומענקים לרכישת דירה ראשונה, החלפת דירה, שיפוצים, שכר דירה).
  - (2) התאמות דיור.
  - (3) שיקום כלכלי עצמאי.
  - (4) כיסוי חובות.
  - (5) רכב שיקומי ואישי
  - (6) הבראה, ביגוד, נעליים, קירור, חימום ועוד.
  - (7) סיוע מיוחד – ועדת חריגים אגפית וועדה לפנים משורת הדין.
  - (8) טיפול באוכלוסייה ייחודית:
    - (א) נכים בעלי דרגת נכות של 100%+ (מיוחדים).
    - (ב) נכים בעלי פגיעה ייחודית – עיוורים, משותקים וכד';
  - (9) מוקד טלפוני: באגף פועל מוקד טלפוני ארצי שייעודו מתן מענה אנושי, זמינות תקשורתית ופתרון מידי לכלל הזכאים:
    - (א) המוקד מייעל את עבודת המחוזות ומשפר באופן משמעותי את איכות הטיפול.
    - (ב) שיפור הבקרה הניהולית על איכות השירות וזמינותו.
    - (ג) ממוצע יומי של כ-2,600 פניות, ממוצע חודשי של 57,000 פניות, ממוצע של כ-37,000 (כ-65%) פניות לחודש נסגרות במוקד, היתר עוברים לטיפול המחוז והמטה.
- ד. סך ההוצאה בגין שירותי שיקום מסתכם ב-568 מיליון ש"ח.

נתונים כללים

1. התפלגות הנכים ע"פ סוגי השירות:

סוג שירות	אחוז
חובה	51%
קבע	17%
מילואים	21%
משטרה	8%
שב"ס	1%
אחר	2%

2. להלן חלוקת ההוצאות על תגמולים עפ"י ביצוע 2015:

סוג הוצאה	אחוז
תגמול בסיסי (כולל מיוחדים)	57%
תגמול לנכים נצרכים	25%
תגמול לנכים חסרי פרנסה	6%
תגמולים לנכים בטיפול רפואי	7%
מענקים לנכים 10-19%	4%
מענקים לנכים בתקופת הלימודים	1%

3. להלן פילוח הנכים שהוכרו, בחלוקה לנסיבות הפגיעה*:

נסיבות פגיעה (בקרב הנכים המוכרים)	אחוז
פעילות קרבית / פח"ע / אימונים	23%
תאונות דרכים (לא מבצעיות)	10%
תאונות עבודה**	10%
תאונות אחרות***	16%
מחלה	39%
חופשה (כולל תאונות דרכים בחופשה)	2%

* רישום נסיבות הפגיעה החל בשנת 1984. מוצג הפילוח בגין הרישום הקיים.
 ** דוגמאות: פציעות בסדנאות טנקים ורכב, פציעות טכנאי מטוסים פציעות עקב טיפול בנשק, נפילות מסולם, פציעות טבחים במטבח.
 *** דוגמאות: נפילות בבסיס ובמקלחת, פציעות במשחקי כדור, פציעות בתחנות הסעה (שאינן תאונות דרכים).

4. להלן פילוח הנכים שהוכרו בגין פגיעה בשירות ארוך (קבע, משטרה, שב"ס, שב"כ, מוסד), בחלוקה לנסיבות הפגיעה*:

אחוז	נסיבות פגיעה (בקרוב נכים בשירות ארוך)
15%	פעילות קרבית / פח"ע / אימונים
13%	תאונות דרכים (לא מבצעיות)
16%	תאונות עבודה**
13%	תאונות אחרות***
43%	מחלה
0%	חופשה (כולל תאונות דרכים בחופשה)

* רישום נסיבות הפגיעה החל בשנת 1984. מוצג הפילוח בגין הרישום הקיים.

** דוגמאות: פציעות בסדנאות טנקים ורכב, פציעות טכנאי מטוסים פציעות עקב טיפול בנשק, נפילות מסולם, פציעות טבחים במטבח.

*** דוגמאות: נפילות בבסיס ובמקלחת, פציעות במשחקי כדור, פציעות בתחנות הסעה (שאינן תאונות דרכים).

4. להלן השינוי באוכלוסיית הנכים על ציר הזמן:

אחר **	,100 100+	99-50	49-40	39-30	29-20	10-19 ותיקים	10-19 חדשים	סה"כ *	אחוז נכות / תאריך
	395	2,029	801	2,106	2,710	7,479		15,520	1/04/74
	534	2,677	1,027	2,998	4,273	15,659		27,168	1/04/80
	717	3,761	1,379	3,921	5,910	22,206		37,894	1/12/90
	883	5,941	1,920	5,216	8,682	26,737	3,199	49,379	1/10/00
	887	6,207	1,951	5,300	8,896	26,514	3,936	49,755	1/10/01
	892	6,478	2,005	5,347	9,080	26,431	4,609	50,233	1/10/02
	926	6,724	2,099	5,435	9,321	26,034	5,561	50,539	1/10/03
	941	6,872	2,116	5,533	9,533	25,952	6,188	50,947	1/10/04
	962	6,966	2,182	5,632	9,645	25,801	6,862	51,188	1/10/05
	961	7,093	2,212	5,713	9,830	25,620	7,302	51,429	1/10/06
4,221	965	7,172	2,232	5,672	9,978	24,738	8,035	54,978	1/10/07
4,382	966	7,263	2,289	5,776	10,080	24,569	8,504	55,325	1/07/08
4527	969	7,437	2,284	5,909	10,272	24,339	9,293	55,737	1/08/09
4,567	981	7,559	2,338	5,956	10,496	23,987	10,101	55,884	1/08/10
4,862	959	7,640	2,335	6,040	10,625	23,765	10,666	56,226	1/08/11
5,160	953	7,725	2,367	6,042	10,786	23,445	11,327	56,478	1/08/12
5,179	953	7,795	2,372	5,983	10,935	22,845	11,897	56,260	1/08/13
5,111	946	7,816	2,420	6,064	11,113	22,760	12,540	56,230	1/08/14
5,450	954	7,959	2,503	6,162	11,165	22,416	13,107	56,609	1/08/15
5,770	940	8,046	2,527	6,217	11,301	22,103	13,594	56,904	1/08/16

* הסה"כ אינם כוללים את נכי 10-19% החדשים. כמו כן, אינו כולל את נכי 0-9% (36,910 נכון לאוגוסט 2016).
 ** "אחר" כוללים: נכים שטרם נקבעה זכאותם, זכאות חריגה, פג תוקף ואלמן/אלמנת נכה שנפטר הזכאי/ת ל-36 חודשי תגמול. בשל שינוי בבסיס הדיווח החל מדצמבר 2006 לא קיימים נתונים לגבי אוכלוסיית ה"אחר" בשנים עברו.

1703 - אגף תקשוב וניהול מערכות מידע

כללי

אגף תקשוב וניהול מערכות מידע (להלן האגף) אחראי לכלל המערכות ושירותי המחשוב הניתנים לאגפי משרד הביטחון ויחידותיו בארץ ובחו"ל. החל משנת 2013 צורפו לאגף שני גופים, הראשון הינו ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון והשני יחידת הקשר, אשר שולבה במערך התקשורת של האגף, ואחראים כיום גם לשירותי התקשורת, הטלפוניה והמברקה.

להלן עיקרי פעילות האגף בנושאים השונים:

פרויקט מודל

MODEL-MOD ERP Linkage – מערכת מידע משולבת הנותנת מענה לניהול צורכי המידע של כלל התהליכים העסקיים בארגון והקשרים ביניהם, במטרה לשפר את השירות ללקוחות המשרד (צה"ל), לייעל את עבודת המשרד, להגדיל את שקיפות הנתונים ולשפר את הממשקים מול משרדי ממשלה אחרים. פרויקט רב-שנתי שהחליף את המערכות הממוחשבות הקיימות, שנבנו במשך עשרות שנים בתחומים הבאים: רכש (טובין, שירותים, צבאי, מו"פ ובינוי), ניהול ספקים, ניהול פריטים, מכירות, תקציב ופיננסי.

המשך המאמץ להטמעת המערכת בקרב עובדי המשרד תוך ביצוע שיפורים והתאמות במערכת בנושאים שעלו לאוויר (תקציב, רכש, מכירות, נסיעות חו"ל, ועדות, משאבי אנוש, נכסים, פיננסי, תובלה וניהול פרויקטים).

הטמעת פתרונות הדיווח (מודל עסקי) במגוון הנושאים אשר עלו לאוויר, כולל מענה להנהלות האגפים למערכות דיווח, מעקב ובקרה אחר יעדים.

המשך תכנית היישום כפי שנקבע ומעבר ליישום שלב ב' של התוכנית: מערכת לניהול רישיונות שיווק ויצוא, מרק"ט (מערכת רכש מקטלוג), ניהול פרויקטים, הערכת ספקים וניהול רכש צבאי.

סחר אלקטרוני

המשך העמקת השימוש בהעברת מסרים דיגיטאליים, כתחליף לנייר, לביצוע תהליכי הסחר בין המשרד לשותפי הסחר בכל שרשרת האספקה במטרה לייעל את עבודת אגפי המשרד כתחליף לנייר.

במסגרת זו יורחב השימוש בחשבונות ובתעודות משלוח דיגיטאליות עד למצב בו הספקים יחויבו להגיש את החשבונות באופן דיגיטאלי כולל מנגנונים ארגוניים לסריקת מסמכים ושילובם במערכת נת"ב.

כמו כן, קיים תהליך הפצה דיגיטאלית של בל"מ והזמנה (רכש, בינוי ומכירות), הן כמסר והן בפורמט ערוך כדוגמת PDF.

הרחבת השימוש במענה למכרזים באמצעות "תיבת מכרזים אלקטרונית", כתחליף לתיבה הפיזית, תוך תמיכה בחוק לחתימה אלקטרונית באמצעות תעודות דיגיטאליות, אשר יונפקו לספקים.

המשך ליווי הפעלת מכרזים בשיטת "מכרזים מתפתחים (דינמיים)" והעמדת כלים אינטרנטיים לנושא בהתאם לצרכים, בתחומי הרכש והמכירות, בארץ ובחו"ל.

אתרי אינטרנט ופורטלים

פיתוח אתרי אינטרנט תדמיתיים ו/או עסקיים לגופי משהב"ט הנדרשים לכך לצורך פעילותם והעמדת פורטל אחוד ברשתות הפנימיות והחיצוניות.

מערכות שיקום

מערכת שמ"ש – שדרוג של מערכת שיקום 2000 במטרה לנהל בצורה מיטבית את פעילות אגפי השיקום בהיבטי תגמולים, רווחה, שיקום, תעסוקה, זכויות ועוד. מערכת שיקום עם הפנים לאינטרנט ולסלולר על מנת להנגיש את שירותי האגף לנכים באינטרנט ובסלולר. אתר 'יזכור' – להנצחת חללי מערכות ישראל, לרבות פעילות אינטנסיבית ביום הזיכרון הממלכתי.

יישומי 'משרד ממוחשב'

המשך שילוב מערכת ניהול מסמכים ארגונית - נת"ב לשכתי, ונת"ב תפעולי (ניהול תיקי מסמכים ממוחשבים) ביישומי האגף המרכזיים, תוך מתן מענה מלא לניהול של תיקי הנייר באופן ממוחשב (תיק עובד, תיק נכסים, שכירויות, מקרקעין, חיימ"ש וכו').

שיפור וייעול מערך ההדפסות במשהב"ט באמצעות הגדרות ממוחשבות של ברירות מחדל תומכות במטרה להביא לחיסכון בהוצאות הכרוכות במערך זה (לרבות העזרים הנלווים).

בנוסף, מוביל האגף צוות "משרד ללא נייר", במטרה למחשב מקסימום שירותים ותהליכים בכל אגפי המשרד.

מערכות מחשוב נוספות

מערכת לתמיכה בכלל תהליכי השינוע: יבוא, יצוא, מכס והתחשבנות. המערכת תתמוך בניהול תהליך השינוע מנקודת המוצא במפעל הספק ועד ליעד הסופי.

מערכות על פלטפורמת GIS אשר יטפלו בנושאי נכסים, תביעות וביטוח, ספקים, רשות לפינוי מוקשים (רלפ"מ) ונוספים.

מערכות על פלטפורמת CRM: היחידה לחיילים משוחררים דור ב', תביעות וביטוח, פניות הציבור ועוד.

מערכות נוספות כגון גניזה, שכר עידוד, מערכות לניהול תכניות עבודה, ומעקב החלטות.

שיפור וחדשנות תשתיות מחשוב וקשר, ותמיכה במשתמשים

אימוץ חדשנות בהטמעת מערכות הפעלה, דפדפנים, ותוכנות לטובת משתמשי המשרד. ניהול מערך התמיכה הטלפוני והטכני במשתמשי המשרד ולקוחותיו במגוון מערכות המידע וציודי הקצה שברשותם.

קידום יכולות ההגנה בתחום הסייבר

גיבוש הארכיטקטורה לרשתות התקשורת והמחשב של משרד הביטחון, כולל שיפור מעגלי ההגנה על הרשתות. יישום מדיניות הגנה מפני חדירת פוגעניים לרשתות המסווגות ומדיניות למניעת דלף מידע מתוך רשתות אלו. העמדת מערכות לאבטחת מידע וביצוע ניטורים שוטפים לזיהוי ליקויים.

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

שדרוג מע' המחשוב בארכיון צה"ל ומע"ב"ט בהתאם להנחיית מנכ"ל בשנת 2013. זאת, במטרה להקל על חשיפת חומר ארכיוני לציבור המעיינים ולציבור הרחב (כתלות בסיווג), על בסיס מידע דיגיטלי (פרויקט רב שנת).

הרשאה להתחייב

מיועדת בעיקרה להסכמי רישוי תוכנה רב שנתיים, לדוג': מייקרוסופט, CA, SAP.

1705 – 1710 - הקרן והאגף לקליטת חיילים משוחררים (חיימ"ש)

ייעודו של האגף להכוונת חיילים משוחררים לסייע לחייל המשוחרר להשתלב בדרך הקצרה והיעילה בחיים האזרחיים. ייעוד זה מתממש על-ידי מתן ייעוץ והכוון אישיים, הדרכה, הסברה וסיוע חומרי לזכאים. היחידה קבעה לעצמה כיעד להגיע למספר רב ככל האפשר של חיילים בשלבים שונים של השחרור, תוך כדי השירות ולאחר השירות, על-מנת לספק להם מידע רב ככל האפשר בצעדיהם הראשונים כאזרחים, וזאת באמצעות הרצאות, ימי עיון, כנסים ופרסומים, ובעיקר במתן ייעוץ והכוון אישי לפונים ללשכות היחידה.

האגף פועל בתחומים הבאים:

1. הגדלת מספר החיילים המשוחררים הפונים ללימודים ולהכשרה מקצועית: תכונת, מכינות קדם-אקדמיות, לימודים גבוהים וקורסים להכשרה מקצועית.
2. סיוע בהשתלבות החיילים המשוחררים בשוק העבודה.
3. סיוע כספי לזכאים בנושאי לימודים, הכשרה מקצועית ובנושאים אישיים על-פי תנאים כלכליים מוגדרים.
4. שיתוף פעולה עם גורמים ומוסדות שונים לטובת החייל המשוחרר, כמו משרד החינוך והתרבות, נציבות מס הכנסה, משרד העבודה והרווחה, שירות התעסוקה, המוסד לביטוח לאומי, עיריות, רשויות מקומיות ועוד.

זכאות לשירותי האגף

הזכאות לשירותי האגף נקבעת בהתאם להוראות משרד הביטחון. זכויותיהם של החיילים המשוחררים מעוגנות ומפורטות ב"חוק לקליטת חיילים משוחררים, התשנ"ד - 1994". "חייל משוחרר" הזכאי לשירותי היחידה הוא מי שסיים שירות חובה בצה"ל, במשמר הגבול, בשירות בתי הסוהר או במשטרת ישראל, מי שהשתחרר משירות קבע וגילו אינו עולה על 39 ובלבד ששירת 12 חודשים לפחות, וכן מי ששוחרר לפני תום תקופה זו מטעמי בריאות.

פעילות האגף

האגף פועלת ברמה ארצית, באמצעות ארבע לשכות מחוזיות: תל-אביב, חיפה, ירושלים ובאר-שבע. מטה היחידה נמצא בתל-השומר (בית הברוש). בלשכות המחוזיות נמצאים יועצים, שתפקידם לסייע לחייל המשוחרר בצעדיו הראשונים באזרחות בנושאי לימודים, הכשרה מקצועית, תעסוקה, זכויות במוסדות שונים ועוד.

האגף להכוונת חיימ"ש פועלת בתחומים הבאים:**יחידת ההסברה**

1. הרצאות בכנסי משתחררים, בסדנאות לקראת שחרור ובכנסים ברשויות.
2. אתר האינטרנט של היחידה ופורום שאלות ותשובות.
3. תשדירים בגלי צה"ל ובגלגל"צ.
4. "קו פתוח" בגלי צה"ל וברדיו ירושלים.
5. הפצת חוברות הסברה למשתחררים.
6. שליחת מידע על זכאות, הודעה על יתרת פיקדון.
7. הפקות שונות של חומרי הסברה.
8. פניות הציבור - טיפול בפניות חיילים משוחררים, מוסדות בנקאיים וגורמים שונים בנוגע למימוש זכויות של חיילים משוחררים ובקשות חריגות.

יחידת ההשכלה

1. מכינות קדם אקדמיות.
2. הכשרה מקצועית - הנדסאים.
3. קורסי הכנה לפסיכומטרי.
4. תג"ת - השלמת השכלה תיכונית.
5. אבחונים בבחירת מקצוע ומתן ייעוץ תעסוקתי.
6. אבחון לקויות למידה במכינות.
7. טיפול במלגות.

יחידת תעסוקה

1. ריכוז הטיפול במציאות תעסוקה לחיילים משוחררים.
2. ריכוז ועדות תעסוקה.
3. הפעלת מועדון תעסוקה במסגרת אתר היחידה.

סיוע ל"חייל בודד" ול"זכאי סיוע"

בנוסף להטבות הניתנות על-פי חוק קליטת חיילים משוחררים, יכולים מי שהוכרו כ"חיילים בודדים" או "זכאי סיוע" ליהנות מהטבות כספיות ייחודיות נוספות, לרבות הרחבת הסיוע בתחום ההלנות ופתיחת סדנאות להשתלבות בחיים האקדמאיים, עד שנה מיום שחרורם משירות החובה.

מאפייני אוכלוסיית היעד: תושבי אזורי הפריפריה, בעלי רקע סוציו-אקונומי או השכלתי נמוך, בני מיעוטים, חיילים בודדים משוחררים ועולים חדשים. עדיפות ניתנת לחיילים משוחררים ששירתו כלוחמים וכתומכי לחימה.

הרחבת פרויקטים ייעודיים לאוכלוסיות מיוחדות ובני המיעוטים

במסגרת זו מתקיימים פרויקטים בתחומים הבאים:

1. קורס הכנה בסיסי לחיילים משוחררים בני מיעוטים לצורך השתלבות במכינות קדם אקדמיות.
2. מכינות למגזר הדרוזי באוניברסיטת חיפה.
3. פרויקט "שחף" - מכינה קדם אקדמית לחיילים משוחררים בני העדה הבדואית בצפון באוניברסיטת חיפה ובדרום במכללת ספיר.
4. פתיחת קורסי הכנה לצורך השתלבות תעסוקתית.
5. פתיחת קורסי נהיגה לרכב כבד ורכב ציבורי לחיילי"שים לצורך השמתם בעבודה.
6. הכשרות מקצועיות בתחומים מגוונים הכוללים הכשרה והשמה בעבודה.
7. מתן שוברים להכשרה מקצועית פרטנית בתחומים שונים.
8. קורסי הכשרה להוראה לבדואים בדרום.
9. מיזמי תעסוקה בשיתוף התאחדות התעשיינים והתאחדות הקבלנים להכשרת והעסקת חיילים משוחררים בתעשייה ובחברות קבלניות.
10. בשנת 2017 ייפתחו מסלולים ייחודיים לחיילים משוחררים חרדים.

1707 - תמיכות

מזה שנים רבות מקיימת הממשלה תמיכה כספית בפעילויותיהם של גופים ציבוריים המאוגדים בדרך כלל כעמותות, המקיימים פעילויות וספקים שירותים בתחומים מגוונים כגון – חינוך, בריאות, תרבות, רווחה, דת וכד'. המסגרת המשפטית להענקת תמיכת המדינה בגופים ציבוריים הפועלים בתחומים השונים הינה סעיף 3א לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985. במרכז ההסדר שנקבע בחוק עומדת חובת השוויון בתמיכת המדינה בגופים השונים הפועלים באותו בתחום. לשם השגת התכלית של הענקת התמיכה על פי עקרון השוויון חייב המחוקק את השר הממונה על סעיף התקציב הנוגע לעניין, לקבוע בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה, מבחנים שוויוניים לחלוקת סכום התמיכה בכל נושא ונושא אשר הוחלט על ידי השר לתמוך. מבחני התמיכה מפורסמים ברשומות, לצורך השקיפות. ככלל השימוש בתמיכות מיועד למקרים בהם מעוניינת המדינה לעודד ולהעצים פעילות מסוימת שהיא אינה מחויבת בה לפי חוק.

ועדת התמיכות של משרד הביטחון דנה במתן תמיכות, בהתאם לנוהל להגשת בקשות לתמיכה מתקציב המדינה במוסדות ציבור. התמיכה עצמה צריך שתינתן, אם אכן נכון וראוי לתתה, עפ"י עקרונות של סבירות ושוויון בין מקבלי התמיכה השונים. ועדת התמיכות, בבואה לדון ולהחליט בכל בקשה ובקשה לתמיכה, שוקלת את כל נסיבותיה של הבקשה תוך יישום שוויוני, אחיד וענייני של המבחנים שנקבעו. כל שיקוליה ענייניים, תוך הפעלת אמות מידה מקצועיות ככל שנדרש לפי העניין.

משרד הביטחון תומך במוסדות ציבור באמצעות מבחני תמיכה בנושאים המצויים בתחום אחריותו או לחילופין בזיקה לתחום אחריותו, כדלהלן:

- 1 . מבחן בתחום שיקום נכי צה"ל.
- 2 . מבחן בתחום רווחת משפחות שכולות.
- 3 . מבחן בתחום הנצחה.
- 4 . מבחן בתחום בני זוג שאינם בני משפחה.
- 5 . מבחן בתחום ארגוני לוחמים ותיקים – הוראת שעה.
- 6 . מבחן בתחום מחקרים ופרסומים היסטוריים בתחום הביטחון של תקופת טרם הקמת המדינה ומורשת הגבורה של עם ישראל לדורותיו – הוראת שעה.
- 7 . מבחן בתחום טיפול בחיילים שעברו אירוע לחימה – הוראת שעה.
- 8 . מבחן בתחום סיוע לגמלאי צה"ל – הוראת שעה.
- 9 . מבחן בתחום גיוס מתנדבים לצה"ל – הוראת שעה.

משרד הביטחון פועל במסגרת התוכנית הממשלתית לפיתוח ולהעצמת היישובים הדרוזיים והצ'רקסיים לשנים 2016-2019 (החלטת ממשלה 959 מה-10.1.2016), אשר לפיה הוחלט לתגבר את התמיכה בהפעלת בית יד לבנים הדרוזי המרכזי. בנוסף, במסגרת התוכנית הממשלתית להעצמה ולחיזוק כלכלי-חברתי של היישובים הבדואים בצפון לשנים 2016-2020 (החלטת ממשלה 1480 מה-02.06.2016), הוחלט לתגבר תמיכה במוסדות ציבור, אשר עוסקים בתחום הנצחת החללים ורווחת המשפחות השכולות בחברה הבדואית.

להלן פירוט העמותות שנתמכו על-ידי משהב"ט במהלך שנת 2015:

1. ארגון נכי צה"ל
2. ערים בלילה
3. הספרייה לעיוורים
4. גבעת התחמושת
5. יד לשיריון
6. כפיר
7. בית חטיבת גבעתי
8. ידידי חמ"צ
9. העמותה להנצחת חללי הנח"ל
10. עמותת אזרחים להנצחת מורשת חיל התחזוקה
11. עמותת חיל החימוש
12. הקרן לטיפול במשפחות חללי הצנחנים
13. הנחלת מורשת הצנחנים
14. עמותת חיל האויר
15. מתקומה לשחקים- עמותת חיל האויר
16. יד התותחנים
17. העמותה להנצחת חללי הצנחנים
18. העמותה לתמיכה נפשית לחברות חללי צה"ל
19. צוות-ארגון גמלאי צה"ל (ע"ר)
20. העמותה להנצחת מורשת לח"י
21. דור הפלמ"ח
22. ברית חיילי האצ"ל
23. הארגון הארצי של חברי ההגנה
24. המרכז לחקר כוח המגן
25. שראל
26. בשביל המחר
27. נט"ל
28. ארגון אלמנות ויתומי צה"ל
29. יד לבנים-מרכז
30. יד לבנים-בדואים
31. יד לבנים-דרוזים
32. נצ"ח יהודה

1709 - היחידה להתיישבות

תקציב היחידה להתיישבות ותשתית לאומית משמש לטיפול ולתאום במעב"ט בנושאי ההתיישבות וישובי העימות בתחומי התשתית הפיסית והמיגון.

פעילות היחידה מתבצעת בשיתוף פעולה עם גופים רבים, כגון פיקוד העורף, פיקודים מרחביים, משרדי הממשלה, רשויות, קק"ל ועוד.

פעילות היחידה מגוונת וכוללת נושאים רבים בתחומים הבאים:

1. ריכוז ותיאום פעילות מערכת הביטחון בנושא התיישבות חדשה וותיקה לרבות ישובי העימות.
2. ריכוז ותיאום פעילות מערכת הביטחון בכל הקשור להשתתפות בתכנון הקמת ישובים חדשים, הרחבת ישובים קיימים ופיתוח הישובים.
3. ייזום תוכניות פיתוח לאזורים בעלי חשיבות לאומית ביטחונית.
4. קישור ותיאום בין כל גורמי ההתיישבות והתנועות המיישבות, לבין גורמי מערכת הביטחון.
5. ייצוג שר הביטחון ומערכת הביטחון בועדות התכנון, הבנייה והמקרקעין ברמה הארצית (ועדה ארצית לתכנון ובנייה).
6. ייצוג מערכת הביטחון בועדות תכנון סטטוטוריות.
7. ריכוז וקידום נושאי התשתית הביטחוניים באזורים הנ"ל.
8. קידום פרויקטים להם נגישות ביטחונית תוך איגום תקציבי עם משרדי ממשלה וגופים נוספים (שיקום והקמת דרכים חקלאיות/ביטחוניות, ריענון רכבי ביטחון, גידור חקלאי/ביטחוני וכו').
9. פעילות נרחבת ביישובי העימות, בכל הקשור למרכיבי הביטחון המשלימים והתאמתם לאיום המתעצם.

1900 – אמו"ן - אגף מבצעים לוגיסטיים ונכסים

אגף מבצעים לוגיסטיים ונכסים (אמו"ן) מרכז את הטיפול בנושאי מבצעים לוגיסטיים לאומיים, לוגיסטיקה ואחזקה, תכנון וניהול נכסים של מע' הביטחון, הגנת הסביבה, תשתיות, בטיחות וגהות, היערכות לשע"ח, הפעלה ושליטה במבצעים, תכנון וניהול הנכסים של מערכת הביטחון, שינוע ותובלות בארץ, הוצאה לאור ופינוי מוקשים.

עיקר תפקידי האגף

1. ריכוז כלל הפעילות המבצעית, התפעולית והלוגיסטית של משהב"ט.
2. תיאום, תחזוקה ותכנון המערך הנכסי של משהב"ט.
3. לנהל את ההתקשרויות לאספקת שירותי התובלה לצה"ל ולמשרד הביטחון באוויר, ביבשה ובים – למעט הובלות רכש (שינוע) מחו"ל.
4. היערכות לשע"ח ברמה כלל משרדית.
5. פינוי שדות מוקשים וסילוק נפצים.
6. ניהול ההוצאה לאור של משרד הביטחון.

אמו"ן מורכב משמונה יחידות ביצוע מקצועיות ופונקציונאליות. כל יחידת ביצוע מקצועית כאמור, מופקדת על ביצוע מגוון רב של משימות הנגזרות מייעודו של האגף. המארג הארגוני של האגף מקנה לו יכולת למימוש ייעוד האגף. היחידות הן:

1. היחידה לתכנון, נכסים, הגנת הסביבה ותשתיות- מתווה
2. יחידת סגן בכיר ור' יח' המטה ופרויקטים.
3. היחידה לשעת חירום
4. יחידת סגן לר' אגף ור' יח' לתפעול לוגיסטי
5. יחידת ההוצאה לאור (במסגרת יח' סגן למטה ופרויקטים).
6. חטיבת הפעלה ושליטה.
7. הרשות לפינוי מוקשים – רלפ"מ.

פעילות הרכשה באמו"ן

1. טיפול בכל נושאי המקרקעין והנכסים.
2. הרכשה עבור משהב"ט וצה"ל - שירותים ואמצעים לוגיסטיים מבצעיים.
3. רכישה וניהול חוזי ההתקשרות לאספקת מכלול שירותי התובלה וההיסעים ביבשה ובאוויר הדרושים לצה"ל ולמערכת הביטחון ברגיעה ובשעת חירום בתחומי מדינת ישראל ובכללם שירותי הנפה והרמה יבשתיים וימיים.

אמו"ן - פעילות תקציבית

תקציב אמו"ן מיועד בעיקרו לפעילויות הבאות:

1. תשלומי חובה - שכירויות, ארנונה, חשמל ומים.
2. אחזקת מבנים ומתקנים - אחזקת מערכות, שכירות משרדים, ניקיון, שיפוץ מבנים וכדומה.
3. הוצאות משקיות - תחבורה, הסעדה, אירוח, דואר ושירותים כלליים.
4. טיפול בפינוי נפיצים ומוקשים (תקציב פינוי המוקשים הינו חיצוני ונקבע בחוק) כמפורט להלן.
5. יתרת התקציב מיועדת בעיקרה לפרויקטי בינוי ושיפוץ מתקנים ומערכות עבור משהב"ט.
6. פרויקטים ומשימות לאומיות - אגף אמו"ן מבצע מספר רב של פרויקטים עבור מערכת הביטחון וכן פרויקטים ברמה הלאומית. להלן מספר דוגמאות:
  - א. גיבוש ויישום מדיניות משרד הביטחון בכלל ההיבטים הנודעים בתחומי הפריסה, התשתיות, התכנון המרחבי והגנת הסביבה.
  - ב. קידום תהליכי פינוי מחנות צה"ל.
  - ג. קידום תהליכי הפרטת תעש והגירת המפעלים.
  - ד. סיוע לוגיסטי לכוחו הלוחמים ולעורף במבצע "צוק איתן".
  - ה. מכירת דירות פנויות שבבעלות משהב"ט.
  - ו. תכנית קריה – המשך סבבי איכלוס.
  - ז. קבלות פנים לאח"מים (בתוכם נשיא ארה"ב, נשיא צרפת והאפיפיור)
  - ח. שכירה ואכלוס מבנה משהב"ט בפתח תקווה.
  - ט. ניהול מכרז לתחבורה להיסעים מכל הארץ לקרית החדשה בדרום.
  - י. סיוע לוגיסטי למשלחות לעזרה בפגעי טבע בארץ ובעולם. הכשרת גישה לשטחים שהיו ממוקשים או חשודים במיקוש בהיקף של למעלה מ-5.5 מיליון למ"ר.

הרשאה להתחייב

הסכמי אחזקה ושכירויות רב שנתיים.

1901 - ביטוח ותביעות

ייעוד ופעילות

ניהול כלל תביעות הנזיקין (גוף ורכוש) המוגשות נגד מעהב"ט ע"י אזרחים, תביעות פלשתינאים ותושבי חוץ, בגין נזקים אשר נגרמו להם לרבות בתאונות דרכים, תאונות עבודה, תביעות נפגעי טרור – לעניין הכרה בלבד ותביעות חקלאים, וכן בתביעות נזיקין, שיפוי וביטוח בגין נזק הנגרם למעהב"ט. סגן בכיר ליועמ"ש למעהב"ט לתביעות וביטוח, העומד בר' החטיבה, מכהן גם כ"רשות המאשרת" לעניין הכרה בנפגעי פעולות איבה.

שיפור תהליכי תיעוד מבצעי, רישום, איסוף וגניזה, על-מנת לאפשר התגוננות נאותה של מעהב"ט בפני תביעות בכלל ותביעות פלשתינאים בפרט (מתבצע מול צה"ל).

קידום חקיקה בנושאים הרלוונטיים לפעילות החטיבה.

גיבוש מדיניות הביטוח של המשרד (כמפורט להלן), יעוץ בהתקשרויות מעהב"ט בהיבט זה, רכש פוליסות וטיפול בתביעות המוגשות עפ"י פוליסות אלה.

מדיניות הביטוח של משהב"ט

כללל, מדיניות משהב"ט כגוף גדול בעל רכוש וציוד יקר מאוד אשר עוסק בין היתר בפעילות מבצעית/מסוכנת הינה שאין לבטח בביטוח מסחרי את רכושו ואת הסיכונים הנובעים מפעילותו (לכלל זה מספר חריגים כמפורט להלן)

למדיניות הביטוח של משהב"ט שלושה מאפיינים עיקריים:

1. אי עריכת ביטוח מסחרי – נשיאה בעלויות הנזקים מתוך תקציב המשרד, ובהתאם לאחריות על-פי הדין.
2. רכישת פוליסות ביטוח מסחריות במקרים מוגדרים.
3. חיוב ספקים וגורמים אחרים המתקשרים עם משהב"ט בעריכת ביטוח לכיסוי אחריותם ואחריות המשרד בכל הנוגע לאותה התקשרות.

חריגים עקרוניים לכלל של אי רכישת ביטוח מסחרי:

1. ביטוח המתחייב על פי חוק.
2. סיכון גבוה לצד ג' ו/או לסביבה.
3. חשיפה בחו"ל של פעילות משהב"ט.
4. חשיפה לסיכון כספי גבוה במיוחד.

במשרד הביטחון פועלת וועדה למדיניות הביטוח במינוי המנכ"ל, שתפקידה להנחות את אגפי המשרד בדבר מימוש מדיניות הביטוח, לדון בשאלות עקרוניות, לאשר רכישת ביטוח במקרים מיוחדים ולייעץ לגורמי המשרד האחראים על יישום מדיניות הביטוח.

מיצוי זכויות משהב"ט בחטיבה לתביעות וביטוח

בתחום התביעות נעשית פעילות להגדלת התקבולים ולצמצום התשלומים. לגבי תקבולים - הפעילות כוללת ריכוז מאמצים בכלל התיקים – תביעות לשיפוי נכים וחללים ותביעות בגין נזקי רכוש שנגרמו למעהב"ט. תיקים אשר יש צורך להגישם לבית המשפט מטופלים (בעיקר) ע"י עו"ד במיקור חוץ (הן תביעות שיפוי והן תביעות נזקי רכב צבאי/תביעות רכוש) באמצעות המחלקה לאכיפה אזרחית במשרד המשפטים.

לגבי תשלומים - נעשית פעילות לצמצום משך הזמן הדרוש לטיפול בתביעות נגד מעהב"ט להשגת מידע מיטבי ושימוש מושכל בו לצורך הקטנת החיוב וכן פעילות מול גורמים במערכת למניעת/צמצום נזקים אפשריים.

1902 - רשות לפינוי מוקשים (רלפ"מ)

הרשות לפינוי מוקשים הינה יחידה במשרד הביטחון שתפקידה לקבוע אמות מידה לפינוי שדות מוקשים ולפקח על פינויים.

הרשות הוקמה בשנת 2011 בהתאם להוראת חוק לפינוי שדות מוקשים התשע"א 2011. החוק קבע כי תפקידה של הרשות יהיו:

1. לקבוע מפרט לאומי לפינוי שדות מוקשים, בהתחשב בנהלים הנוהגים בצה"ל, התואם ככל האפשר את אמות המידה הבינלאומיות לפינוי מוקשים.
2. להתקשר עם מפעילים שתפקידם לבצע את הפינוי בפועל ועם חברות מפקחות שיפקחו על המפעילים באופן שוטף.
3. לפקח על עבודת המפעילים והחברות המפקחות ולאחר ששניהם הצהירו בכתב כי השטח פנוי ממוקשים, לפנות למפקד הצבאי הרלוונטי לשם ביטול צו הסגירה שהוצא.
4. לתאם את פעילות המפעילים מול צה"ל ומול רשויות אחרות.
5. לבצע ביקורות, סיורים ותיקוני גדר ושילוט.
6. לקיים ולתכנן פעילויות הסברה לשם הגברת המודעות לקיומם של שדות מוקשים.
7. להכין תוכניות שנתיות ורב שנתיות לפינוי שדות מוקשים שהרמטכ"ל קבע שאינם חיוניים לביטחון המדינה. לתוכניות מצורפות חוות דעת של ועדה מייעצת המורכבת מנציגי משהב"ט, המשרד להגנת הסביבה, משרד החוץ, המשרד לפיתוח הנגב והגליל, משרד התיירות, רשות מקרקעי ישראל, מרכז המועצות האזוריות בישראל ונפגעי המוקשים והיא טעונה את אישורו של שר הביטחון.
8. תקציב הרשות יעמוד על לפחות 27 מיליון ש"ח בשנה.

2000 – אגף מינהל ומשאבי אנוש (אמ"ש)

אגף מינהל ומשאבי אנוש מופקד על הנושאים והתחומים הבאים: קביעה ויישום מדיניות משאבי אנוש במשרד, תקינה וארגון, יחסי עבודה ותנאי שכר של משהב"ט, יחידות הסמך ועובדי צה"ל, ניהול משאבי האנוש במשרד הביטחון, ובכלל זה שמירה על זכויות ורווחת העובדים, פיתוח והדרכה ומינהל ותנאי השירות של עובדי משהב"ט בחו"ל.

ייעוד: לנהל את המשאב האנושי באופן מיטבי, על מנת לאפשר למשהב"ט לעמוד ביעדיו ובמשימותיו הלאומיות.

באגף פועלות היחידות הבאות: משאבי אנוש, תכנון ופיתוח משאבי אנוש, הדרכה, אזרחים עובדי צה"ל, מינהל וכ"א בחו"ל יח' יועצים וכ"א חיצוני במשהב"ט ובצה"ל. בנוסף האגף נושא באחריות לתחום אותות ועיטורים, סמלים וטקסים, והכרת זכאות לפדויי שבי.

כ"א במשהב"ט:

1. התקציב לשכר ונלוות מבוסס על שיא כח-אדם כפי שאושר למשהב"ט לשנים 2017 ו-2018 עפ"י התוכנית המדינית הכלכלית לשנים 2017 ו-2018.
2. כחלק מהסיכום התקציבי בין משרד האוצר למשרד הביטחון מיום 24 בנובמבר 2016 התווספו 78 שאי כוח אדם לבסיס תקציב הביטחון. מעבר לכך, כחלק מהפחתה רוחבית שבוצעה בכל משרדי הממשלה, הופחתו 53 שיאים בכל אחת מהשנים. לצד זאת, מתוקף סיכומים בין המשרדים התווספו 27 תקנים בשנת 2017 ו-62 תקנים בשנת 2018.
3. להלן פירוט שיאי כוח האדם במשרד הביטחון לשנים 2017-2018*:

2018	2017	
2,203	2,194	שיאי עובדי משרד הביטחון
73	73	שיאי עובדים ארעיים
73,250	73,250	שעות כוננויות
242,369	197,009	שעות סטודנטים**

* השיאים בטבלה לא כוללים שיאים המתקצבים בסעיף 16 (רשות חירום לאומית).

** הגידול בתקני סטודנטים נובע מהפחתה של תקני חיילות חובה בשנים 2016-2018.

4. בנוסף לשיאי משהב"ט, קיימים באמ"ש 31 שיאי תק"י בכל אחת מהשנים 2017-2018.
5. תקציב השעות הנוספות לשנת 2015 עמד על כ-42 מיליוני ש"ח (נתוני ביצוע), המשקפים היקף של כ-900,000 שעות נוספות שנתיות.
6. מתוך סך השיאים המופיעים בטבלה לעיל, קיימים 263 שיאי משהב"ט בשנים 2017 ו-2018 המתקצבים בתקציב אגפים אחרים במשהב"ט. להלן פירוט שיאי כ"א המתקצבים בגופים אחרים המסמכים ל-263 שיאים בשנים 2017 ו-2018:

שיא 2017-2018	גוף תקציבי
43	משלחות ונספחויות
62	סיב"ט
21	חיימ"ש
86	רמי"ם
13	מעבר לנגב
4	מרחב התפר
8	רלפ"מ
12	פינוי מחנות (שוה"ם)
14	אחר

7. תקציב אמ"ש כולל גם את תקציב הגמלאות והפיצויים של עובדי משהב"ט.

8. בשנים 2017 ו-2018 תמשך הבקרה על הקצאת השעות הנוספות לעובדי משהב"ט במטרה לשפר ולייעל את אופן הניהול של משאב זה ולהוביל לחסכון בהיקף ההוצאה בגינן.

נושאים נוספים:

1. אותות ועיטורים
הענקת האותות הביטחוניים לאנשי משהב"ט, צה"ל, לאזרחי מדינת ישראל ולאחרים לפני קום המדינה ולאחריה עפ"י הקריטריונים הקבועים בחוק ובתקנות שהותקנו ע"י הממשלה.
2. יישום חוק פדויי שבי 11/2005:
א. חוק תשלומים לפדויי שבי, התשס"ה - 2005 (להלן - "חוק פדויי שבי"), נועד לבטא את ההכרה שחבה מדינת ישראל כלפי מי שנפל בשבי האויב תוך כדי שירותו בצבא ההגנה לישראל, או באחת מן המחזרות לפני קום המדינה: הגנה, אצ"ל ולח"י, או שנפל בשבי הנאצים בעת שירותו בבריגאדה היהודית, או תוך כדי שירותו בשירות ביטחון כללי, במוסד או במשטרת ישראל במהלך שנות קיומה של מדינת ישראל. זאת מתוך ההכרה כי מי שנפל בשבי סובל מבעיות ייחודיות הנובעות מהטראומה של הנפילה בשבי האויב.
- ב. מיום ה- 15 בפברואר 2009 הבקשות שיוכרו יזכו במתן הכרה רטרואקטיבית של 24 חודשים במקום 60 חודשים. הסכום הבסיסי הוא 1000 ש"ח צמוד למדד בסיסי של חודש ינואר 2004.
- ג. בחודש מרץ 2011 הוענקה זכאות של סכום חד פעמי בגובה שנת תקבול, לאלמנותיהם של פדויי שבי שנפטרו לפני שהגישו בקשה להכרה. בחודש מרץ 2012 הורחבה הזכאות לפדויי שבי שגילם מעל 80 שנה והוענקה להם תוספת בשיעור של 25% לתקבול הבסיסי.
3. ריכוז פעילות ההכרה בזכאים לאות הלוחם בנאצים ולהטבות על פיו:
  - א. הועדה מתמנה על ידי שר הביטחון ופועלת במסגרת משהב"ט.
  - ב. חבריה נציגי ציבור.
  - ג. ההטבות משולמות על ידי ביטוח לאומי, משרד הקליטה, קופות החולים ועוד.

2001 - משלחות ונספחויות

התקציב מיועד לתפעול השוטף של מערכת הביטחון בחו"ל.

מסגרות ארגוניות בחו"ל (להלן: "נציגויות"):

1. משלחת רכש - מבצעת רכש ומנהלות פרויקטים של מערכות, מוצרים ומו"פ. מופקדת גם על יצוא ביטחוני ושת"פ טכנולוגי ותעשייתי. משלחת משהב"ט ממוקמת בארה"ב.
2. נציגות רכש - מבצעת רכש ומנהלת פרויקטים של מערכות, מוצרים ומו"פ. מופקדת גם על יצוא ביטחוני ושת"פ טכנולוגי ותעשייתי. נציגות הרכש ממוקמת בגרמניה.
3. נספחויות הגנה – תפקידן לייצג בחו"ל את צה"ל ומשרד הביטחון. לקדם מימוש האינטרסים של מערכת הביטחון בחו"ל בתחומים ביטחוניים – מדיניים, יצוא ביטחוני, שת"פ תעשייתי ושת"פ צבאי, למול מדינות המושב ומדינות האמנה שבאחריותן. חלק מנספחויות ההגנה פועלות באמצעות ר' נציגות, שהינו עובד משהב"ט וחלק פועלות באמצעות נספח צבאי.

תפקידים:

1. משלחת משהב"ט בארה"ב ונציגות הרכש בגרמניה, נוטלות תפקיד מרכזי בהליכי הרכש (פרויקטים, פריטים קטלוגיים ופיתוח אמל"ח) ובקידום היצוא הבטחוני וסיוע לתעשיות הביטחוניות בכול העולם ובדגש לצפון אמריקה, אירופה ואסיה.
2. המשלחת ונציגות הרכש, מבצעות רכש ומנהלות פרויקטים עבור צה"ל ומערכת הביטחון, מייצגות את משהב"ט בפני מוסדות ממשל מקומיים, ומטפלות בנושאי מדיניות, הנוגעים ליחסים הביטחוניים בין ישראל למדינות שבתחום אחריותן. בנוסף המשלחת ונציגות הרכש נותנות סיוע ליצוא הביטחוני, ומופקדות על שיתוף פעולה תעשייתי בתחום הביטחוני.
3. משלחת הרכש ונציגות הרכש מייצגות, מייצעות ומטפלות בענייני מערכת הביטחון, בהתאם למדינות היעד, תוך קיום קשר שוטף עם הממסד הצבאי/ הביטחוני בתחומים השונים (כמו: תו"ל, מו"פ, אמל"ח, הדרכה וכו').
4. נספחויות ההגנה-מהוות גורם קישור ותיאום למערכת הביטחון, בכל הקשור במגעים ובביקורים בממסד הצבאי והביטחוני במדינות בהן פועלות.
5. נספחויות ההגנה מטפלות בנושאים הקשורים בתחומי המחקר והפיתוח, לרבות שת"פ מדעי, טכנולוגי ופיתוחי, בין מערכות הביטחון והגופים המפתחים.
6. נספחויות ההגנה מטפלות בנושאי ייצוא ביטחוני: בקידום הייצוא (כולל קידום מכירת עודפי צה"ל) ובעדכון של סיב"ט לגבי צרכי הרכש של המדינה בה הן פועלות, ולסייע ליצואנים ויצרנים ישראלים המייצאים ציוד ביטחוני וידע ביטחוני ביצירת קשרים ומגעים עם נציגי הצבאות או השלטונות המקומיים.
7. מסייעות בפיתוח מערכות קשרים ושת"פ עם גורמים מקומיים: ממשלתיים, תאגידים ומפעלים.
8. הנספח הצבאי משמש כמפקד של אנשי צה"ל בסדיר, הנמצאים במדינות היעד, כולל שירותי פרט ומשפחות לאנשי צה"ל בתפקיד.

9. נספחויות ההגנה (בראשות נספח צבאי), מטפלות בהפעלת גיוס חרום, ונושאות באחריות בשגרה על הכנת התשתית להפעלת המערכת, אישה ושמירת כשירותה.

שכר וכ"א

1. במסגרת הנציגויות בחו"ל מועסקים סוגי עובדים, כמפורט להלן:
  - א. "שליח" – עובד מעהב"ט, לרבות חייל צה"ל (בקבע), הנשלח על-ידי משהב"ט לחו"ל למלא תפקיד.
  - ב. "עמ"י" – (עובד מקומי ישראלי) – אזרח ישראלי השוהה בחוץ לארץ באורח זמני או שגוייס מהארץ, שהתקבל לעבודה על-ידי נציגות משהב"ט בחו"ל, ומועסק בה באורח זמני עפ"י חוזה.
  - ג. "עמל"י" – (עובד מקומי לא ישראלי) – עובד שאינו ישראלי אשר נתקבל לעבודה ע"י נציגות משהב"ט בחו"ל. על עובד זה חלות תקנות יחסי העבודה של אותה ארץ בה הוא עובד.
2. השכר ותנאי השירות בחו"ל נקבעים על ידי הוועדה הבין-משרדית לשכר ותנאי שירות בחו"ל, בראשות הממונה על השכר במשרד האוצר. החלטות הוועדה הבין-משרדית משפיעות על העלויות בנושאי שכר, דיור, חינוך, בריאות ורווחה. משכורת חו"ל משולמת במטבע מקומי, או בדולר אמריקאי, בהתאם לארץ השירות וכפי שנקבע ע"י הוועדה הבין-משרדית.

תקציב

תקציב המשלחות והנספחויות לשנת 2017-18 מיועד לתשלומי שכר ונלוות והוצאות תפעול ומנהלה, אירוח, שכ"ד ודואר של 65 שליחים (22 אנשי צבא ו-43 אזרחים), ו-232 עמ"י ועמל"י הנמצאים ב-24 משלחות, נציגויות ונספחויות ברחבי העולם. שכר ונלוות - הוצאות בגין שכר שליחים, עמ"י ועמל"י, הפרשות, פיצויי פיטורין ודמי ריפוי. תפעול ומנהלה - שכ"ד ואחזקת בית הנספח/ המשלחת/נציגות, שכירות משרדים, הוצאות תפעול, דואר, טלפון, אירוח וכן הוצאות חד-פעמיות (כמו: חידוש פריטי אינוונטר וכו'), הוצאות תחלופת כ"א והוצאות חינוך ולימוד שפות לילדי ישראלים.

להלן פירוט נציגויות משהב"ט בעולם, כולל תקני כ"א בשנת 2017-2018:

עמ"י ועמל"י	שליחים		הנציגות
	תקן קצין	תקן אזרח	
232	22	42	סה"כ
131.75	0	32	משלחות משהב"ט
112.5		28	משלחת ארה"ב
19.25		4	נציגות רכש בגרמניה
84	22	4	נספחויות צה"ל
16	7		נספחות וושינגטון
6	1		נספחות צרפת
3	1		נספחות גרמניה
3	1		נספחות הולנד
3	1		נספחות בריטניה
4	1		נספחות איטליה
4	1		נספחות קוריאה
22.75	2	4	נספחות הודו
3.25	1		נספחות ברזיל
3	1		נספחות צ'ילה
3	1		נספחות פולין
3	1		נספחות רוסיה
3	1		נספחות סין
3.5	1		נספחות קנדה
3.5	1		נספחות יוון
16.25	0	6	נציגויות משהב"ט
3.5		1	נציגות תאילנד
3		1	נציגות קולומביה
1.75		1	חשבות מזרח הרחוק
2		1	נציגות אוסטרליה
3		1	מקסיקו
3		1	ויטנאם

2903 - מנהל מעבר צה"ל לנגב

1. לצורך ריכוז עבודות המטה של כלל פרויקטי מעבר צה"ל לנגב, הוקם מנהל "מעבר צה"ל לנגב" אשר ייעודו לשאת באחריות מטה כוללת למימוש כלל פרויקטי מעבר צה"ל לנגב ושוה"ם, לרבות תכלול, תיאום ובקרה של כלל מנהלות הגופים במערכת הביטחון.
2. מדובר במהלך רחב היקף המערב גורמים רבים ומגוונים בהם משרדי הממשלה, רשויות מוניציפאליות, גורמים אזרחיים ועוד.
3. תפקידו של המנהל הינו מתן מענה אינטגרטיבי לצרכי צה"ל בתוכנית המעבר דרומה על מכלול רכיביה. מעקב ובקרה אחר יישום הפעילות, הבטחת התשתיות והשירותים הנדרשים מהמעטפת האזרחית עבור אוכלוסיית הקבע, הכוללת בין היתר: היבטי תעסוקה, חינוך, תחבורה, מגורים, חיי קהילה ועוד. ריכוז הטיפול בתשתיות הלאומיות לרבות תיאום המהלך מחוץ למערכת הביטחון וייצוג הצרכים אל מול משרדי הממשלה השונים.
4. בין היתר, שותף המנהל בהכנת תשתיות אזרחיות תומכות בתוכנית צה"ל להעתקת המחנות דרומה. כמו כן, המנהל שותף לתכנית לחיזוק הפריפריה ע"י קידום הקמת תשתיות עוטפות, יצירת מקומות עבודה לתושבי הדרום ומעבר של אוכלוסייה חזקה לנגב.
5. בנוסף, המנהל אחראי על כלל חוזי ההקמה והתפעול לאורך תקופת הזיכיון (בפרויקטים שימומשו בשיטת ה-PPP).